

**2015.gada progresa ziņojums par
Latvijas Lauku attīstības programmas
2007.-2013.gadam īstenošanu
(noslēguma ziņojums)**

Saturs

Tekstā lietotie saīsinājumi	3
Ievads.....	5
1. Vispārējs situācijas raksturojums.....	7
1.1. Lauksaimniecības nozīme tautsaimniecībā	8
1.2. Iedzīvotāji	11
2. Izmaiņas vispārējos apstākļos.....	7
2.1. Grozījumu veikšana normatīvajos aktos, projektu atlases kritērijos un LAP 2007.-2013.gadam ...	12
2.2. Izmaiņas Kopienas un valsts politikā, kas ietekmē ELFLA un citu finanšu instrumentu savstarpējo saskanību	13
3. Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam īstenošana saistībā ar izvirzītajiem mērķiem, pamatojoties uz īstenošanas rādītājiem	15
3.1. LAP 1.ass, 2.ass (daļēji), 3.ass un 4.ass projektu veida pasākumi	15
3.2. LAP 2.ass platību veida maksājumu pasākumi	26
4. Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam finansiālā īstenošana	29
5. Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam Nepārtrauktā novērtēšana.....	46
5.1. Nepārtrauktās novērtēšanas sistēmas izveidošana	46
5.2. Datu vākšana	47
5.3. Novērtēšanā iesaistīto darbinieku aktivitātes datu apstrādē	48
6. Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam ieguldījums ES Baltijas jūras stratēģijas īstenošanā	48
7. Horizontālo prioritāšu ieviešana	50
7.1. Vides aizsardzība	50
7.2. Dzimumu līdztiesības nodrošināšana	50
8. LAP Vadošās iestādes un uzraudzības komitejas veiktie pasākumi programmas īstenošanas kvalitātes un efektivitātes nodrošināšanai	52
8.1. LAP Vadošās iestādes un Uzraudzības komitejas aktivitātes	52
8.2. Vadošās iestādes darbības reglamentējošie dokumenti.....	53
8.3. Uzraudzības un novērtēšanas pasākumi	53
8.4. Koordinācijas nodrošināšana ar citiem Kopienas finanšu instrumentiem un LAP atbilstība Kopienas politikai.....	56
8.5. Konstatēto neatbilstību ziņošana Eiropas Komisijai.....	59
8.6. Valsts lauku tīkla darbība	59
8.7. Pārvaldības problēmu kopsavilkums.....	61
8.8. Tehniskās palīdzības izmantošana.....	61
8.9. Informācija par veiktajiem informācijas un publicitātes pasākumiem	64
1.pielikums. LAP īstenošanas rādītāji	66
2.pielikums. Grozījumi nacionālajos normatīvajos aktos LAP 2007. -2013. pasākumu ieviešanai	69
3.pielikums. LAP 2007-2013 ietvaros izmaksātais (deklarētais) publiskais finansējums teritoriālā griezumā sadalījumā pa asīm.....	66

Tekstā lietotie saīsinājumi

BDUZ – Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos
BI – Buferjoslu ierīkošana
BLA – Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība
BPV – bruto pievienotā vērtība
CSP – Centrālā statistikas pārvalde
ELFLA – Eiropas lauksaimniecības fonds lauku attīstībai
ELGF – Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonds
EM - Ekonomikas ministrija
EPS – Elektroniskā pieteikšanās sistēma
ERAF – Eiropas Reģionālais attīstības fonds
ESIC – Eiropas Savienības Struktūrfondu informācijas centri
ESF – Eiropas Sociālais fonds
EZF – Eiropas Zivsaimniecības fonds
FKTK - Finanšu un Kapitāla Tirgus Komisija
FM – Finanšu ministrija
IAKS – integrētā administrēšanas un kontroles sistēma
IDIV – Integrētās dārzkopības ieviešana un veicināšana
IKP – iekšzemes kopprodukts
IUB – Iepirkumu uzraudzības birojs
KF – Kohēzijas fonds
LAD – Lauku atbalsta dienests
LAF – Lauku attīstības fonds
LAP – Latvijas Lauku attīstības programma 2007.-2013.gadam
LAP (2004-2006) – Lauku attīstības plāns 2004.-2006.gadam
LAP (2014-2020) - Lauku attīstības programma 2014.-2020.gadam
LAP IS - Latvijas Lauku attīstības programma 2007.-2013.gadam informācijas sistēma
LDF – Latvijas dabas fonds
LDGRS – Lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšana
LEK – Lauksaimniecības ekonomiskais kopaprēķins
LLKC – Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs
LOSP – Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome
LVAEI – Latvijas valsts agrārās ekonomikas institūts
LVĢMC – Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs
MKN – Ministru kabineta noteikumi
MLA – Maksājumi lauksaimniekiem par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem teritorijās, kas nav kalnu teritorijas
NATURA – *Natura 2000* maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK
NIM – *Natura 2000* maksājumi (meža īpašniekiem)
NNS – Nepārtrauktā novērtēšanas sistēma
NSP – Nacionālais stratēģijas plāns
OLAF – Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai
PVD – Pārtikas veterinārais dienests
RLP – reģionālā lauksaimniecības pārvalde
RLZP – Rugāju lauksaimniecības ziemas periodā
SA – Savstarpējā atbilstība
SFC – Eiropas Kopienas fondu vadības sistēma
SUDAT – Latvijas lauku saimniecību uzskaites datu tīkls
TM – Tieslietu ministrija
UK – Uzraudzības komiteja
VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VID – Valsts ieņēmumu dienests

VK – Valsts kase

VLT – Valsts lauku tīkls

VMD – Valsts meža dienests

VRG – Vietējās rīcības grupas

ZM – Zemkopības ministrija

ZRP - Rīcības programma Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta ieviešanai Latvijā 2007. – 2013.gadam

Ievads

Saskaņā ar Padomes 2005.gada 20.septembra Regulas Nr.1698/2005 (EK) par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) 82.pantu (turpmāk – Regulas Nr. 1698/2005) un 2006. gada 15. decembra Komisijas Regulas (EK) Nr. 1974/2006, ar ko paredz sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus Padomes Regulai (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA), 60.pantu, dalībvalstīm ir jānodrošina lauku attīstības programmu īstenošanas uzraudzība, kā vienu no pasākumiem paredzot Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam (turpmāk – LAP) īstenošanas gada progresa ziņojuma sagatavošanu un nosūtīšanu Eiropas Komisijai.

Ņemot vērā to, ka ar 2008.gada 15.februāra lēmumu (CCI 2007 LV 06 RPO 001) EK apstiprināja „Latvijas Lauku attīstības programmu 2007. – 2013.gadam”, kas galīgajā redakcijā tika nosūtīta EK 2007.gada 18.decembrī, Latvijai ir tiesības pretendēt uz atbalstu par izdevumiem, ko programmas maksājumu aģentūra samaksājusi no 2007.gada 1.janvāra līdz 2015.gada 31.decembrim.

Līdz 2016.gada 30.jūnijam Latvija iesniedz EK progresa ziņojumu par LAP īstenošanu 2015.gadā (noslēguma ziņojums).

2007.gadā tika uzsākta projektu iesniegumu pieņemšana divos LAP pasākumos: „Lauku saimniecību modernizācija” un “Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai”.

2008.gadā tika uzsākta projektu iesniegumu pieņemšana 12 LAP pasākumos, un publiskais finansējums tika izmaksāts 7 LAP pasākumos: „Priekšlaicīga pensionēšanās”, „Lauku saimniecību modernizācija”, „Daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizācija”, „Ražotāju grupas”, „Maksājumi par nelabvēlīgiem apstākļiem citās teritorijās (izņemot kalnu teritorijas)”, „Natura 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK” un „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai”.

Kopumā 2009.gadā projektu iesniegumu pieņemšana notika 18 projektu veida LAP pasākumiem un 4 platību maksājumu LAP pasākumiem.

2010.gadā Lauku atbalsta dienests turpināja administrēt un izmaksāt atbalstu 16 LAP 1.ass, 2.ass (daļēji), 3.ass un 4.ass projekta veida pasākumos, t.sk., 12 pasākumos turpinājās jaunu projektu pieņemšana.

2010. gads bija pēdējais gads, kurā tika administrētas pārejošās saistības atbilstoši LAP 2004-2006 atbalsta saņemšanas nosacījumiem, izņemot LAP pasākumu „Priekšlaicīga pensionēšanās”, kur pārejošos saistību apmaksu turpināsies visa plānošanas perioda gaitā.

2011. gadā Lauku atbalsta dienests (turpmāk – LAD) turpināja administrēt un izmaksāt atbalstu 16 ELFLA 1.ass, 2.ass (daļēji), 3.ass un 4.ass projekta veida pasākumos, t.sk., 12 pasākumos turpinājās jaunu projektu pieņemšana.

2012. un 2013. gadā atbalsts tika izmaksāts 19 ELFLA 1.ass, 2.ass (daļēji), 3.ass un 4.ass projekta veida pasākumos, t.sk., 10 pasākumos turpinājās jaunu projektu pieņemšana, kā arī tika izmaksāts atbalsts 4 platību maksājumu pasākumiem.

2014. gadā Lauku atbalsta dienests turpināja administrēt un izmaksāt atbalstu 12 ELFLA 1.ass, 2.ass (daļēji), 3.ass un 4.ass projekta veida pasākumos, t.sk., 8 pasākumos turpinājās jaunu projektu pieņemšana. Pavisam tika iesniegti 2 868 projekti par kopējo attiecināmo izmaksu summu 79,7 milj. EUR, savukārt apstiprināti 2 598 projekti par 72,2 milj. EUR. Izmaksāts atbalsts 121,6 milj. EUR apjomā.

2015. gads bija pēdējais LAP ieviešanas gads, tādēļ LAD turpināja administrēt un izmaksāt atbalstu 12 ELFLA pasākumos, jaunas kārtas tika izsludinātas tikai 2 pasākumos. 2015. gadā tika iesniegti 107 projekti par kopējo attiecināmo izmaksu summu 3,8 milj. EUR (publiskais finansējums 1,9 milj. EUR), savukārt apstiprināti – 1 652 projekti par attiecināmo izmaksu summu 8,0 milj. EUR (publiskais finansējums 4,9 milj. EUR) un izmaksāts publiskais finansējums - 65,3 milj. EUR apmērā.

Izmaksas platību maksājumu atbalsta pasākumu ietvaros 2015.gadā tika veiktas no jaunā LAP 2014.-2020. finansējuma, daļai saimniecību turpinot saistības saskaņā ar 2007.-2013. gada perioda atbalsta saņemšanas nosacījumiem

Kopā 2007.-2013.gada plānošanas periodā no 2007. līdz 2015.gadam tika izsludinātas 114 projektu pieņemšanas kārtas un īstenoti aptuveni 29,7 tūkstoši projektu **investīciju veida** LAP atbalsta pasākumu ietvaros un par kopējo publisko finansējumu 795,8 milj. EUR.

Populārākie un finansiāli apjomīgākie īstenotie **investīciju veida** LAP atbalsta pasākumi 2007.-2013.gada plānošanas periodā:

- Lauku saimniecību modernizācija (*īstenoti 7 625 projekti par kopējo publisko finansējumu 343,5 milj. EUR*);
- Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (*īstenoti 1 219 projekti par kopējo publisko finansējumu 105,8 milj. EUR*);
- Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana (*īstenoti 304 projekti par kopējo publisko finansējumu 68,5 milj. EUR*);
- Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem (*īstenoti 1 067 projekti par kopējo publisko finansējumu 89,1 milj. EUR*);
- Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu (*īstenoti 670 projekti par kopējo publisko finansējumu 52,1 milj. EUR*).

2007. -2013.gada plānošanas periodā izmantots pilnībā LAP ietvaros pieejamais finansējums - izmaksātais (deklarētais) publiskais finansējums veido 1 365,9 milj. EUR (ES ieguldījuma daļa 1 054,2 milj. EUR) jeb 99,98% no LAP pieejamā finansējuma.

Izmaksātā LAP publiskā finansējuma sadalījums pa asīm bija šāds:

1. ass - 534,6 milj. EUR;
2. ass – 514,7 milj. EUR;
3. ass - 206,9 milj. EUR;
4. ass – 39,6 milj. EUR;

Tehniskā palīdzība – 55,4 milj. EUR

Atbilstoši Regulas Nr. 1698/2005 16(a) pantā noteiktajam (Eiropas Ekonomikas atveseļošanās plāns (jaunie izaicinājumi)), lai piena ražošanas sektorā veicinātu strukturālas izmaiņas, kā rezultātā tiktu optimizētas ražošanas izmaksas, kā arī, lai sniegtu atbalstu piena kvalitātes uzlabošanai un neienesīgajām investīcijām piena sektora uzņēmumos, LAP tika sniegts atbalsts piena nozares pārstrukturēšanai atbalsta pasākumu “Lauku saimniecību modernizācija” un “Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana” ietvaros. Arī Eiropas Ekonomikas atveseļošanās plāna ietvaros pieejamais finansējums ir izmantots pilnībā - izmaksātais (deklarētais) publiskais finansējums veido 14,7 milj. EUR (ES ieguldījuma daļa 13,3 milj. EUR) jeb 99,99% no pieejamā finansējuma.

Ziņojumā finansējums no latiem ir pārrēķināts pēc eiro kursa, kur 1 EUR = 0,702804 LVL, ja tas nav atrunāts citādi.

1. Vispārējs situācijas raksturojums

Latvijas ekonomikas izaugsme no 2011. līdz 2013.gadam sasniedza vidēji 4,7% ik gadu, kas bija viena no straujākajām ES. 2014. - 2015.gadā ekonomikas pieauguma tempi palēninājās, ko noteica tendences ārējā vidē – lēnāka nekā iepriekš gaidīta izaugsme ES, kā arī ekonomiskās situācijas pavājināšanās Krievijā. Tautsaimniecībās attīstība turpmāk būs cieši saistīta ar eksporta paplašināšanas iespējām. 2015.gadā IKP pieauga par 2,7%. Pēc Ekonomikas ministrijas prognozēm, 2016.gadā IKP tiek prognozēts neliels pieauguma temps – 3% robežās.

Galvenais ekonomiskās izaugsmes nodrošinātājs ir privātais patēriņš, kas 2015.gadā, salīdzinot ar 2014.gadu, pieauga par 3,3%. 2015.gadā būtiski privātā patēriņa izaugsmi sekmēja nodarbinātības un algu kāpums kā arī zemā inflācija. Arī 2016.gadā privātais patēriņš turpinās pieaugt un to veicinās algu kāpums. 2016.gadā netiek prognozēts patēriņa cenu kāpums vai arī tas būs minimāls.

Kopš 2013.gada, saistībā ar zemo pieprasījumu ārējos tirgos, preču un pakalpojumu eksporta dinamika ir mērena, tas ir, bez straujiem kāpumiem vai kritumiem. Kopumā 2015.gadā preču un pakalpojumu eksporta apjomi pieauga par 1,4%. Lēnu eksporta dinamiku veicināja Krievijas importa pieprasījuma būtisks samazinājums, ko pamatā veicināja Krievijas noteiktais importa embargo. 2015.gadā kopējie preču eksporta apjomi uz Krieviju bija par 24,3% mazāki nekā pērn. Lielākais ieguldījums eksporta sektorā attīstībā 2015.gadā bija mehānismu, ierīču un elektroiekārtu eksportam.

2016.gadā eksporta izaugsme būs tuvu 2015.gada līmenim. Latvijas eksporta iespējas ietekmēs procesi ārējos tirgos kā arī dažādi riski, tas ir, neskaidrība ar Ķīnas un Āzijas valstu attīstības tendencēm, ģeopolitiskā situācija kā arī ES iekšējās problēmas. Apjomīgākā eksporta partnera ES tirgus pieprasījums palielināsies minimāli un NVS partnervalstu pieprasījums 2016.gadā visticamāk nedaudz pazemināsies.

Arī investīciju dinamika 2015.gadā bija mērena, ko lielā mērā noteica investīciju pieaugums transporta nozarē. 2015.gadā investīciju apjomi pieauga par 2,7%. Straujāku investīciju pieaugumu kavē uzņēmēju nogaidošā attieksme saistībā ar nenoteiktību ārējā vidē, kā arī banku piesardzīgā kreditēšanas politika.

Nozaru griezumā lielākais devums IKP pieaugumā 2015.gadā bija pieauguma tempam lauksaimniecībai un mežsaimniecībai (5%), apstrādes rūpniecībai (4,3%) un tirdzniecības, viesnīcu restorānu pakalpojumi (4%).

Lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē arī 2015.gadā turpinājās izaugsme, kuru galvenokārt sekmēja rekordaugstā graudu raža, kā arī kokapstrādes nozares attīstība un stabils pieprasījums pēc kokmateriāliem.

Apstrādes rūpniecību pozitīvi ietekmēja darbības atsākšana vienā no lielākajiem uzņēmumiem KVV Liepājas metalurģs, kā arī stabila izaugsme lielākā apstrādes rūpniecības apakšnozarē – kokapstrāde. Kokapstrādes nozares izaugsmi sekmē pieprasījuma pieaugums ES.

Tirdzniecības nozari (ieskaitot izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumus) 2015.gadā pozitīvi ietekmēja privātā patēriņa kāpums un mazumtirdzniecības apgrozījuma pieaugums.

Līdz ar ekonomiskās situācijas uzlabošanos, vērojamas pozitīvas tendences arī darba tirgū - samazinās bezdarbs un palielinās nodarbinātības līmenis. Bezdarba līmenis saruka līdz 9,9% un bija par 0,9 procentpunktiem zemāks nekā pērn. 2015.gadā nodarbināto skaits palielinājās par 1,3% un nodarbināti bija 896,1 tūkstoši iedzīvotāju. Salīdzinot ar 2014. gadu, nodarbinātības līmenis ir palielinājies par 1,7 procentpunktiem.

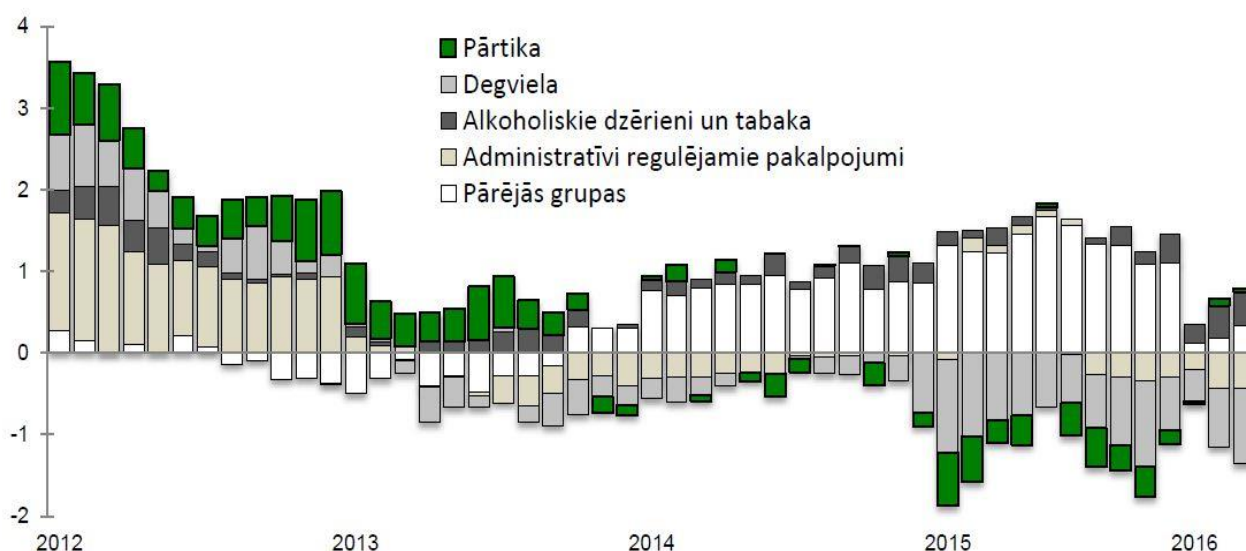
2015.gadā bija vērojams ļoti mērens cenu pieaugums – gada vidējā inflācija bija 0,3%. Lielākā ietekme uz patēriņa cenām pēdējos gados bija naftas un pārtikas cenu kritumam pasaulē. 2016.gadā turpinās ļoti mērens cenu pieaugums.

2016.gada martā, salīdzinot ar 2015.gada decembri, patēriņa cenu līmenis bija palielinājies par 0,2%. Salīdzinot ar 2015.gada martu, patēriņa cenas samazinājās par 0,6 %. Lielākā ietekme uz vidējo patēriņa līmeni 2016.gada pirmajos trīs mēnešos bija cenu kāpumam pārtikai.

1.tabula. Patēriņa cenu pārmaiņas 2015.gadā pa mēnešiem, %

Cenu izmaiņas %			
Mēnesis	Salīdzinot ar iepriekšējo mēnesi	Salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo mēnesi	Vidēji gada laikā
Janvāris	0,1	-0,4	0,6
Februāris	0,3	-0,1	0,5
Marts	0,8	0,4	0,5
Aprīlis	0,6	0,5	0,5
Maijs	0,6	1,2	0,6
Jūnijs	-0,2	0,6	0,5
Jūlijs	-1,0	0,0	0,5
Augusts	-0,5	0,1	0,4
Septembris	-0,1	-0,5	0,3
Oktobris	0,3	-0,2	0,2
Novembris	-0,0	0,0	0,2
Decembris	-0,3	0,3	0,2

Avots: EM "Informatīvais ziņojums par makroekonomisko situāciju valstī" (2016.gada aprīlis)

1. attēls. Atsevišķu preču un pakalpojumu grupu ietekme uz kopējo patēriņa cenu indeksu (12 mēnešu inflācija, procentpunkti)

Avots: EM „Informatīvais ziņojums par makroekonomisko situāciju valstī” (2016.gada aprīlis)

1.1. Lauksaimniecības nozīme tautsaimniecībā

Saskaņā ar CSP datiem, Latvijas kopējais IKP 2015.gadā bija 24 377 milj. EUR faktiskajās cenās, pieaugums ir par 796 tūkst. EUR jeb par 3,4%. Iekšzemes kopprodukts 2015.gadā uz vienu iedzīvotāju faktiskajās cenās sastādīja EUR 12 321 un tas ir par EUR 497 vairāk nekā iepriekšējā gadā.

Tautsaimniecības attīstības raksturojumam tostarp izmantota arī Ekonomikas ministrijas 2016.gada aprīļa informatīvajā ziņojumā „Informatīvais ziņojums par makroekonomisko situāciju valstī” iekļautā informācija

2. tabula. Pievienotā vērtība atsevišķās Latvijas tautsaimniecības jomās (NACE 2.red.)

Rādītājs	Pievienotās vērtības indeksi (2010.gada salīdzināmajās cenās; procentos pret iepriekšējo periodu)			Kopējās pievienotās vērtības sadalījums pa atsevišķiem darbības veidiem (faktiskajās cenās; %)		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Gads						
PAVISAM	102,5	102,1	102,5	100%	100%	100%
Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība (A)	101,2	101,6	105,0	3,4%	3,3%	3,3%
Apstrādes rūpniecība (C)	98,8	99,7	104,3	12,6%	12,2%	12,2%
Būvniecība (F)	104,4	108,1	98,9	6,5%	6,8%	6,5%
Pakalpojumi (MNST)	101,3	101,2	101,2	8,5%	8,6%	7,7%

Avots: CSP

Pievienotā vērtība lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā (NACE 2.red.A), salīdzinot ar iepriekšējo gadu faktiskajās cenās, ir palielinājusies par 6,5%. Lauksaimniecības (A01) vērtības īpatsvars kopējā pievienotajā vērtībā ir palicis nemainīgs – 3,3%.

3.tabula. Atsevišķu nozaru daļa valsts IKP 2013. - 2015. gadā, faktiskajās cenās

Gads	2013		2014		2015	
	tūkst. EUR	%	tūkst. EUR	%	tūkst. EUR	%
Rādītājs						
Pievienotā vērtība kopā	20 214 557	100%	20 851 335	100%	21 562 697	100%
Augkopība un lopkopība, medniecība un saistītas palīgdarbības (A01)	377 903	1,9%	339 764	1,6%	361 839	1,7%
Mežsaimniecība un mežizstrāde (A02)	303 135	1,5%	326 465	1,6%	324 155	1,5%
Zivsaimniecība (A03)	53 812	0,3%	52 351	0,3%	106 164	0,5%
Pārtikas produktu un dzērienu ražošana (C10-11)	530 913	2,6%	531 732	2,6%	479 025	2,2%

Avots: CSP

Saskaņā ar pašreiz pieejamiem faktiskajiem datiem, lauksaimniecības un mežsaimniecības produkcijas apjomi 2015.gadā pieauga par 5%. 2015.gada 1.ceturksnī ražošanas apjomi lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē bija kritušies par 3,9% un to noteica situācija mežsaimniecības nozarē, ko ietekmēja siltie laikapstākļi gada sākumā. Pamatā nozares izaugsmi gada laikā sekmēja graudu rekordražā – 2015.gadā tika sasniegts jauns kopražas apjoms – 3 022 tūkstoši tonnu un salīdzinot ar 2014.gadu, tas ir par 35,7% vairāk saražoto graudu.

2015.gadā kopējais lauksaimniecības cenu indekss salīdzinājumā ar 2014.gadu samazinājās par 7,5%, ko ietekmēja lopkopības cenu indeksa kritums par 15,8%, īpaši piena cenas kritums. Augkopības produkcijas cenu indekss palielinājās par 2,3%.

Augkopība

Galvenais iemesls, kas nosaka lauksaimniecības produktu vērtības palielināšanos 2015.gadā, ir gan apjomu, gan cenu palielinājums augkopības nozarēs. Graudaugu kopražā ir palielinājusies par 35,7%, sasniedzot 3,02 milj. tonnu, kas ir jauns rekords, un to galvenokārt veidoja ziemas kviešu kopražas

Lauksaimniecības nozīmei tautsaimniecībā raksturojumam tostarp izmantota arī Centrālās statistikas pārvaldes 2016.gada 28.aprīļa publikācija "Kopējais lauksaimniecības cenu indekss 2015. gadā samazinājās par 7,5 %" iekļautā informācija

palielinājums vairāk nekā trīs reizes. Tajā skaitā par 2,6% palielinājās graudaugu platības, bet par 32% vidējā ražība. Arī rudzu kopražas palielinājums salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu bija ievērojams – 39,6%. Vasarāju labībām bija kopražas samazinājums (tai skaitā miežu – par 10%, kviešiem par 31,6% un auzām par 3,4%).

Ievērojams kopražas pieaugums par 57% bija rapšu kopražai, ko sekmēja sēklu ražības pieaugums no 19,0 cnt/ha 2014.gadā līdz 36,5 cnt/ha 2015.gadā. Mazāka kopražā nekā iepriekšējā gadā bija kartupeļiem par 1,7% un augļiem un ogām par 8,9%, dārzeņiem 2%, bet pākšaugiem – 2,7 reizes. Kopumā augkopības produktu apjoms palielinājies par 27,9%.

Tomēr 2014.gadu nevarētu uzskatīt par labu atskaites gadu, lai salīdzinātu ražas, jo 2014.gadā daudzi ziemāju sējumi izsala vai tika ievērojami izretināti. Daudzi zemnieki šādus sala izretinātos sējumus nepārsēja, kā rezultātā ieguva salīdzinoši zemākas ziemas kviešu ražas. Tas pats bija arī ar ziemas rapšu izsalšanu, kas daļēji tika pārsēti ar mazāk ražīgajiem vasaras rapšiem.

Vidējo cenu pieaugums augkopībā 2015.gadā bija 1,5%. Tai skaitā kviešiem cenas pazeminājās par 4%, rudziem un miežiem palika iepriekšējā gada līmenī, bet vidēji graudaugu cenas samazinājās par 1%. Vidējā rapšu cena palielinājās par 14%, kartupeļu par 4%, augļu un ogu par 7%, bet vidējā dārzeņu cena samazinājās par 1%.

Lopkopība

Lopkopības nozarēs pēdējos 5 gados novērots skaitliski neliels, bet stabils apjomu pieaugums. Arī 2015.gadā saražotās lopkopības produkcijas apjoma kāpums bijis par 4,9%, tai skaitā 4.ceturksnī samazinājums par 0,1%, turpretī vidējām cenām novērots straujš kritums – par 10,7%. Taču 1. un 2.pusgada rezultāti būtiski atšķiras: 1.pusgadā apjomu kāpums sasniedza 8,7% un vidējās iepirkuma cenas samazinājās par 14,6%. 2.pusgadā apjoms palielinājās tikai par 0,8% un cenas samazinājās par 6,2%.

2015.gadā kopumā palielinājās gaļas ražošana, tajā skaitā liellopu gaļa par 6,2%, putnu gaļa par 3,2%, bet cūkgaļa saglabājās iepriekšējā līmenī. Olu ražošana konsekventi palielinājās visa gada garumā un salīdzinājumā ar 2014.gadu palielinājās par 7,7%. Arī piena ražošanas apjomi nedaudz palielinājās katru ceturksni (gadā sasniedzot 0,7%), izņemot 4.ceturksnī bija samazinājums par 2%. Par 36% palielinājās dzīvu cūku eksports. Par 3% samazinājās saražoto zvērkopības produktu apjoms.

Nozīmīgāko ieguldījumu vidējo cenu samazinājumā 2015.gadā deva cenu kritums pienam par 26%. Būtisks samazinājums gada laikā bija arī cūkgaļas (par 8%) un putnu gaļas (par 10%) cenām. Liellopu gaļas cenas pieauga par 3%.

Pārskata gada 4.ceturksnī pret 2014.gada 4.ceturksni liellopu gaļas cenas palielinājās par 9%, olu cenas par 2%, bet samazinājās cūkgaļas cenas par 4%, putnu gaļas cenas par 18% un piena cena par 9%.

Šie dati liecina par būtiski atšķirīgām tendencēm augkopībā un lopkopībā 2015.gadā. Ja augkopības nozarēs strauju apjomu palielinājumu pavadīja kopumā stabilas cenas, tad lopkopībā krasais cenu samazinājums radīja negatīvu iespaidu uz apjomi kāpumu, tā rezultātā gada beigās apjomu kāpums vairs nav novērots. Tomēr kopumā sektorā produkcijas vērtība un līdz ar to gūtie ienākumi ir ievērojami lielāki nekā iepriekšējos divus gadus.

2015.gadā lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā (NACE 2.red. A) kopējais aizņemto darba vietu vidējais skaits gada laikā bija 21,6 tūkst. un tas bija par 0,6% vairāk nekā iepriekšējā gadā. Aizņemto darba vietu skaits augkopībā, lopkopībā un medniecībā (A01) 2015.gadā bija 10 666 un kopā veidoja 1,2% lielu īpatsvaru no valstī aizņemto darba vietu skaita.

Bruto darba samaksa tautsaimniecībā pieauga par 6,9% un 2015.gadā sasniedza 818 EUR, taču lauksaimniecībā (A01) darba samaksa saglabājas zemāka, nekā tautsaimniecībā – 769 EUR. Bruto darba samaksa lauksaimniecībā 2015.gadā ir par 5% augstāka nekā pērn.

Raksturojumam par augkopību, lopkopību un iedzīvotājiem izmantota Lauksaimniecības ekonomiskā kopaprēķina (LVAEI) un Centrālās statistikas pārvaldes informācija

1.2. Iedzīvotāji

Latvijas pastāvīgo iedzīvotāju skaits turpina samazināties: 2015.gadā salīdzinot ar 2014.gadu par 0,7% jeb 15 tūkst. iedzīvotājiem, sasniedzot 1,99 milj. cilvēku (4.tabula). Straujāk (par 1,1% jeb 7 tūkst. iedzīv.) samazinājies laukos dzīvojošo skaits, kamēr pilsētās dzīvojošo skaits sarucis par 0,6% jeb 8 tūkst. iedzīvotājiem. Kopumā laukos dzīvo 32,1% no visiem iedzīvotājiem valstī.

4.tabula. Latvijas iedzīvotāji gada sākumā 2008.–2015. gadā

Rādītājs	Vienības	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
iedzīvotāji, kopā	tūkst.	2 192	2 163	2 121	2 075	2 045	2 024	2 001	1 986
iedzīvotāji, laukos	tūkst.	703	694	682	668	663	658	644	637
Lauku iedzīvotāju īpatsvars	%	32,1	32,1	32,2	32,2	32,4	32,5	32,2	32,1
iedzīvotāju blīvums, vidēji valstī	iedz./km ²	35,2	35,0	32,8	32,1	31,7	31,3	31,0	31,0

Avots: CSP

Līdz ar ekonomiskās situācijas uzlabošanos vērojamas pozitīvas tendences arī darba tirgū – samazinās bezdarbs un palielinās nodarbinātības līmenis. Vienlaikus uzlabojumi kļūst lēnāki.

2014.gadā situācija darba tirgū turpināja uzlaboties, tomēr lēnāk nekā iepriekš. Bezdarba līmenis samazinājās līdz 10,8%, bet nodarbinātības līmenis pieauga par 0,9 procentpunktiem – līdz 59,1%.

2015.gada 4.ceturksnī nodarbināto iedzīvotāju skaits palielinājās par 2%, salīdzinot ar 2014.gada atbilstošo periodu, un sasniedza 900 tūkstošus iedzīvotāju jeb 61,4% no iedzīvotāju kopskaita vecumā no 15-74 gadiem. Salīdzinot ar 2014.gada 4.ceturksni, nodarbinātības līmenis palielinājās par 2,2 procentpunktiem. Jāatzīmē, ka tas ir bijis straujākais nodarbinātības pieaugums kopš 2013.gada pirmās puses. Vidēji 2015.gadā nodarbināto skaits palielinājās par 1,3% un nodarbināti bija 896,1 tūkstoši iedzīvotāju.

Gada griezumā turpināja samazināties arī bezdarbs – 4.ceturksnī bezdarba līmenis samazinājās līdz 9,8%, kas bija par 0,4 procentpunktiem zemāks rādītājs nekā pirms gada. Tādējādi vidēji 2015.gadā bezdarba līmenis samazinājās līdz 9,9% jeb par 0,9 procentpunktiem, salīdzinot ar 2014.gadu. Kopumā 2015.gadā darba meklējumos bija 98,2 tūkstoši iedzīvotāju, kas bija par 9,5 tūkstošiem mazāk nekā 2014.gadā.

Turpina samazināties arī reģistrētais bezdarbs. 2016.gada marta beigās reģistrēti bija 85,4 tūkst. bezdarbnieku, kas bija par 1,2 tūkst. personām mazāk nekā pirms gada. Reģistrētais bezdarba līmenis marta beigās bija 9,1%. Augstākais reģistrētais bezdarba līmenis saglabājas Latgales reģionā (19,1%), bet zemākais – Rīgā (5,3%). Gandrīz trešdaļa no kopējā reģistrēto bezdarbnieku skaita bija ilgstošie bezdarbnieki (bez darba ilgāk par gadu).

Salīdzinoši augstais bezdarbs galvenokārt saistīts ar cikliskiem faktoriem, tomēr saglabājās arī augsts strukturālā bezdarba risks. Daļai no esošiem bezdarbniekiem ilgstoši var būt problēmas atrast darbu, jo jaunās darbavietas nav tās pašas, kas tika zaudētas krīzes laikā. Vienlaikus būtiska problēma ir darba tirgus reģionālās disproporcijas – darbavietas un darba resursi nav vienmērīgi sadalīti starp reģioniem.

Neskatoties uz nodarbinātības pieaugumu un bezdarba samazinājumu, situāciju darba tirgū turpina ietekmēt negatīvās demogrāfijas tendences – darbaspējīgo iedzīvotāju skaits (vecumā no 15-74 gadiem) 2015.gadā samazinājās par 23,2 tūkstošiem jeb 1,5%, salīdzinot ar 2014.gadu, kas ar vien spilgtāk iezīmē darbaspēka pieejamības problēmas.

5.tabula. Darba meklētāju īpatsvars un bezdarba līmenis 2011.–2015.gadā, %

	2011	2012	2013	2014	2015
Bezdarba līmenis valstī	16,2	15,0	11,9	10,8	9,9
Bezdarba īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā laukos (15 – 64 gadi)	12,5	11,5	8,7	7,8	7,0
Bezdarba īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā pilsētās (15 – 64 gadi)	10,9	11,3	9,6	9,2	8,9
Nodarbināto iedzīvotāju īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā (15 – 64 gadi)	60,8	63,0	65,0	66,3	68,1

Avots: CSP

Bezdarba līmenis 2015.gadā valstī kopā ir samazinājies (5.tabula), pilsētās bezdarbs sarucis par 0,8 procentpunktiem, bet laukos par 0,3 procentpunktiem. Nodarbināto īpatsvaram ir vērojama pozitīva tendence palielināties, 2015.gadā tas palielinājies par 1,8 procentpunktiem.

2. Izmaiņas vispārējos apstākļos

2.1. Grozījumu veikšana normatīvajos aktos, projektu atlases kritērijos un LAP 2007.-2013.gadam

Horizontālie vispārējie pasākumu ieviešanas noteikumi

Veikti grozījumi 20.07.2010. MKN Nr.664, kas nosaka kārtība, kādā tiek administrēts un uzraudzīts valsts un ES atbalsts, izveidojot kredītu fondu. Grozījumu rezultātā ir precizētas kredīta fonda pārvaldības izmaksas un Attīstības finanšu institūcijas Altum nosaukums.

Atbalsta pasākumu ieviešanas noteikumi

1.ass „Lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares konkurētspējas uzlabošana”

“Ražotāju grupas”

Veikti grozījumi 02.09.2008. MKN Nr. 716, izdoti: 24.03.2015. MKN Nr.137, paredzot, ka 2015.gadā un 2016.gadā uz atbalstu Ražotāju grupas varēs pieteikties tikai tās sabiedrības, kuras uzņēmušas saistības iepriekšējos gados.

"Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana"

Veikti grozījumi 08.04.2008. MKN Nr. 255, izdoti: 25.08.2015. MKN Nr.494, lai saglabātu uzņēmumu un nodrošinātu tā turpmāku attīstību, ir jādod iespēja uzņēmuma daļas iegādāties iespējami plašākam pircēju lokam (ne tikai piena ražotājiem). Šādā gadījumā izvirzāms nosacījums, ka uzņēmumam ir jāveic valsts galvotā kredīta pārkreditācija uz kredītu bez valsts galvojuma. Savukārt prasība par 70 000 t pārstrādi otrajā gadā pēc projekta īstenošanas ir jāpārceļ uz ceturto gadu pēc projekta īstenošanas

3.ass „Dzīves kvalitāte lauku apvidos un lauku ekonomikas dažādošana”

“Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai ”

Veikti grozījumi 10.02.2010. MKN Nr.132, izdoti: 10.11.2015. MKN Nr.642, lai pārņemtu Komisijas 2014. gada 17. decembra Regulā (ES) Nr. 651/2014, ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu (turpmāk – Regula Nr. 651/2014) noteiktās normas un tādējādi LAD varētu pieņemt lēmumus par projekta iesniegumu atbilstību un uzsāktu publiskā finansējuma izmaksu par projekta iesniegumiem, kas iesniegti pēdējā projekta iesniegumu pieņemšanas kārtā.

Grozījumi LAP

2015.gadā veikti divi grozījumi LAP finanšu plānā, pārdalot finansējumu atbalsta pasākumu un asu ietvaros atbilstoši LAP īstenošanas rezultātiem, kā arī, lai nodrošinātu maksimālu finansējuma izmantošanu fonda ietvaros (apstiprināti grozījumi no EK puses 20.04.2015 un 13.11.2015).

2.2. Izmaiņas Kopienas un valsts politikā, kas ietekmē ELFLA un citu finanšu instrumentu savstarpējo saskanību

2.2.1. Izmaiņas Latvijas makroekonomiskajā situācijā

No 2005. līdz 2007.gadam apjomīga ārējā kapitāla ieplūde stimulēja būtisku privātā patēriņa un investīciju pieaugumu. IKP vidējie gada pieauguma tempi bija 10,3%, kas bija vieni no straujākajiem ES. 2008. un 2009.gadā, globālās finanšu krīzes rezultātā, apstājoties ārējā kapitāla ieplūdei, iestājās recesija. Krīzes laikā IKP samazinājās par ¼ daļu, saruka nodarbinātība un pieauga bezdarbs.

Kopš 2009. gada beigām ekonomiskā lejupslīde Latvijā ir apturēta, un ir atsākusies izaugsme. Neskatoties uz saspringto ģeopolitisko situāciju reģionā, 2015. gadā Latvijas ekonomika turpināja augt, gada izaugsme bija par 2,8%. Latvijas izaugsme bija viena no straujākajām ES.

2015. gadā turpināja augt iekšzemes pieprasījums. Salīdzinoši straujais vidējais darba samaksas kāpums un zemā inflācija veicināja privātā patēriņa pieaugumu (pieaugums par 3,3%). Savukārt investīciju dinamika 2015.gadā bija mērena (pieaugums par 2,6%). Augot valsts budžeta izdevumiem, 2015.gadā turpināja augt sabiedriskais patēriņš (par 3,1%).

Pēdējos gados zemais pieprasījums ārējos tirgos ir ietekmējis eksporta dinamiku, un tā kļuvusi lēnāka. Lai arī 2015. gadā eksports uz Krieviju ievērojami saruka, kopējais Latvijas preču eksporta apjoms pat nedaudz pieauga (par 1%).

Nozaru griezumā stabila izaugsme 2015.gadā bija vērojama apstrādes rūpniecībā (par 4,3%), kur lielākais ieguldījums bija metālapstrādes un kokapstrādes nozarēm. Stabili auga tirdzniecības pakalpojumi (par 3,7%). Labi pieauguma tempi bija arī izmitināšanas un ēdināšanas, kā arī informācijas un komunikācijas pakalpojumiem (atbilstoši – par 6% un 3,3%). Turpretim transporta pakalpojumu un būvniecības apjomi atpalika no 2014. gada rādītājiem.

Turpina uzlaboties situācija darba tirgū. 2015.gadā nodarbināto skaits bija par 1,3% lielāks nekā pirms gada, bet bezdarba līmenis saruka līdz 9,9 procentiem.

2015. gadā bija vērojama mērena cenu dinamika, ko pamatā ietekmēja pasaules naftas un pārtikas cenas. Kopumā 2015. gadā vidējā gada inflācija bija 0,2 procenti.

Ekonomikas ministrija prognozē, ka 2016. gadā, neraugoties uz vājo ārējo pieprasījumu, IKP pieaugums var sasniegt 3,2 procentus.

2015. gada sākumā investēšanas process bija salīdzinoši mērens, bet gada otrajā pusē investīciju apjomi pieauga straujāk. Kopumā 2015.gadā investīcijas Latvijas tautsaimniecībā bija par 2,6% augstākā līmenī nekā pirms gada. Galvenokārt to ietekmēja ieguldījumu pieaugums tehnikā un iekārtās, kā arī intelektuālā īpašuma produktos, kompensējot investīciju samazinājumu mājokļos.

2015. gadā no jauna izsniegto kredītu apjomi pieauga par 20%, salīdzinājumā ar 2014. gadu. 2015. gada 4.ceturksnī uzņēmumiem no jauna izsniegto kredītu apjomi pieauga vairāk par pusi nekā pirms gada un veidoja 240,3 milj. EUR jeb 34% no kopējā no jauna izsniegto kredītu apjoma.

2015. gadā kopējais lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības kredītportfelis ir samazinājies no 417 milj. EUR līdz 412 milj. EUR. Lai gan 2015.gada I un II ceturksnī tam bija pieaugoša tendence, savu maksimumu sasniedzot II ceturksņa beigās – 441 milj. EUR apmērā. Kreditēšanu būtiski ietekmēja situācija piensaimniecības nozarē un 2014.gada pavasarī radīto zaudējumu sekas ziemāju sējumu platībām. Ņemot vērā, ka svaigpiena iepirkuma cena 2015.gadā turpināja samazināties, salīdzinājumā ar 2014.gadu, piensaimniecības atturējās no investīcijām ēku būvniecībā.

Neskatoties uz negatīvajām lauksaimnieku prognozēm, 2015.gadā arī piensaimniecības izmantoja aizdevumus apgrozāmo līdzekļu un tehnikas iegādei. Lai gan arī graudu iepirkuma cenas samazinājās, graudkopības saimniecības aktīvāk investēja saimniecību attīstībā. Esošās tendences liecina, ka 2016.gada sākumā kreditēšana lauksaimniecības nozarē aktivizēsies. Par to liecina arī vadošo, lauksaimniecības nozari kreditējošo, komercbanku publiski paustie paziņojumi.

Izmaiņas nodokļu politikā 2015.gadā:

- Grozījumi likumā „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” – sākot ar 2015. gada 1. janvāri samazināta iedzīvotāju ienākuma nodokļa standartlikme no 24% uz 23% .
- Palielināts sliekšnis ar nodokli neapliekamajiem ienākumiem, kas gūti no maksātāja lauksaimnieciskās ražošanas un lauku tūrisma pakalpojumu sniegšanas, kā arī no sēņošanas, ogošanas vai savvaļas ārstniecības augu un ziedu vākšanas – 3 000 EUR (līdzšinējo – 2845,74 EUR vietā).
- Grozījumi „Mikrouzņēmumu nodokļa likumā”, saglabājot 9% mikrouzņēmuma nodokļa likmi mikrouzņēmuma apgrozījumam līdz 7000 EUR, bet 2015. gadā mikrouzņēmumiem ar apgrozījumu no 7000,01 līdz 100 000 EUR piemērojama nodokļa likme 11%.

2.2.2. LAP atbilstība Kopienas politikai

ES ir pārvarējusi vairākās paaudzēs vissmagāko finanšu un ekonomikas krīzi, daudz paveicot, lai izveidotu pamatu stabilākai un ilgtspējīgākai izaugsmei nākotnē. Tomēr, neskatoties uz valstu un ES līmenī paveikto, Eiropas ekonomikas atveseļošanās ir bijusi lēnāka, nekā tika paredzēts pirms gada. Pēc uzrāviena izaugsmes temps 2014. gada pavasarī sāka samazināties. Ekonomikas krīze izraisīja sociālo krīzi, kas turpinās joprojām, un lēnā atveseļošanās bremzē pasākumus, kuru mērķis ir samazināt augsto bezdarba līmeni.

Attīstība eirozonā pēdējos gados ir bijusi lēna un nevienmērīga. Brīžos, kad šķiet, ka krīze jau pārvarēta, nākas saskarties ar jauniem izaicinājumiem. Neraugoties uz rekordzemām procentu likmēm Eiropā, aizņemšanās intensitāte ir ļoti vāja. Kopējais privātais aizņēmums, līdzīgi kā Latvijā, turpina samazināties arī eirozonā, kas saistīts gan ar banku piesardzīgāku kreditēšanas politiku, gan vājo pieprasījumu pēc jauniem kredītiem. Uzņēmumi ir piesardzīgi savās prognozēs par nākotni un šā brīža ģeopolitiskā situācija nenāk par labu kopējam noskaņojumam.

Pārtikas produktu ražotājiem pārorientēšanās uz citiem tirgiem Krievijas embargo ietekmē būs sarežģīta, jo kopējais noskaņojums pasaulē nav pārlietu optimistisks un pieprasījums ir samērā vājš. Saražoto preču pārpalikums Eiropā ne vien samazinās cenas, bet arī veidos šķēršļus jaunu tirgu apgūšanai. Īpaši to izjutīs to pārtikas produktu ražotāji, kuru produktiem ir īsi realizācijas termiņi un kur nav iespējams aizkavēt vai apturēt produkta ražošanu, kā, piemēram, piena produkti, svaigi augļi un dārzeņi.

2015. gadā kopumā reālais IKP pieaugums sasniedza 1,9 % Eiropas Savienībā un 1,6 % eirozonā.

Bezdarbnieku skaits 2015. gadā sasniedza 21,4 miljonus cilvēku, no kuriem 4,3 miljoni ir vecumā no 15 līdz 24 gadiem. Ilgstošā bezdarba līmenis ir ļoti augsts. Bezdarba līmenis dažādās dalībvalstīs 2015. gadā ievērojami atšķiras, sākot no 4,1 % Čehijā un 4,2 % Vācijā līdz 20,4 % Spānijā un 24,4 % Grieķijā.

Paredzams, ka zemās inflācijas tendence turpināsies arī šogad ar zemākām izejvielu cenām (it īpaši enerģijai un pārtikai) un vājākām ekonomikas attīstības perspektīvām, nekā prognozēts.

Dalībvalstis ir guvušas ievērojamus panākumus valsts finanšu konsolidēšanā: vidējais budžeta deficīts Eiropas Savienībā tikai četru gadu laikā ir samazinājies no 4,5 % no IKP 2011. gadā līdz aptuveni 2,4 % no IKP 2014. gadā.

Lai gan pašreizējās lejupslīdes iemesli ir saistīti ar pasaules ekonomikas vidi, ir konkrēti iekšējie faktori, kas kavē straujāku izaugsmi ES. Šajā ziņā situācija dalībvalstīs ļoti atšķiras. Vēl aizvien izaugsmi bremzē finanšu un valsts parāda krīzes izraisītā finanšu tirgu sadrumstalotība, nepieciešamība samazināt uzņēmumu, mājsaimniecību un valsts parādu, tas, ka nav pabeigta makroekonomiskās nelīdzsvarotības

koriģēšana un ir sašķobījusies uzticēšanās, jo nav skaidrības par ekonomikas attīstības perspektīvām un apņemšanos veikt strukturālas un institucionālas reformas.

Mazs ražīguma pieaugums, zems investīciju apjoms un liels strukturālais bezdarbs ierobežo Eiropas izaugsmes izredzes. Tajā pašā laikā ES un tās dalībvalstīm ir jāpievērš uzmanība vairākām ilgtermiņa tendencēm, kas ietekmē darbvietu radīšanu un izaugsmi, it īpaši saistībā ar sociālajām un demogrāfiskajām pārmaiņām, globalizāciju, ražīguma un tehnoloģiju attīstību, ierobežotiem resursiem un vides problēmām, kā arī kopumā lēnāku izaugsmi jaunattīstības valstīs.

Investīciju līmenis Eiropas Savienībā kopš krīzes sākuma ir ievērojami krities un joprojām ir pārāk zems. Ir vajadzīgas investīcijas, lai modernizētu labklājības sistēmu, finansētu izglītību, pētniecību un inovāciju, lai enerģētikas nozare kļūtu ekoloģiskāka un energoefektīvāka, lai modernizētu transporta infrastruktūru un plašāk ieviestu visaptverošu ātrāka platjoslas interneta pārklājumu, kā arī veicinātu lauksaimniecības konkurētspēju un ieguldījumus videi draudzīgās un pret klimata pārmaiņām vērstās (energoefektīvās, SEG un amonija emisiju samazinošās u.tml.) lauksaimniecības būvēs un tehnoloģijās.

Padziļinot vienotā tirgus darbību, visu ES valstu ekonomikām būs vieglāk modernizēties, kļūt konkurētspējīgākām un pievilcīgākām investoru acīs. Tādēļ prioritāte ir atcelt atlikušās regulējuma barjeras un citus šķēršļus enerģētikas, telekomunikāciju un transporta nozarē, kā arī preču un pakalpojumu jomā. ES dalībvalstīm jāreformē darba tirgus, pensiju un sociālās labklājības sistēmas, preču un pakalpojumu tirgus, uzņēmējdarbības investīciju regulējums, pētniecības un inovācijas atbalsta sistēmas un jāuzlabo valsts pārvaldes efektivitāte.

Viens no lielākajiem šķēršļiem izaugsmei ES ir apgrūtinātā piekļuve finansējumam, jo īpaši MVU, tāpēc banku finansējumam būtu jānodrošina vairāk alternatīvu, uzlabojot kapitāla efektīvu piešķiršanu ar kapitāla tirgu palīdzību, stimulējot ilgtermiņa investīcijas un pilnībā izmantojot ES jaunus inovatīvus finanšu instrumentus, kas paredzēti, lai nodrošinātu MVU piekļuvi kapitāla tirgiem, jāturpina samazināt MVU administratīvais slogs un, izstrādājot reglamentējošos noteikumus, pastāvīgi jāievēro proporcionalitātes princips.

Kopumā LAP ir veicinājusi Lisabonas un Gēteborgas stratēģijas mērķu sasniegšanu, piemēram, radot jaunas darba vietas, veicinot ekonomiskās aktivitātes Latvijas vājāk attīstītākos reģionos, prioritāri atbalstot projektu iesniegumus, kurus paredzēts īstenot teritorijās ar zemāku attīstības indeksu, veicinot zināšanu un tehnoloģiju pielietošanu ražošanā, nodrošinot investīciju iespēju lauku saimniecībās un uzņēmumu radīšanai un attīstībai. Attīstot lauksaimniecības nozari, padarot to gan vides jomā ilgtspējīgāku, gan konkurētspējīgāku, sniedzot atbalstu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un īstenojot LEADER starpvalstu sadarbības projektus, tiek veicināta arī Baltijas jūras reģiona stratēģijas uzdevumu sasniegšana. Tādejādi LAP sniegtais atbalsts visā programmēšanas periodā ir bijis atbilstošs Kopienas politikai.

3. Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam īstenošana saistībā ar izvirzītajiem mērķiem, pamatojoties uz īstenošanas rādītājiem

3.1. LAP 1.ass, 2.ass (daļēji), 3.ass un 4.ass projektu veida pasākumi

2015. gadā LAD turpināja administrēt un izmaksāt atbalstu 12 ELFLA 1.ass, 2.ass (daļēji), 3.ass un 4.ass projekta veida pasākumos, t.sk., 2 pasākumos turpinājās jaunu projektu pieņemšana. Kopumā periodā tika izsludinātas 114 projektu pieņemšanas kārtas.

6.tabula. Izsludinātās projektu pieņemšanas kārtas

N.p.k.	Pasākuma nosaukums	Izsludinātās projektu pieņemšanas kārtas 2015.gadā	Izsludinātās projektu pieņemšanas kārtas 2007. – 2015.gadā
1.	Arodapmācības un informācijas pasākumi	0	5
2.	Atbalsts jauniešiem lauksaimniekiem	0	2
3.	Lauksaimniekiem un mežsaimniekiem paredzēto konsultāciju pakalpojumu izmantošana	0	1
4.	Lauku saimniecību modernizācija	0	16
5.	Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana	0	7
6.	Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana	0	10
7.	Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu	0	6
8.	Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizēšanai	0	5
9.	Ražotāju grupas	0	7
10.	Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana	0	3
11.	Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu pasākumu ieviešana	0	7
12.	Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai	1	11
13.	Enerģijas ražošana no lauksaimnieciskās un mežsaimnieciskās izcelsmes biomasas	0	3
14.	Tūrisma aktivitāšu veicināšana	1	12
15.	Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem	0	17
16.	Konkurētspējas veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā; Lauku ekonomikas dažādošana un dzīves kvalitātes veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā	Projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas izsludina vietējās rīcības grupas	
17.	Sadarbības projektu īstenošana starp VRG Eiropas Savienības dalībvalstu teritorijās	0	3
Kopā:		2	114

Avots: LAD

1.ass atbalsta pasākumi

Pasākuma „**Arodapmācības un informācijas pasākumi**” ietvaros 2015.gadā jaunas projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas izsludinātas netika, bet no iepriekšējām kārtām tika apstiprināti 62 projekti ar publisko finansējumu 316,2 tūkst. EUR apmērā, savukārt izmaksāts publiskais finansējums 453,3 tūkst. EUR apmērā. Viss iepriekšējās kārtās apstiprinātais finansējums tika izmaksāts no LAP 2007-2013 līdzekļiem.

Saskaņā ar LAP noteikto, plānošanas perioda ietvaros tika paredzēts, ka apmācībās piedalīsies 2000 dalībnieku, savukārt apmācīto skaits, kas sekmīgi pabeigs apmācību kursu, tika plānots 1 500. Tomēr faktiski periodā apmācībās piedalījušies 8 576 dalībnieku, kas ir 4,3 reizes vairāk par plānoto, un 6 134 dalībnieks ir sekmīgi beidzis apmācības, saņemot par to apliecinājumu (4,1 reizes vairāk kā plānots). Ekonomiskās krīzes laikā dalībvalsts Uzraudzības komitejas 2009.gada 19.jūnija sēdes laikā lēma, ka pasākuma “Arodapmācības un informācijas pasākumi” īstenošanai tiek daļēji samazināts finansējums un pasākuma īstenošana uz laiku tiek pārtraukta, ņemot vērā, ka pasākums nav vērsts uz ekonomiskās aktivitātes stimulēšanu. Līdz ar to LAP, iesniedzot 5.grozījumu redakciju saskaņošanai Eiropas Komisijā, tika samazināts plānotais rādītāju skaits pasākumā, fiksējot uz 2009.gada vidu faktisko rādītāju izpildi, neplānojot, ka turpmākajos gados plānošanas perioda ietvaros pasākuma īstenošana varētu tikt atsākta.

Tomēr 2013.gadā un arī turpmākajos gados līdz plānošanas perioda beigām, ņemot vērā ekonomiskās situācijas stabilizēšanos valstī un pasākumā vēl pieejamo finansējuma apmēru, apzinot nozares tālākizglītības vajadzības, tika atvērta atkārtota projektu iesniegumu pieņemšanas kārtā un

atsākta mācību īstenošana. Ievērojot, ka LAP noteiktie sasniedzamie iznākuma un rezultāta rādītāji tika fiksēti jau 2009.gadā atbilstoši tā brīža faktiskajai izpildei, bet pasākuma īstenošana tika atsākta 2013.gadā, faktiskie sasniegtie rādītāji pasākumā ievērojami pārsniedz plānotās rādītāju vērtības.

Pasākuma „**Atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem**” ietvaros 2015.gadā jaunas projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas netika izsludinātas. Turpinājās projektu iesniegumu, maksājuma pieprasījumu administrēšana un tika izmaksāts iepriekšējās kārtās piešķirtais publiskais finansējums - 130,6 tūkst. EUR. 2015. gadā tika pārtrauktas saistības 4 projektiem ar kopējo publisko finansējumu 141,6 tūkst. EUR. Viss iepriekšējās kārtās apstiprinātais finansējums tika izmaksāts no LAP 2007-2013 līdzekļiem.

Programmēšanas periodā tika iesniegti projekti par daudz lielāku finansējuma apjomu kā faktiski pieejamais, bet atbalstīto jauno lauksaimnieku skaits sasniedza 407, kas nedaudz (par 16%) pārsniedza plānoto rādītāju - 350 jaunos lauksaimniekus. Kopējais plānoto investīciju apjoms pasākumā tika sasniegts (rādītāja izpilde 98%).

Sākotnēji, ekonomiskās krīzes rezultātā, 2009.gadā tika pieņemts lēmums pārtraukt atbalstu jaunajiem lauksaimniekiem šajā pasākumā, bet paredzēt atbalsta intensitātes palielināšanu jaunajiem lauksaimniekiem LAP pasākuma „Lauku saimniecību modernizācija ietvaros”. Tomēr, ņemot vērā jauno lauksaimnieku lielo interesi par pasākumu, 2012.gadā tika atjaunota pasākuma ieviešana un 2014.gadā palielināts atbalsta pasākumam pieejamais publiskais finansējums, veicot nepieciešamos grozījumus LAP. Pasākuma ietvaros kopumā tika izsludinātas tikai 2 projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas, bet atbalsta pretendentu interese par pasākumu bija liela.

Pasākuma ietvaros tika plānots, ka sieviešu īpatsvars būs 20% no atbalstu pretendentu skaita, bet faktiski atbalstu saņēma 113 sievietes - lauku saimniecību vadītājas jeb 28% no atbalstītajiem jaunajiem lauksaimniekiem, kas pierāda, ka sievietes ir aktīvas un gatavas iesaistīties lauksaimniecībā, dibinot vai pārņemot lauku saimniecības. Lai gan vairums lauku saimniecību īpašnieku vecumā no 18 līdz 44 gadiem ir vīrieši – 61%, tomēr kopumā sieviešu darbspējas vecumā ir vairāk nekā vīriešu - attiecīgi 654,7 tūkst. un 623,5 tūkst. (2013. gadā), kas ietekmē arī sieviešu īpatsvara paaugstināšanos saimniecību vadītāju vidū.

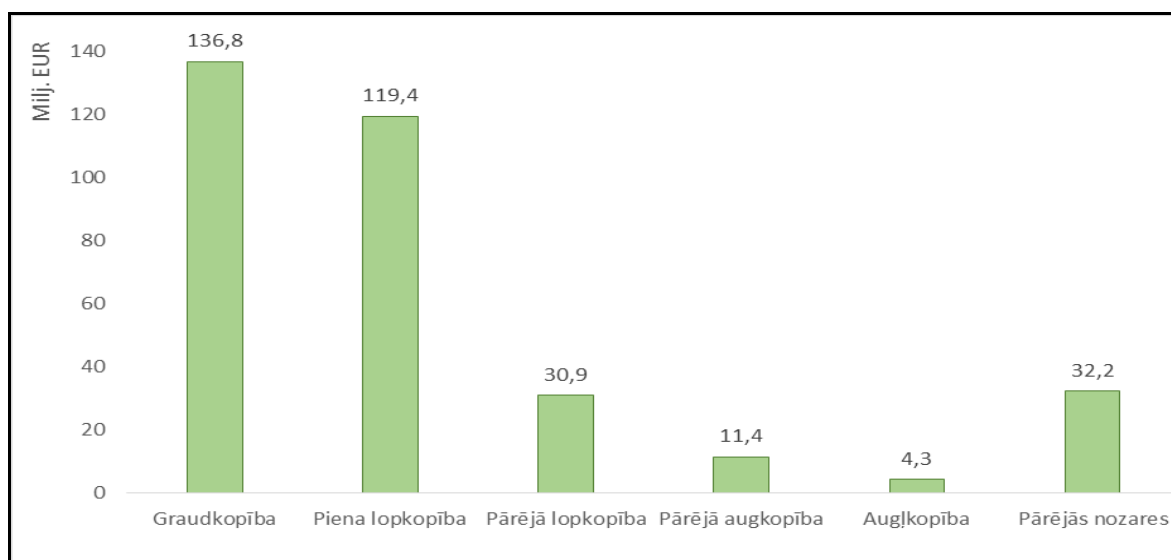
Saskaņā ar LAP noteikto, pasākumā “**Lauksaimniekiem un mežsaimniekiem paredzēto konsultāciju pakalpojumu izmantošana**” plānošanas perioda ietvaros tika paredzēts, ka tiks atbalstīti 30 lauksaimnieki un 30 mežsaimnieki, kā arī noteikts, ka no konsultēto lauksaimnieku un mežsaimnieku skaita 25 lauksaimniekiem un 25 mežsaimniekiem būs iegūta izglītība attiecīgajā nozarē. Tomēr faktiski periodā konsultēti 36 lauksaimnieki (rādītāja izpilde 120%), no kuriem visi 36 arī bija ieguvuši lauksaimniecisko izglītību - 144% no plānotā.

Ekonomiskās krīzes laikā dalībvalsts Uzraudzības komitejas 2009.gada 19.jūnija sēdes laikā lēma, ka pasākums “Lauksaimniekiem un mežsaimniekiem paredzēto konsultāciju pakalpojumu izmantošana” turpmāk netiek ieviests, ņemot vērā, ka pasākums nav vērsts uz ekonomiskās aktivitātes stimulēšanu. Līdz ar to LAP, iesniedzot 5.grozījumu redakciju saskaņošanai Eiropas Komisijā, tika samazināts plānotais rādītāju skaits pasākumā, fiksējot uz 2009.gada vidu tobrīd sasniegto rādītāju vērtības. Tā kā pēc grozījumu iesniegšanas Eiropas Komisijā LAD tika iesniegti vēl atsevišķi maksājuma pieprasījumi par lauksaimnieku saņemto konsultāciju izmaksām, faktiski sasniegtās iznākuma rādītāju vērtības pārsniedz LAP noteikto par 17% konsultēto lauksaimnieku skaita gadījumā un par 31% attiecībā uz iznākuma rādītāju, kas nosaka, cik lauksaimnieki, kas saņem konsultācijas, ir ieguvuši lauksaimniecisko izglītību.

No mežsaimnieku puses interese par LAP pasākumu tā īstenošanas laikā nav bijusi, līdz ar to plānotie rādītāji mežsaimniecības nozarē nav sasniegti, pasākuma ietvaros atbalsts piešķirts tikai lauku saimniecībām.

Pasākuma „**Lauku saimniecību modernizācija**” ietvaros 2015.gadā projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas netika izsludinātas. No pēdējās izsludinātās kārtas 2015. gadā tika apstiprināti 27 projektu iesniegumi, kā neatbilstoši noraidīti 4 projektu iesniegumi un izmaksāts publiskais finansējums 11,9 milj. EUR. Turpinājās maksājuma pieprasījumu administrēšana – izvērtēti iesniegtie dokumenti, īstenoto projektu atskaites un atlasīti riskantie projekti kontroles veikšanai. Īstenotajiem projektiem izlases veidā uzraudzības periodā tika veiktas 575 pārbaudes. 2015. gadā 72 projektiem tika pārtrauktas saistības un galvenie to iemesli bija nepietiekams finansējums, neiekļaušanās termiņos, pasākuma

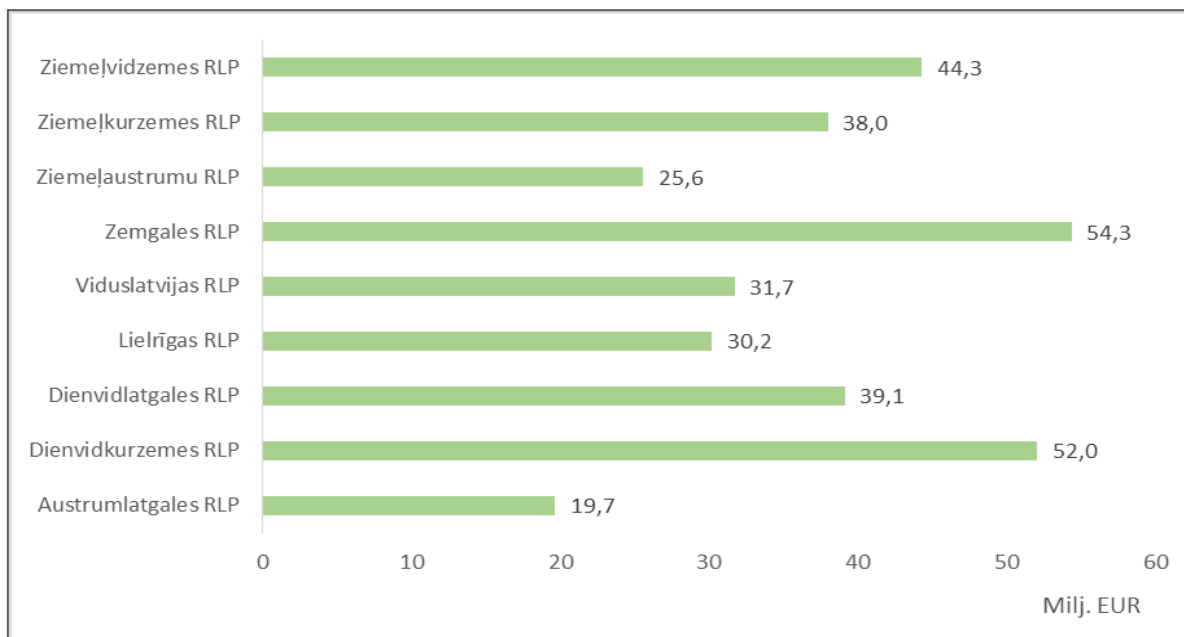
nosacījumu neizpilde un saistību pārtraukšana projektu uzraudzības laikā, jo netika izpildīti pasākumu nosacījumi, t.sk. netiek sasniegti projektos izvirzītie mērķi un rezultatīvie rādītāji. Viss iepriekšējās kārtās apstiprinātais finansējums tika izmaksāts no LAP 2007-2013 līdzekļiem.

2.attēls. 2008.-2015. gadā izmaksātā atbalsta sadalījums pa lauksaimniecības nozarēm pasākuma „Lauku saimniecību modernizācija” ietvaros

Avots: LAD

Izvērtējot pasākuma ietvaros veiktos ieguldījuma apjomus pa nozarēm, konstatēts, ka vislielāko atbalstu ir saņēmuši lauksaimnieki, kas nodarbojas ar graudkopību un piena lopkopību, attiecīgi 41% (136,8 milj. EUR) un 36% (119,4 milj. EUR), pārējām nozarēm izmaksātais publiskais finansējums ir salīdzinoši mazāks. (2.attēls).

3.attēls. 2008.-2015. gadā izmaksātā atbalsta sadalījums pa Reģionālajām lauksaimniecības pārvaldēm pasākuma „Lauku saimniecību modernizācija” ietvaros

Avots: LAD

Savukārt, izvērtējot pasākuma ietvaros veiktos ieguldījuma apjomus sadalījumā pa LAD RLP, konstatēts, ka vislielāko atbalstu/finansējumu ir saņēmuši lauksaimnieki Zemgales RLP (16,2%) un Dienvidkurzemes RLP (15,5%), kuru teritorijā ir visvairāk lielo graudkopības saimniecību, bet vismazākā aktivitāte vērojama Austrumlatgales RLP un Ziemeļaustrumu RLP, attiecīgi 5,9% un 7,6% (skatīt 3.attēlu).

Īstenojot projektus, no kopējā investīciju apjoma 60% ir ieguldīti tehnikas un iekārtu iegādei, bet 40% būvniecībā. Ieguldījumu struktūrā dominē divi tehnikas veidi: traktortehnika – 32% no kopējiem ieguldījumiem tehnikai un iekārtām, un ražas novākšanas tehnika – 28%. Katras pārējās tehnikas veidu īpatsvars nepārsniedz 7%. Vislielāko īpatsvaru no ieguldījumiem būvēs veido dzīvnieku novietņu būvniecība un rekonstrukcija (58%), graudu un sēkļu pirmapstrādes būves (12%), bet noliktavas un glabātuves - 10%.

LAP ietvaros šis pasākums bija finansiāli ar vislielāko izmaksāto publiskā finansējuma apjomu (25% no LAP kopējā izmaksātā finansējuma) un tā ietvaros plānošanas periodā tika atbalstītas 3 913 saimniecības, kas ir par 7% vairāk nekā sākotnēji plānots – 3 650 saimniecības.

Pasākuma ietvaros arī tika plānots veikt investīcijas 868,3 milj. EUR apmērā, bet tā kā plānošanas perioda laikā atbalsta intensitāte pasākumā tika paaugstināta, kopējais investīciju apjoms samazinājās līdz 757,4 milj. EUR. jeb par 13%.

No atbalstītajām saimniecībām 261 saimniecībai īstētajos projektos attiecināmo izmaksu kopsumma pārsniedza 600 tūkst. EUR (tika plānots, ka tiks atbalstītas 120 saimniecības ar šādu investīciju

apjomu), kas liecina par to, ka daļa no saimniecībām aktīvi izmantoja iespējas straujākai attīstībai, iegādājoties gan tehniku, gan veicot nepieciešamos būvniecības darbus un tā kāpinot savu konkurētspēju. Par to liecina arī projektu ietvaros īstenotie būvniecības apjomi - kopējā ēku grīdas platība 1,55 milj. m², kas ir 3,6 reizes vairāk nekā plānotais apjoms 430 tūkst. m².

Pasākuma „**Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana**” ietvaros 2015.gadā netika izsludinātas jaunas projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas. Turpinājās maksājuma pieprasījumu administrēšana un izmaksāts publiskais finansējums 2,3 milj. EUR apmērā. Viss iepriekšējās kārtās apstiprinātais finansējums tika izmaksāts no LAP 2007-2013 līdzekļiem.

Saskaņā ar LAP, tika plānots atbalstīt 4 100 meža īpašnieku saimniecības, bet faktiski tika atbalstītas 6074 meža īpašnieku saimniecības, kas pārsniedza plānoto par 48%. Savukārt kopējais investīciju apjoms perioda ietvaros sasniedza 26,7 tūkst. EUR (plānotais kopējais ieguldījums - 30,8 tūkst. EUR), kas bija 86% no plānotā. Saskaņā ar LAP, tika plānots izkopt jaunaudzes 14 572 ha platībā un nomainīt mazvērtīgās mežaudzes 14 572 ha platībā, bet pasākuma īstenošanas rezultātā tika izkoptas mežaudzes ha 64 624 platībā, kas ievērojami pārsniedz plānoto rādītāju (4,4 reizes). Savukārt „mazvērtīgo mežaudžu nomaiņa veikta krietni mazākā apjomā, nekā tika plānots - 158 ha.

Pasākuma īstenošana tika uzsākta 2008.gadā un perioda sākumā atbalsta pretendentu atsaucība bija neliela. Lai uzlabotu pasākuma efektivitāti, EK tika iesniegts priekšlikums grozīt Eiropas Komisijas regulā Nr. 1974/2006 (2006.gada 15.decembris) noteiktās prasības, pieļaujot iespēju saņemt atbalstu arī par paša meža īpašnieka veikto jaunaudžu kopšanu vai mazvērtīgu mežaudžu nomaiņu, jo būtiskākais ierobežojošais faktors pasākuma īstenošanā bija tas, ka atbalstu varēja saņemt tikai par no trešajām pusēm saņemtajiem pakalpojumiem. Pēc attiecīgo Eiropas Kopienas tiesību aktu normu grozījumiem, atbilstoši tika precizēts LAP, tādejādi pieļaujot iespēju saņemt atbalstu arī par paša meža īpašnieka veikto jaunaudžu kopšanu vai mazvērtīgu mežaudžu nomaiņu.

Pasākuma „**Lauksaimniecības un mežsaimniecības produktu pievienotā vērtība**” ietvaros 2015.gadā jaunas projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas netika izsludinātas, bet no iepriekšējās kārtas tika apstiprināts 1 projekts ar kopējo publisko finansējumu 49,3 tūkst. EUR. Arī šajā pasākumā tika turpināta publiskā atbalsta izmaksa iepriekšējās kārtās apstiprinātajiem projektiem, kas 2015.gadā bija 7,7 milj. EUR. 2015. gadā tika pārtrauktas saistības par 5 projektiem ar kopējo publisko finansējumu 935,5 tūkst. EUR. Viss iepriekšējās kārtās apstiprinātais finansējums tika izmaksāts no LAP 2007-2013 līdzekļiem.

Plānošanas periodā tika atbalstīti 156 uzņēmumi, kas ir 2,8 reizes vairāk nekā sākotnēji plānots (56 uzņēmumi), jo projektus īstenoja arī daudzi mazie uzņēmumi, un pasākuma vidējā atbalstam pieteiktā summa vienam projektam bija ~169 tūkst. EUR, kas ir salīdzinoši neliela pret maksimāli iespējamo attiecināmo izmaksu summu.

Savukārt plānotais kopējo investīciju apjoms 172,7 milj. EUR tika realizēts par 86% (143,1 milj. EUR). Plānošanas perioda laikā atbalsta intensitāte pasākuma ietvaros tika paaugstināta, samazinot privātā ieguldījuma proporciju. Īstenojot projektus, uzņēmumi ir iegādājušies jaunas ražošanas līnijas un iekārtas, kā arī veikuši ražošanas ēku būvniecību un pārbūvi, turklāt pasākuma ietvaros ir atbalstīts ievērojami lielāks skaits uzņēmumu, kas projekta īstenošanas rezultātā ieviesa jaunas tehnoloģijas vai uzsāka ražot jaunus produktus - 138 salīdzinot ar sākotnēji plānotajiem 40 uzņēmumiem, tā veicinot inovatīvu risinājumu ieviešanu pārtikas produktu ražošanā, turklāt aktīvākie to ieviesēji ir gan lielle, gan mikrouzņēmumi.

Investīcijas pasākumā tika veiktas dažādās lauksaimniecības produktu pārstrādes nozarēs, galvenās no tām – piens (31% no kopējo investīciju apjoma), gaļas, graudaugu, kā arī augļu un dārzeņu pārstrāde (līdz 16% no kopējā investīciju apjoma katrā no tām). Nelieli investīciju apjomi tika ieguldīti tādos pārtikas produktu ražošanas sektoros, kā konditorejas izstrādājumi, bezalkoholiskie dzērieni, saldējums, pārstrādāti augļi un ogas u.c. (kopumā 29% no kopējo investīciju apjoma).

Plānošanas perioda laikā lauksaimniecības produktu pārstrādes uzņēmumu kopējais neto apgrozījums, veicot investīcijas ar LAP atbalstu, ir palielinājies par 22% salīdzinot ar 2007.gadu. Iznēmums bija 2009.gads, kad ekonomiskās krīzes ietekmē apgrozījums samazinājās par 16,5%. Ražošanas apjomu

ziņā lielākajās apakšnozarēs – piena un gaļas pārstrādē neto apgrozījums palielinājies attiecīgi tikai par 3% un 12%, savukārt graudu pārstrādē par 70%, eļļas un tauku ražošanā 7,2 reizes (lielākais pieaugums).

Pasākuma „**Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu**” ietvaros 2015.gadā netika izsludinātas jaunas projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas. Turpinājās maksājuma pieprasījumu administrēšana un izmaksāts publiskais finansējums 12,7 milj. EUR apmērā. Viss iepriekšējās kārtās apstiprinātais finansējums tika izmaksāts no LAP 2007-2013 līdzekļiem.

Pasākuma ietvaros ir atbalstītas 849 saimniecības un uzņēmumi, kas atbilst sākotnēji plānotajam apjomam - 850. Savukārt ieguldīto investīciju apjoms sasniedza 60,6 milj. EUR, kas ir tikai aptuveni puse no plānotā 127,1 milj. EUR, jo atbalsta intensitāte plānošanas perioda laikā tika paaugstināta, samazinot atbalsta saņēmēju privātā ieguldījuma proporciju.

Pasākuma īstenošanas rezultātā tika veikti ieguldījumi valsts nozīmes ūdensnoteku rekonstrukcijā un renovācijā (68,1% no kopējā pasākumu ietvaros apstiprināto projektu iesniegumu skaita), kā arī privāto meža un zemes īpašnieku platībās (31,9 % no kopējā pasākumu ietvaros apstiprināto projektu iesniegumu skaita). Izvērtējot veikto ieguldījumu veidus, secināms, ka 83,3% no realizētajiem projektiem ir īstenoti lauksaimniecības zemes uzlabošanai, bet pārējie 16,7% vaļējo grāvju tīklu nosusināšanai meža zemēs. Gandrīz 30% finansējuma izlietots Zemgalē, 23% Vidzemē, kur pārsvarā ir attīstīta augkopība un ģeogrāfisko īpatnību dēļ pasākums bija īpaši pieprasīts.

Pasākuma „**Dalēji naturālo saimniecību pārstrukturizācija**” ietvaros 2015.gadā jaunas projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas netika izsludinātas. Arī šajā pasākumā tika turpināta publiskā atbalsta izmaksā iepriekšējās kārtās apstiprinātajiem projektiem - 208,5 tūkst. EUR no LAP 2007-2013 finanšu līdzekļiem. Savukārt LAP 2007-2013 ietvaros uzņemtās saistības sākot ar 2016. gada 1.janvāri tiks segtas no LAP 2004-2020 finansējuma, atbilstoši pārejas regulas 1310/2013 3.pantam. 2015. gadā starp atbalsta saņēmējiem un LAD tika pārtrauktas saistības 5 projektiem ar kopējo publisko finansējumu 36 tūkst. EUR.

Saskaņā ar LAP, pasākuma ietvaros plānots atbalstīt 1 849 saimniecības un šis rādītājs ir izpildīts par 79% jeb atbalstītas 1 462 saimniecības.

Izvērtējot atbalstīto saimniecību lielumu, ņemot vērā saimniecības LIZ platību, secināts, ka lielākā daļa no atbalstītajām saimniecībām - 997 jeb 68% bija ar LIZ platību virs 10 ha, 250 saimniecības ar LIZ platību no 5 līdz 10 ha, bet 215 saimniecības mazākas par 5 ha.

Pasākuma „**Ražotāju grupas**” ietvaros 2014.gada beigās tika izsludināta viena projektu iesniegumu pieņemšanas kārtā (no 18.12.2014. līdz 20.01.2015). Kārtas ietvaros 2015.gadā atbalstu par 2014.gadu saņēma 6 atbilstīgās lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības 256,2 tūkst. EUR apmērā. 2015.gadā netika izsludinātas jauna projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas, bet līdz 2015.gada 15. maijam uz atbalstu par 2015.gadu tika pieņemti projektu iesniegumi no ražotāju grupām, kuras, šī pasākuma ietvaros, bija uzņēmušas piecu gadu saistības iepriekšējos gados un par atbilstošām pirmo reizi atzītas ne agrāk kā 2011.gada 1.aprīlī.

Kopā 2015.gadā tika iesniegti 13 projekta iesniegumi, no tiem tika apstiprināti 10 un noraidīti 3 projektu iesniegumi, jo pretendenti neatbilda atbalsta saņemšanas nosacījumiem. Par 2015.gadu atbalstu saņēma 4 atbilstīgās lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības 143,6 tūkst. EUR apmērā.

Kopā 2015.gadā izmaksāts atbalsts 399,8 tūkst. EUR apmērā no LAP 2007-2013 līdzekļiem. Savukārt LAP 2007-2013 ietvaros uzņemtās saistības sākot ar 2016. gada 1.janvāri tiks segtas no LAP 2004-2020 finansējuma, atbilstoši pārejas regulas 1310/2013 3.pantam.

Saskaņā ar LAP noteikto, pasākuma ietvaros visā plānošanas periodā bija plānots atbalstīt 3 ražotāju grupas (atbilstīgās lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības) kuru apgrozījums sasniegtu 4,3 milj. EUR. Izvērtējot plānošanas periodā sasniegto, konstatēts, ka pasākuma ietvaros atbalstītas 11 ražotāju grupas, kas ir 3,7 reizes vairāk par plānoto, bet atbalstīto ražotāju grupu kopējais apgrozījums sasniedza 18,7 milj. EUR, kas ir 4,4 reizes vairāk par plānoto.

Šāda situācija radās, jo plānošanas periodā sākumā sāka veidoties jaunas ražotāju grupas, apvienojot nelielu biedru skaitu, tādēļ nevarēja skaidri prognozēt šo ražotāju grupu apgrozījumu un attīstības tendences. Sākumā uz pasākuma projektu iesniegumu pieņemšanas kārtām pieteicās pirmās

atzītās ražotāju grupas, kuru apgrozījums vidēji bija līdz 10 tūkst. EUR. Savukārt ņemot vērā piena nozares situāciju Latvijā, sadrumstaloto piena saimniecību struktūru, salīdzinoši zemo piena nozares efektivitāti un zemo piena iepirkuma cenu jau 2009. un 2010. gadā sāka veidoties vairākas jaunas ražotāju grupas piena nozarē, kuras apvienoja jau lielāku biedru skaitu un kuru apgrozījums vidēji sasniedza jau 525 tūkst. EUR. Tā rezultātā strauji attīstījās kooperācija. Lai sniegtu atbalstu visām ražotāju grupām, kas bija pieteikušas uz atbalstu, LAP grozījumos 2015.gada februārī pasākumam papildus tika paredzēts finansējums 469,4 tūkst. EUR apmērā.

Pasākuma „**Priekšlaicīgā pensionēšanās**” ietvaros 2015.gadā tika turpināts veikt maksājumus par 2004 – 2006 plānošanas periodā uzņemtajām saistībām, un no LAP 2007-2013 līdzekļiem tika izmaksāts publiskais finansējums 26,3 milj. EUR apjomā. Savukārt sākot ar 2016. gada 1.janvāri šis uzņemtās saistības tiks segtas no LAP 2014-2020 finansējuma, atbilstoši pārejas regulas 1310/2013 3.pantam.

2.ass atbalsta pasākumi (izņemot atbalsta pasākumu Agrovīde, MLA un Natura 2000)

Pasākuma „**Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana**” ietvaros 2015.gadā netika izsludinātas jaunas iesniegumu pieņemšanas kārtas. Turpinājās atbalstīto projektu realizācija un izmaksāts atbalsts 387,8 tūkst. EUR apmērā ieaudzēto mežaudžu kopšanai. Viss iepriekšējās kārtās apstiprinātais finansējums tika izmaksāts no LAP 2007-2013 līdzekļiem. Savukārt LAP 2007-2013 ietvaros uzņemtās saistības sākot ar 2016. gada 1.janvāri tiks segtas no LAP 2004-2020 finansējuma, atbilstoši pārejas regulas 1310/2013 3.pantam.

Saskaņā ar LAP noteikto, plānošanas perioda ietvaros tika paredzēts, ka pasākumā atbalstīto saimniecību skaits būs 1 491, savukārt tika atbalstītas 1 024 saimniecības, rādītāja izpilde 69%. Savukārt apmežoti 11 817 ha (tika plānoti 14 896 ha), rādītāja izpildi nodrošinot 79% apmērā.

Pasākuma „**Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu pasākumu ieviešana**” ietvaros 2015.gadā netika izsludinātas jaunas pieteikšanās kārtas. Turpinājās pasākuma administrēšana un izmaksāts atbalsts 1,5 milj. EUR apmērā. Viss iepriekšējās kārtās apstiprinātais finansējums tika izmaksāts no LAP 2007-2013 līdzekļiem.

Saskaņā ar LAP noteikto, plānošanas perioda ietvaros tika paredzēts, ka profilaktisko un atjaunošanas pasākumu skaits būs 1000, bet faktiski tas bija 370 šādi pasākumi, (rādītāja izpilde 37% no plānotā). Jāatzīmē, ka šis rādītājs, gan pilnībā neraksturo pasākuma izpildi, jo dabas katastrofas nav prognozējamas un tās ir tieši atkarīgas no laika apstākļiem. Līdz ar to pasākuma „Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvo pasākumu ieviešana” finansējuma apguves vērtēšanā nevar izmantot tos pašus principus, kurus pārējos pasākumos. Investīciju apjoms šajā pasākumā bija EUR 4,5 milj. EUR.

Aktivitāte "Meža ugunsdrošības profilaktisko pasākumu ieviešana" noritēja paredzētajā apjomā un šīs aktivitātes kontekstā finansējums tika apgūts pilnībā. Veikto profilakses pasākumu skaits – 30.

Būtiska finansējuma daļa šajā pasākumā izmantota meža atjaunošanai pēc ugunsgrēkiem. Aktivitātē ir atjaunotas mežaudzes ha 909 platībā.

3.ass atbalsta pasākumi

Pasākuma „**Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošanu)**” apakšpasākumiem „**Atbalsts mikrouzņēmumu radīšanai un attīstībai**” un „**Ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošana**” 2015. gadā tika izsludināta vienu projektu iesniegumu pieteikšanās kārtā, kur tika iesniegti 92 projektu iesniegumi ar kopējo publisko finansējumu 1,3 milj. EUR apmērā. Tika apstiprināti 59 projektu iesniegumi ar publisko finansējumu 699,6 tūkst. EUR, bet noraidīti 29 projektu iesniegumi ar publisko finansējumu 481,1 tūkst. EUR. Galvenie noraidījuma iemesli bija pretendenta un projekta ietvaros paredzēto aktivitāšu neatbilstība atbalsta saņemšanas nosacījumiem, drošu finanšu vadības principu un iepirkuma procedūras nosacījumu neievērošana, grūtībās nonākuša uzņēmuma pazīmes. Viss iepriekšējās kārtās un 2015. gadā izsludinātajā kārtā apstiprinātais finansējums tika izmaksāts no LAP 2007-2013 līdzekļiem.

2015. gadā kopumā tika pārtrauktas saistības par 22 projektiem ar publisko finansējumu 1,7 milj. EUR apjomā, kuru galvenie iemesli bija nepietiekams finansējums projekta īstenošanai, neiekļaušanās

projekta īstenošanas termiņos un projektu saistību pārtraukšana projektu uzraudzības laikā, jo netika izpildīti pasākumu nosacījumi - galvenokārt netika sasniegti projektos izvirzītie mērķi un rezultatīvie rādītāji.

Pasākuma „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai” **apakšpasākuma „Energijas ražošana no lauksaimnieciskas un mežsaimnieciskas izcelsmes biomasas”** ietvaros 2015.gadā netika izsludinātas jaunas projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas. Viss iepriekšējās kārtās apstiprinātais finansējums tika izmaksāts no LAP 2007-2013 līdzekļiem.

Lai gan sākot ar 2008. gadu globālā ekonomiskā krīze radīja negatīvas ekonomiskās attīstības tendences ikvienam saimnieciskās darbības veicējam lielākajā daļā Eiropas valstu, kopumā ietekmējot MVU darbības rādītājus un līdz ar to arī valsts ekonomiskās attīstības iespējas un tempus, tomēr pasākumā „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai” bija vērojama liela uzņēmumu aktivitāte un tā rezultātā plānošanas periodā atbalstīto 1130 uzņēmumu skaits nedaudz pārsniedza plānoto mikrouzņēmumu skaitu (1000), arī kopējo investīciju apjoms šajā pasākumā nedaudz pārsniedza prognozēto. Krīzes laikā atsevišķi finansiāli ietilpīgi projekti netika pabeigti vispār vai kavējās to īstenošana, jo bankas pārvērtējot projektus secināja, ka tie zaudējuši savu konkurētspēju un pārtrauca tos finansēt. Tādēļ uzņēmēji, īstenojot LAP atbalstītos projektus šajos apstākļos, lielākoties izvēlējās vismaz saglabāt esošās darba vietas, nevis nodrošināt jaunu radīšanu, tādējādi šajā LAP pasākumā sākotnēji plānotais rādītājs jaunu darba vietu izveidē netika sasniegts.

Pasākuma „**Tūrisma aktivitāšu veicināšana**” ietvaros 2015. gadā tika izsludināta viena projektu iesniegumu pieņemšanas kārtā, kur tika iesniegti 2 projektu iesniegumi par publisko finansējumu 132,3 tūkst. EUR, bet apstiprināti 2 projektu iesniegumi par publisko finansējumu 117,4 tūkst. EUR apjomā. Viss iepriekšējās kārtās un 2015. gadā izsludinātajā kārtā apstiprinātais finansējums tika izmaksāts no LAP 2007-2013 līdzekļiem. 2015. gadā par 7 projektiem tika pārtrauktas saistības starp atbalsta saņēmējiem un LAD par publisko finansējumu 303,9 tūkst. EUR.

Pasākuma ietvaros bija vērojama samērā liela atbalsta pretendentu aktivitāte, jo atbilstoši valsts politikai pēckrīzes periodā tika veicināta šīs nozares attīstība Latvijā, it īpaši tūrisma pakalpojumu sniegšana lauku teritorijās. Ņemot šo vērā, pasākumā plānoto 215 tūrisma aktivitāšu vietā atbalsts tika sniegts 370 aktivitātēm, izveidojot papildus 227 jaunas darba vietas lauku teritorijās, kas pārsniedza plānoto par 89%. Savukārt pasākumā ieguldītais kopējais investīciju apjoms 18,8 milj. EUR nesasniedza plānoto 21,4 milj. EUR (88%), jo pārsvarā tika iesniegti neliela finanšu apjoma projekti.

Pasākuma „**Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem**” ietvaros 2015.gadā jaunas projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas netika izsludinātas. Tika turpināta iepriekšējās kārtās piešķirtā publiskā finansējuma izmaksa 999,6 tūkst. EUR apmērā. Viss iepriekšējās kārtās apstiprinātais finansējums tika izmaksāts no LAP 2007-2013 līdzekļiem.

Saskaņā ar LAP noteikto, plānošanas perioda ietvaros tika paredzēts, ka pašvaldības īsteno 666 aktivitātes, ieguldot investīcijas 119,6 milj. EUR apjomā, tomēr pasākuma ietvaros faktiski tika īstenotas 1067 aktivitātes, kas ir par 60% vairāk nekā plānots. Pasākuma ietvaros tika atbalstīts plašs aktivitāšu loks - gan pašvaldību ceļu būvniecība un rekonstrukcija (348 projekti), gan tādu energoapgādes sistēmu būvniecība, kuras izmanto atjaunojamus energoresursus, vietējās nozīmes saieta namu, brīvā laika pavadīšanas, sporta un kultūras objektu būvniecība (685 projekti), kā arī teritorijas labiekārtošana rekreācijas funkciju nodrošināšanai. Bija vērojama liela interese īstenot šīs dažādās aktivitātes, un projektus atbalsta saņemšanai iesniedza visas lauku teritorijā esošās pašvaldības, kā rezultātā to lauku iedzīvotāju skaits, kuriem bija dažāda veida ieguvumi no uzlabotajiem pakalpojumiem sasniedza 720,7 tūkst. prognozēto 500 tūkst. iedzīvotāju vietā, dodot pozitīvu ieguldījumu visā Latvijas lauku teritorijā.

Jāņem vērā, ka 2009. gadā tika pabeigta administratīvi teritoriālā reforma, kuras rezultātā no 26 rajonu un 522 vietējām pašvaldībām tika izveidotas 118 pašvaldības (9 republikas pilsētas un 109 novadi), un tā kā daudzu projektu izstrāde bija uzsākta pirms administratīvi teritoriālās reformas, tas dažkārt radīja grūtības projektu īstenošanā un kopumā pasākuma ietvaros ieguldīto investīciju apjoms (103,3 milj. EUR) bija nedaudz mazāks nekā plānots.

Pasākumā „**Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana**” 2015. gadā jaunas projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas netika izsludinātas. Viss iepriekšējās kārtās apstiprinātais finansējums tika izmaksāts no LAP 2007-2013 līdzekļiem.

Pasākumā īstenotie projekti aptvēra visas pasākumā paredzētās aktivitātes, izņemot muzeja lietu restaurāciju vai izveidošanu ekspozīcijai. Pasākuma ietvaros atbalstīta 41 aktivitātes, tajā skaitā uzlabotas 16 muzeju un profesionālo izglītības iestādes, 5 projektu ietvaros atjaunots platjoslas interneta pieslēgums un kopumā sakārtotā muzeju un profesionālo izglītības iestāžu ārējā platība 49,9 tūkst. m² apjomā.

Šajā pasākumā līdz perioda beigām ieguldītās investīcijas 3,6 milj. EUR apmērā, ir tikai nedaudz lielākas kā aktivitāšu īstenošanai izmaksātais finansējums, tas ir 76% no plānotā, jo gandrīz visus projektus (izņemot vienu) pasākumā īstenojušas valsts un pašvaldību iestādēs, piemērojot atbalsta intensitāti 100% apmērā - šo projektu īstenošanai nebija nepieciešams nodrošināt privātā līdzfinansējuma daļu. Ņemot vērā, ka pasākuma ietvaros iesniegtie projekti, īstenoti apmeklētos un tūristu iecienītos muzejos un profesionālās izglītības iestādēs, kā, piemēram, Gulbenes novadā realizētā Vecgulbenes muižas klēts renovācija, Latvijas Lauksaimniecības muzejs, tad rādītājam lauku iedzīvotāju skaits, kuri gūst labumu no uzlabotiem pakalpojumiem - ir vērojama būtisks izpildes pārsniegums, sasniedzot 127,4 tūkst. salīdzinot ar sākotnēji plānotajiem 15,0 tūkst. iedzīvotājiem.

4.ass atbalsta pasākumi

2015.gadā noslēdzās LAP 4.ass „**LEADER pieejas īstenošana**” atbalsta pasākumu ieviešana ar mērķi, izmantojot LEADER pieeju, veicināt lauku iedzīvotāju iesaistīšanos vietējo problēmu risināšanā, uzlabot uz vietējām vajadzībām balstītus pārvaldības mehānismus vietējā līmenī un sniegt atbalstu vietējām attīstības iniciatīvām, kas ir saskaņotas ar LAP un iekļautas vietējo rīcības grupu (VRG) izstrādātajās vietējās attīstības stratēģijās (turpmāk – stratēģijas). Jaunas projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas VRG stratēģiju ietvaros netika izsludinātas.

Pasākuma „**Vietējo attīstības stratēģiju īstenošana**” ietvaros atbalstu vietējās attīstības stratēģijas īstenošanai kopumā ir saņēmušas 40 VRG (LAP plānots 33 VRG), rādītāju izpildot par 133%. LAP plānotais VRG skaits (33 VRG) tika noteikts, izvērtējot plānošanas perioda sākumā jau esošās/darbojošās VRG. Pateicoties Rīgas plānošanas reģiona aktīvai darbībai un ņemot vērā blīvo apdzīvotību šajā reģionā, Pierīgas reģionā izveidojās vēl 7 jaunas VRG, kuru darbības teritorija bija neliela, bet ar pietiekamu un LEADER pieejas nosacījumiem atbilstošu iedzīvotāju skaitu.

Ņemot vērā iepriekšminēto, arī VRG aptvertā teritorija un kopējais iedzīvotāju skaits tajās ir lielāks nekā sākotnēji noteikts LAP (attiecīgi VRG aptvertā teritorijai ir 117,6% un kopējais iedzīvotāju skaits VRG teritorijā 252% no plānotā). Kopumā 40 VRG darbības teritorija aptvēra visu valsts teritoriju, kas ir atbilstoša VRG veidošanas nosacījumiem.

Lai nodrošinātu LAP 4.ass „**LEADER pieejas īstenošana**” īstenošanai pieejamā publiskā finansējuma efektīvu izmantošanu, VRG, kurām bija atlikusi neliela publiskā finansējuma daļa, nacionālos normatīvos aktos noteiktā kārtībā 2015.gada sākumā pieņēma lēmumu no šī finansējuma atteikties. Savukārt uz šo finansējumu varēja pieteikties VRG, kurām pieejamais publiskais finansējums nebija pietiekams, lai apstiprinātu projektus, kas tika iesniegti pēdējā projektu iesniegumu pieņemšanas kārtā un bija atbilstoši visiem atbalsta saņemšanas nosacījumiem. Tomēr arī ar šo atbrīvojušos finansējumu varēja atbalstīt tikai daļu no iesniegtajiem projektiem. Līdz ar to pasākumā „**Konkurētspējas veicināšana un lauku ekonomikas dažādošana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā**” 2015. gadā tika apstiprināti 156 stratēģijām atbilstoši projekti ar kopējo publisko finansējumu 716,5 tūkst. EUR, kuru īstenošana noslēdzās 2015.gada 31.augustā. 29 projekti tika noraidīti un galvenais projektu iesniegumu noraidīšanas iemesls bija finansējuma trūkums, kas saistīts ar perioda noslēgumu. 2015.gadā īstenoti projekti par kopējo publisko finansējumu 3,8 milj. EUR.

Pasākuma „**Konkurētspējas veicināšana un lauku ekonomikas dažādošana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā**” plānošanas periodā īstenoti 4 264 vietējās attīstības stratēģijām atbilstoši projekti, kas ir 3,9 reizes vairāk par LAP plānoto rādītāju (1100 projekti). Tāpat arī kopējais atbalsta saņēmēju skaits - 2 110, ir 3,5 reizes lielāks kā plānots (598 atbalsta saņēmēji).

Analizējot šo rādītāju izpildi pa apakšpasākumiem, apakšpasākumā *“Konkurētspējas veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā”* plānošanas periodā īstenoti 397 vietējās attīstības stratēģijām atbilstoši projekti jeb par 30% vairāk kā plānots (305 projekti). Savukārt atbalsta saņēmēju skaits – 356 ir par 80% lielāks par plānoto (198). Apakšpasākumā realizēti projekti, kas ir vērsti uz LAP 1.ass pasākuma *“Lauku saimniecību modernizācija”* un pasākuma *“Lauksaimniecības un mežsaimniecības produktu pievienotā vērtība”* mērķu sasniegšanu un atbilst šo pamatpasākumu atbalsta saņemšanas nosacījumiem. Šajā apakšpasākumā atbalsts bija pieejams no 2011. gada un atbalstu varēja saņemt atbalsta pretendenti, kuri nebija saņēmuši atbalstu pamatpasākumā. Atbalsta pretendentu aktivizēšanā un iedrošināšanā lielu darbu paveica VRG, jo atbalsta saņēmēji galvenokārt bija mazās saimniecības un pārtikas pārstrādes uzņēmumi (galvenokārt mājražotāji), kuri neuzdrošinājās iesniegt projektu iesniegumus pamatpasākuma ietvaros. Lielāka interese tika izrādīta par aktivitāti, kas ir vērsta pasākuma *“Lauku saimniecību modernizācija”* mērķu sasniegšanu – īstenoti 320 projekti.

Apakšpasākuma *“Lauku ekonomikas dažādošana un dzīves kvalitātes veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā”* ietvaros visā plānošanas periodā realizēti 3 865 vietējās attīstības stratēģijām atbilstoši projekti, kas ir 5,5 reizes lielāks rādītājs kā plānotais (700 projekti), bet atbalsta saņēmēju skaits – 1771, savukārt ir 4,4 reizes lielāks par paredzētajiem 400 atbalsta saņēmējiem. Apakšpasākumā atbalstītas aktivitātes, kurās atbalstu varēja saņemt sabiedrisko aktivitāšu (tajā skaitā apmācību un interešu klubu, kultūras, vides aizsardzības, sporta un cita brīvā laika pavadīšanas aktivitāšu) dažādošanai vietējiem iedzīvotājiem un pakalpojumu pieejamības nodrošināšanai – jaunu pakalpojumu izveidei un esošo kvalitātes uzlabošanai un sasniedzamības nodrošināšanai. Aktivitātes sekmēja LAP 3.ass mērķu sasniegšanu. 2 projekti ir realizēti LAP pasākumā *“Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana”*. Atbalsta pretendentu aktivitāte bija daudz lielāka nekā pieejamais publiskais finansējums.

Kopumā pasākumā sasniegtie rezultatīvie rādītāji bija daudz augstāki par plānotajiem, jo VRG izmantoja LAP un nacionālos normatīvos aktos noteikto iespēja vietējās attīstības stratēģijā rīcībām noteikt zemāku maksimālo atbalsta apmēru projekta īstenošanai, tādā veidā dodot iespēju vairāk atbalsta pretendentiem saņemt atbalstu savas ar vietējās attīstības stratēģiju saskaņotas projekta idejas īstenošanai.

2015.gadā pasākumā **„Starpteritoriālā un starpvalstu sadarbība”** jaunas projektu iesniegumu pieņemšanas kārtas netika izsludinātas. Noslēdzās 7 starpvalstu sadarbības projektu īstenošana. Kopējais izmaksātais publiskais finansējums 2015.gadā šajā pasākumā bija 131,2 tūkst. EUR.

Pasākuma ietvaros visā plānošanas perioda laikā īstenoti 29 starpvalstu sadarbības projekti, plānoto 20 projektu vietā un līdz ar to rādītāja izpilde ir 145%. Sadarbības projektu īstenošanā iesaistījušās ir 16 VRG, kas ir par vienu vairāk nekā plānots LAP. Galvenokārt sadarbības projekti ir īstenoti ar VRG, kas darbojas Lietuvā un Igaunijā. Ir īstenoti sadarbības projekti, kur sadarbības partneri bija arī no Francijas, Somijas, Čehijas, Grieķijas un Anglijas.

Lai nodrošinātu kvalitatīvu vietējās attīstības stratēģijas īstenošanu, 2015. gadā turpinājās pasākuma **„Vietējās rīcības grupas darbības nodrošināšana, prasmju apguve un teritorijas aktivizēšana”** aktivitāšu īstenošana. Atbalstu saņēma 39 VRG. Pasākumā atbalsts bija pieejams līdz 2015. gada 31. augustam (nacionālajos normatīvajos aktos tika noteikts, ka VRG nodrošina LAP 2007-2013 atbalsta nošķiršanu darbības nodrošināšanai no LAP 2014-2020 *apakšpasākuma 19.1 “Sagatavošanās atbalsts”*). Ņemot vērā to, ka plānošanas periods tuvojās noslēgumam, VRG īstenoja aktivitātes, kas saistītas ar stratēģijas īstenošanas rezultātu novērtēšanu, labās prakses popularizēšanu un izplatīšanu. Kopējais izmaksātais publiskais finansējums 2015.gadā šajā pasākumā no LAP 2007-2013 bija 1,2 milj. EUR. VRG aktīvi līdzdarbojās arī nacionālo normatīvo aktu izstrādē, kas tika gatavoti atbalsta saņemšanai programmēšanas periodam no 2014.-2020. gadam.

Pasākumā **“Vietējās rīcības grupas darbības nodrošināšana, prasmju apguve, teritorijas aktivizēšana”** minētās aktivitātes īstenoja 39 VRG. Viena VRG atbalstu neizmantoja, nodrošinot VRG darbību un aktivizēšanas pasākumus, izmantojot biedrības finanšu līdzekļus un izmantojot vietējās pašvaldības resursus (darbiniekus, biroja telpas u.c.). Atbalsts prasmju ieguves un aktivizēšanas aktivitātēm bija pieejams, pamatojoties uz VRG iesniegto tāmi un pēc to realizācijas iesniegtajiem pamatojošiem dokumentiem. Pasākumam noteiktā rādītāja par prasmju ieguves un aktivizēšanas projektu

skaitu izpilde ir balstīta uz VRG skaitu, kas kaut reizi plānošana periodā no 2007.-2015. gadam ir realizējusi kādu no 5 aktivitātēm. Kopskaitā tās ir 191 darbības (projekti) un līdz ar to rādītāja izpilde ir 3,8 reizes lielāka nekā plānots.

Ņemot vērā ierobežoto atbalstu darbības nodrošināšanai, prasmju apguvei un teritorijas aktivizēšanai, ir VRG, kuras, kādu no aktivitātēm ir īstenojušas, piesaistot citu finanšu avotu vai arī izmantojušas VRG darbinieku kapacitāti.

3.2. LAP 2.ass platību veida maksājumu pasākumi

Pasākums "Mazāk labvēlīgie apvidi"

Pasākuma īstenošanai Latvijā ir liela nozīme, jo pasākuma mērķa teritorija ir 74,4% no valsts teritorijas ar 76% aktīvo saimniecību. Pasākumam atvēlētais publiskais finansējums bija 279,6 milj. EUR kas ir 20% no LAP kopējā un 53% no 2.ass publiskā finansējuma.

MLA teritorijas netika mainījušās kopš tās tika noteiktas 2004.-2006.gada programmēšanas periodā. Pasākuma ietvaros atbalsts sniegts par lauksaimniecības zemes platību 1 039 925 ha apjomā, kopumā atbalstot 67 052 saimniecību. Abu šo sasniedzamo rādītāju izpilde ir tuvu plānotajam, atbalsta platības ir nedaudz mazākas par sākotnēji plānoto, jo plānošanas perioda vidū tika mainīti atsevišķi atbalsta saņemšanas nosacījumi, kurus daļa pretendentu nevarēja izpildīt, kā, piemēram, minimālā dzīvnieku liellopu vienību noteikšana arī uz bioloģiski vērtīgo zālāju platībām.

Pasākuma īstenošanas laikā LIZ izmantošana ir ievērojami uzlabojusies⁴, un kā galvenais stimulējošais faktors tam ir platību maksājumi. Bez MLA tiek piešķirti arī citi platību maksājumi, kas tāpat stimulē LIZ izmantošanu (vienotais platību maksājums, kā arī citi LAP 2.ass pasākumi).

MLA atbalsts, ņemot vērā atbalsta saņemšanas nosacījumus, ir sekmējis ne vien izmantoto platību pieaugumu, bet arī ganāmo mājlopu ganāmpulka palielināšanos atbalstāmajās teritorijās (īpaši gaļas liellopu un aitu), kā arī invazīvo augu apkarošanu⁵.

Latvijas teritorijā lauksaimniecības nosacījumi (zemes kvalitāte, infrastruktūra, realizācijas iespējas u.c.) dažādās valsts vietās ir ļoti atšķirīgi, tādēļ kompensējošiem maksājumiem, kas palīdz izlīdzināt teritoriālās atšķirības, ir ļoti liela un iespējams pat izšķiroša nozīme, lai veicinātu lauksaimniecisko darbību valsts lielākajā daļā. Pašlaik neviens cits atbalsta veids to pietiekamā mērā nespēj aizvietot.

Pasākums "NATURA 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EKK"

Pasākuma īstenošanai atvēlētais publiskais finansējums bija 13,1 milj. EUR, kas ir 1,3% no visa LAP un 3,4% no 2.ass publiskā finansējuma.

Pasākuma ietvaros atbalstu saņēmušas kopumā 10 040 saimniecības, kas par 57% pārsniedz sākotnēji plānoto rādītāju, savukārt atbalstītā lauksaimniecības zemes platība bija 69 374 ha, kas par 24% pārsniedz plānoto rādītāju. Pasākuma īstenošanas laikā pasākuma mērķa teritorijās – Natura 2000 teritorijās tika veikta dažādu vides projektu īstenošana no citiem finanšu avotiem, atsākot veikt lauksaimniecisko darbību vietās, kurās tika atjaunoti bioloģiski vērtīgie zālāji. Tā kā atbalstu iespējams saņemt tikai, ja zeme tiek apsaimniekota, tad pieteikšanās atbalstam liecina arī par to, ka zeme ir aktīvā

---

⁴ LVAEI, Lauku attīstības programmas 2007-2013 gadam novērtējuma vidustermiņa ziņojums, 2010; LVAEI, Par Latvijas Lauku attīstības programmas 2007-2013 gadam pasākumu Maksājumi, lauksaimniekiem par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem teritorijās, kas nav kalnu teritorijas, 2012

⁵ LVAEI, Lauku attīstības programmas 2007-2013 gadam novērtējuma vidustermiņa ziņojums, 2010; LVAEI, Par Latvijas Lauku attīstības programmas 2007-2013 gadam pasākumu Maksājumi, lauksaimniekiem par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem teritorijās, kas nav kalnu teritorijas, 2012

lauksaimnieciskā aprītē un saimniecībā ir zālāji. Līdz ar to arī pieaugusi gan atbalstam pieteikto platību skaits, gan kopumā atbalsta saņēmēju skaits.

Pasākums "NATURA 2000 maksājumi (meža īpašniekiem)"

Saskaņā ar LAP noteikto, plānošanas perioda ietvaros tika paredzēts sasniedzamais iznākuma rādītājs - atbalstītā platība 27 000 ha, faktiski tika atbalstīti 34 002 ha, kas par 26% pārsniedza plānoto rādītāju. Savukārt atbalstu NATURA 2000 teritorijās saņēma 2 729 meža īpašnieki (LAP plānotais 1 700) un rādītāja izpilde tika pārsniegta par 61%.

Pasākuma „NATURA 2000 maksājumi (meža īpašniekiem)” īstenošana tika uzsākta 2008. gadā un tā mērķis bija meža bioloģiskās daudzveidības saglabāšana sabiedrības interesēs privātajos mežos un meža zemēs, kuras atrodas NATURA 2000 teritorijās.

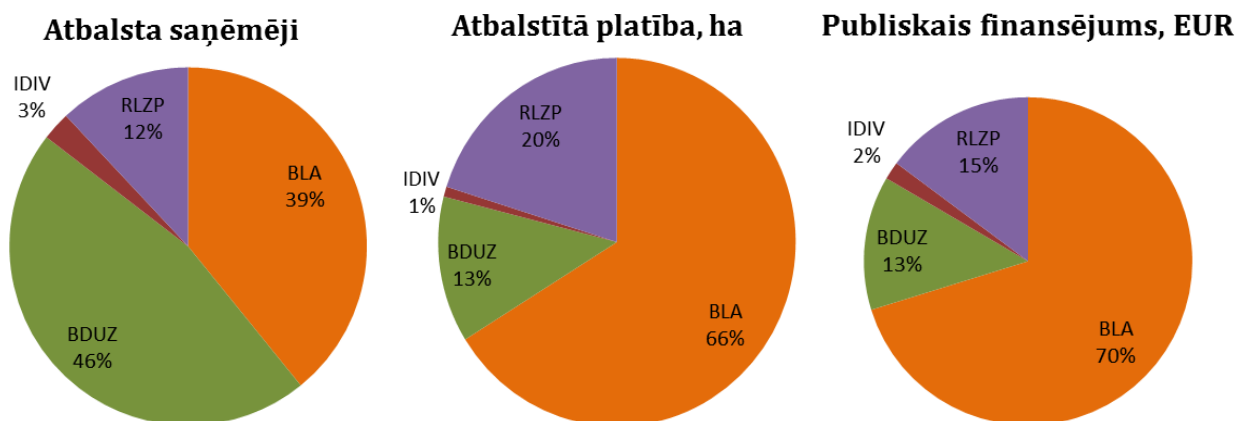
Pasākums "Agrovides maksājumi"

Agrovide ir viens no diviem lielākajiem 2.ass pasākumiem, tā īstenošanai atvēlētais publiskais finansējums bija 196,8 milj. EUR, kas ir 14,2% no LAP kopējā un 37,5% no 2.ass publiskā finansējuma.

Šis ir viens no galvenajiem pasākumiem 2.asī, un tā mērķis ir tieši sekmēt videi draudzīgu lauksaimniecības metožu pielietošanu. Tiek atbalstīti pasākumi, kas būtiski samazina ķīmisko vielu slodzi vidē, palielina augu barības vielu saturu augsnē un mazina erozijas ietekmi. Īstenojot pasākumu, tiek sekmēta bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, klimata pārmaiņu samazināšana un ūdens kvalitātes uzlabošana. Agrovides apakšpasākumos tiek atbalstītas sasniedzamajos rādītājos definētās platības, taču aktivitāšu ietekme uz attiecīgo vides problēmu un tās mazināšanu jo īpaši Latvijas mērogā ir apgrūtināši vērtēt, jo līdzīgi kā citās valstīs, arī Latvijā vides rādītāji sniedz datus par dalībvalsts vides stāvokli, taču tie, bez papildus izpētes nav piemēroti lauksaimniecības politikas vides aspektu novērtēšanai⁶.

Apkopojot datus par visiem īstenotajiem agrovides pasākumiem, redzams, ka pasākuma kopējā ietekme, kuru raksturo platība, kurā veiksmīgi īsteno prasības (apakšpasākumu platību summa), ir 260 441 ha, kas ir par 19% vairāk nekā plānotā kopējā atbalstītā platība. Kopumā atbalsts sniegts 7 905 atbalsta saņēmējiem, kas ir par 22% mazāk nekā plānots, kas skaidrojams ar to, ka lauksaimniecības nozarē kopumā vērojams saimniecību konsolidācijas process, saimniecībām platību ziņā kļūstot lielākām, bet saimniecību skaitam samazināties.

Pasākuma ietvaros apjomīgākais apakšpasākums ir bioloģiskās lauksaimniecība gan izmaksātā publiskā finansējuma ziņā, gan atbalstīto platību ziņā. Vienīgi atbalstīto saimniecību skaita ziņā tas nedaudz atpaliek no bioloģiskās daudzveidības uzturēšanas zālajos. Vismazākais īpatsvars Agrovides struktūrā ir integrētās dārzkopības ieviešanas un veicināšanas apakšpasākumam, šai nozarei raksturīgā mazā platību apjoma dēļ, kas nedod lielu ieguldījumu ass apakšmērķa teritorijas apjomā, arī specializācija dārzenū, augļu koku un dārzenū audzēšanā ir ar mazu īpatsvaru kopējā saimniecību skaitā.

⁶ LVAEI, Lauku attīstības programmas 2007-2013 Agrovides (2.1.4.) pasākuma novērtējums, 2013.

4. attēls. Pasākuma "Agrovides maksājumi" rādītāji sadalījumā pa apakšpasākumiem 2007.-2013.plānošanas periodā

Avots: ZM

Nemot vērā LAP 2007.-2013. ieviešanas rezultātus, 2014.gadā platībatkarīgo pasākumu īstenošanai finansējums no LAP 2007.-2013. vairs pietiekošā apjomā nebija atlicis, izņemot divus atbalsta pasākumus "M 213 Natura 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK (NatLIZ)" un "M 224 Natura 2000 maksājumi, kas noteikti saskaņā ar Regulas Nr. 1698/2005 46.pantu (NIM)". Lai nodrošinātu vides un lauku ainavas uzlabošanas pasākumu ieviešanas nepārtrauktību, saskaņā ar ES tiesību aktos noteiktajiem nosacījumiem pārejas posmā starp diviem plānošanas periodiem, izmaksas par 2014.gada platību maksājumu iesniegumiem tika veiktas no LAP 2014.-2020. ietvaros pieejamā finansējuma (sākot ar 2014. gada 16. oktobri), papildus nodrošinot to, ka pašas saistības visiem tiek uzņemtas pēc tā brīža spēkā esošā LAP 2007.-2013. pamatnosacījumiem, kas tika veikts, ievērojot šādu konsekvenci:

7. tabula Atbilstīgie platībatkarīgie pasākumi periodu 2007-2013 un 2014-2020 ietvaros

LAP 2007-2013 (apakšpasākuma kods, nosaukums)	LAP 2014-2020 (aktivitātes kods, nosaukums)
M 214_3 Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos (arī – BDUZ)	M 10.1.1. Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos (arī - BDUZ);
M214_2 Integrētās dārzkopības ieviešana un veicināšana (arī - IDIV);	M 10.1.2. Vidi saudzējošu metožu pielietošana dārzkopībā (arī – VSMD);
M 214_4 Rugāju lauks ziemas periodā (RLZP)	M 10.1.3. Rugāju lauks ziemas periodā (RLZP)
M 214_1 Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība (arī - BLA)	<ul style="list-style-type: none"> • M 11.1. Maksājums, lai pārietu uz bioloģiskās lauksaimniecības praksi un metodēm (arī - BLA1) • M 11.2. Maksājums, lai saglabātu bioloģiskās lauksaimniecības praksi un metodes (arī – BLA2)
*M 213 Natura 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK un noteikti saskaņā ar Regulas Nr. 1698/2005 38. pantu (NatLIZ)	-
M 212 Maksājumi lauksaimniekiem par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem teritorijās, kas nav kalnu teritorijas (MLA)	<ul style="list-style-type: none"> • M 13.2. Kompensācijas maksājums par citiem apgabaliem, kuros ir ievērojami dabas ierobežojumi (ADI) • M 13.3. Kompensācijas maksājums par citiem apgabaliem, kurus ietekmē specifiski ierobežojumi (ASI)
*M 224 Natura 2000 maksājumi, kas noteikti saskaņā ar Regulas Nr. 1698/2005 46. pantu (NIM)	M 12.2. Kompensācijas maksājums par Natura 2000 meža teritorijām (NIM)

Avots: ZM

* 2014.gadā finansējums no LAP 2007-2013

Līdz ar jaunā plānošanas perioda uzsākšanu, 2015. gadā visos platībatkarīgajos atbalsta pasākumos lauku attīstībai – vides, klimata un lauku ainavas uzlabošanai tika uzņemtas juridiski jaunas saistības pēc jaunā plānošanas perioda nosacījumiem un 2015. gadā visi platībatkarīgie maksājumi tika veikti no LAP 2014.-2020. finanšu līdzekļiem.

4. Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam finansiālā īstenošana

8.tabula. LAP publiskā finansējuma maksājumi (EUR)*

Kods	Asis/pasākumi	2008.gadā	2009.gadā	2010.gadā	2011.gadā	2012.gadā	2013.gadā	2014.gadā	2015.gadā	Kopā periodā***
111	Arodapmācības un informācijas pasākumi	-	393 685	1 089	-	-	-	231 603	453 275	1 079 652
112	Atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem		2 129 074	4 635 844	1 126 327	4 023 694	2 506 727	316 720	130 618	14 762 746
113	Priekšlaicīga pensionēšanās – tai skaitā pārejas posma izdevumi**	1 572 659	4 311 209	3 977 305	3 676 295	3 500 999	3 282 087	3 097 962	2 934 429	26 334 485
		1 572 659	4 311 209	3 977 305	3 676 295	3 500 999	3 282 087	-	-	26 334 485
114	Lauksaimniekiem un mežsaimniekiem paredzēto konsultāciju pakalpojumu izmantošana	-	6 470	-	-	-	-	-	-	6 470
121	Lauku saimniecību modernizācija ⁷	26 277 287	29 769 181	52 848 189	69 135 922	91 518 622	59 032 362	10 180 749	11 912 325	335 270 943
122	Mežu ekonomiskās vērtības uzlabošana	-	1 122 898	1 011 934	627 075	1 675 130	4 482 511	3 918 382	2 281 952	15 117 438
123	Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana ⁷	-	1 363 354	10 327 880	8 464 215	16 469 301	12 981 091	12 228 447	7 660 158	61 957 135
125	Infrastrukturā, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu	-	390 415	2 172 144	8 444 040	12 027 540	7 788 980	8 770 109	12 689 942	52 083 182
131	To standartu ievērošana, kas pamatojas uz Kopienas tiesību aktiem – tai skaitā pārejas posma izdevumi**	-	3 300 507	413 939	-	-	-	-	-	3 712 280
		-	3 300 507	413 939	-	-	-	-	0	3 712 280
141	Daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizācija – tai skaitā pārejas posma izdevumi**	190 707	11 580 305	4 987 200	1 933 059	1 970 501	1 619 558	223 205	208 500	22 518 597
		190 707	9 425 134	2 966 000	-	-	-	-	-	-
142	Ražotāju grupas – tai skaitā pārejas posma izdevumi**	32 793	485 041	183 297	98 303	221 058	-	352 964	399 808	1 773 263
		32 793	482 691	181 750	98 303	-	-	-	-	-
1.ass kopā		28 073 445	54 852 139	80 558 821	93 505 235	131 406 844	91 693 314	39 320 141	38 671 007	534 616 190

⁷ ieskaitot izmaksāto finansējumu Kredītu fondam

212	Maksājumi par nelabvēlīgiem apstākļiem citās teritorijās (izņemot kalnu teritorijas)	60 273 950	40 044 341	50 196 444	37 107 029	34 608 145	39 084 600	13 968 352	0	274 259 664
213	Natura 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK	1 853 047	1 938 398	2 111 747	2 201 580	2 346 983	2 397 431	4 042 286	2 462 796	17 649 847
214	Agrovīdes maksājumi	-	30 319 495	37 715 771	42 577 398	32 562 263	32 941 522	19 047 419	0	193 251 555
	<i>- tai skaitā pārejas posma izdevumi**</i>	-	60 959	32 000	10 314	-	-	-	0	103 273
223	Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana	-	1 252 213	4 115 227	3 408 197	2 917 923	2 597 273	1 309 512		15 965 988
224	NATURA 2000 maksājumi (meža īpašniekiem)	-	898 779	1 155 769	1 332 777	1 560 208	1 679 059	2 456 909	387 739	9 045 799
226	Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvo pasākumu ieviešana	-	199 923	444 344	1 065 950	394 226	722 922	187 845	1 501 214	4 515 381
2. ass kopā		62 126 997	74 653 149	95 739 301	87 692 931	74 389 747	79 422 807	41 012 323	4 351 749	514 688 236
312 (311)	Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai ⁷	454 003	3 396 171	18 468 101	17 921 250	26 130 010	33 152 290	13 390 210	1 785 969	105 844 251
313	Tūrisma aktivitāšu veicināšana ⁷	-	222 418	1 358 465	572 372	2 616 903	1 252 072	1 857 367	1 289 056	8 406 179
321	Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem	-	4 310 015	22 503 542	20 843 135	24 589 304	12 991 897	3 055 422	999 640	89 116 742
323	Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana	-	147 940	254 968	514 039	156 639	0	231 480	2 252 230	3 557 297
3. ass kopā		454 003	8 076 544	42 585 076	39 850 796	53 492 857	47 396 259	18 534 479	6 326 894	206 924 469
411/413	Vietējās attīstības stratēģiju īstenošana. Konkurētspēja/Dzīves kvalitāte un dažādošana	-	-	1 905 379	5 439 938	6 877 901	7 401 980	8 849 961	3 867 213	34 341 351
421	Sadarbības projektu īstenošana	-	-	-	-	52 132	106 027	145 812	131 172	435 143
431	VRG vadīšana, prasmju apgūšana un rosināšana teritorijā, kas minēta regulas 59.pantā	-	2 459	741 236	655 697	902 849	660 035	673 680	1 156 595	4 792 487
4. ass kopā		-	2 459	2 646 615	6 095 636	7 832 882	8 168 042	9 669 452	5 154 980	39 568 982
511	Tehniskā palīdzība	-	1 078 213	6 279 838	6 405 838	9 352 330	10 118 605	11 894 918	10 282 122	55 411 863
Kopsumma:		90 654 445	138 662 503	227 809 650	233 550 437	276 474 659	236 799 027	120 431 314	64 786 752	1 351 209 740

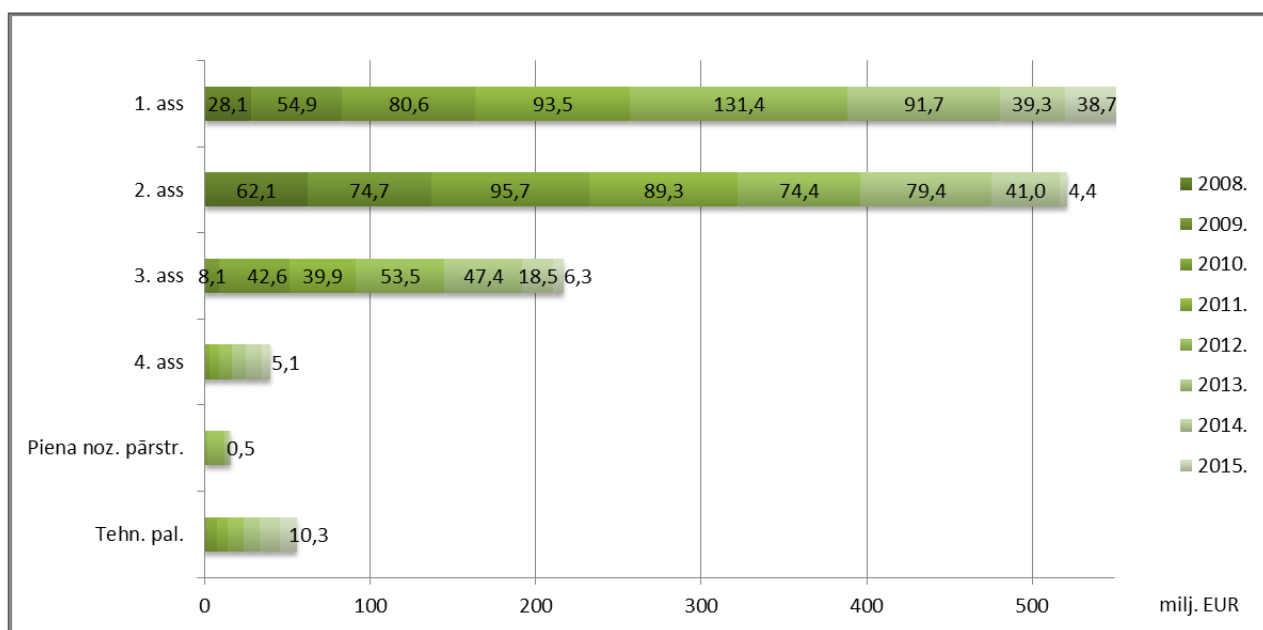
	121 Lauku saimniecību modernizēšana	-	-	-	1 381 648	5103933	985 321	906 885	456 477	8 236 232
	123 Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana	-	-	-	189 853	5 411 755	571 072	286 760	36 599	6 496 039
	Kopsumma:	-	-	-	1 571 500	10 515 688	1 556 393	1 193 645	493 077	14 732 271
	Pavisam kopā:	90 654 445	138 662 503	227 809 650	235 121 937	286 990 347	238 355 420	121 624 959	65 279 829	1 365 942 011

Avots: ZM

* EUR kurss saskaņā ar Komisijas regulas (EK) 883/2006. 7.pantu

** Saskaņā ar regulu (EK) Nr. 1320/2006

*** Kopā deklarētā summa periodā (ņemot vērā atgūtās summas)

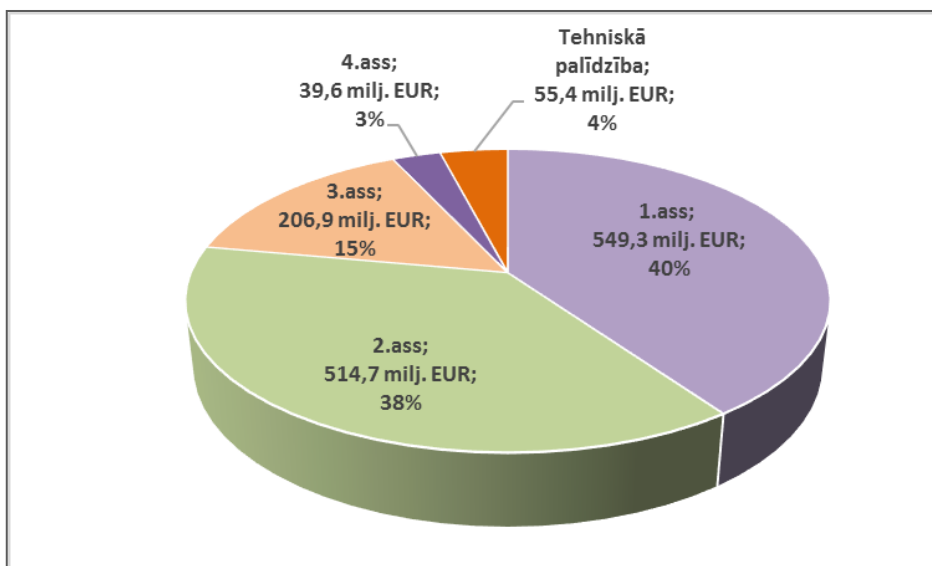
5.attēls. 2008.-2015.gadā veiktie LAP publiskā finansējuma maksājumi sadalījumā pa asīm

Avots: ZM

Vislielākais izmaksātais publiskais finansējums noslēdzošajā 2015. gadā bija šādos pasākumos:

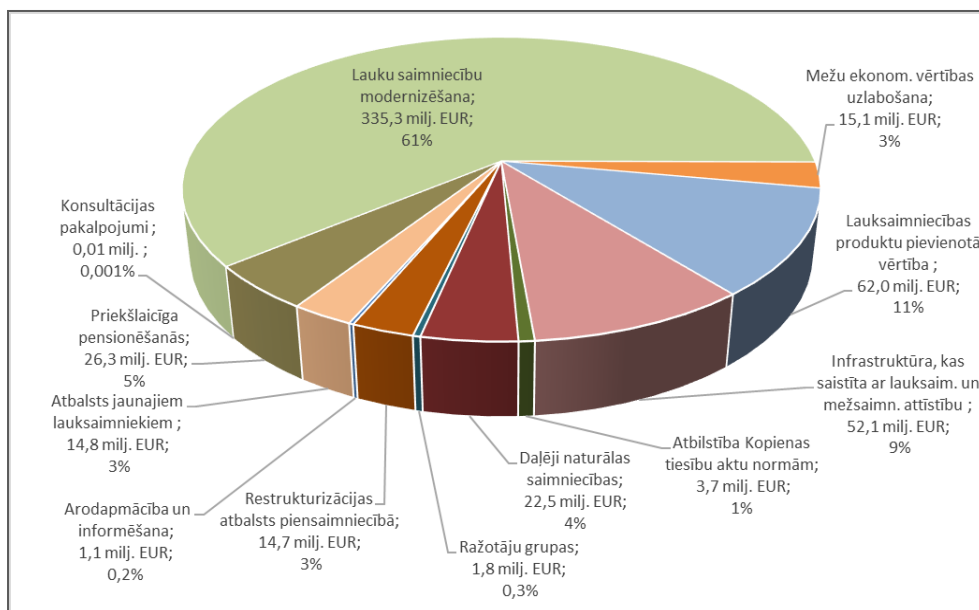
- „Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu” - 12,7 milj. apjomā jeb 19,4% no visiem 2015.gadā veiktajiem LAP maksājumiem.
- „Lauku saimniecību modernizācija” – pasākuma ietvaros atbalsta pretendentiem ir izmaksāts publiskais finansējums EUR 11,9 milj. (18,2% no kopējā LAP publiskā finansējuma 2015.gadā).
- „Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana”- izmaksāti EUR 7,7 milj. (11,8% no kopējās izmaksātās publiskā finansējuma summas).

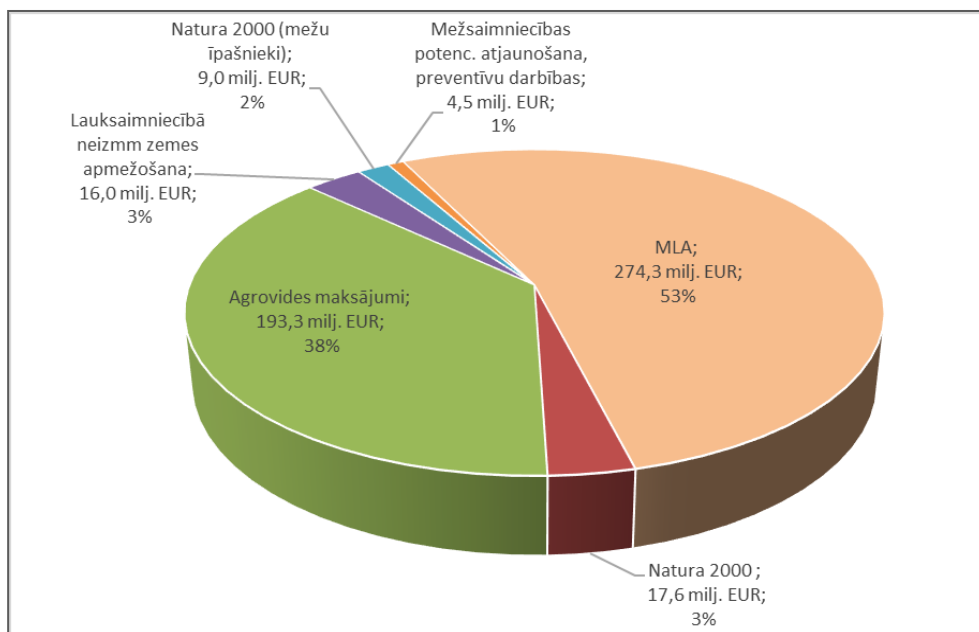

6.attēls. 2008.-2015.gadā izmaksātais (deklarētais) LAP publiskais finansējums (EUR) sadalījumā pa asīm.

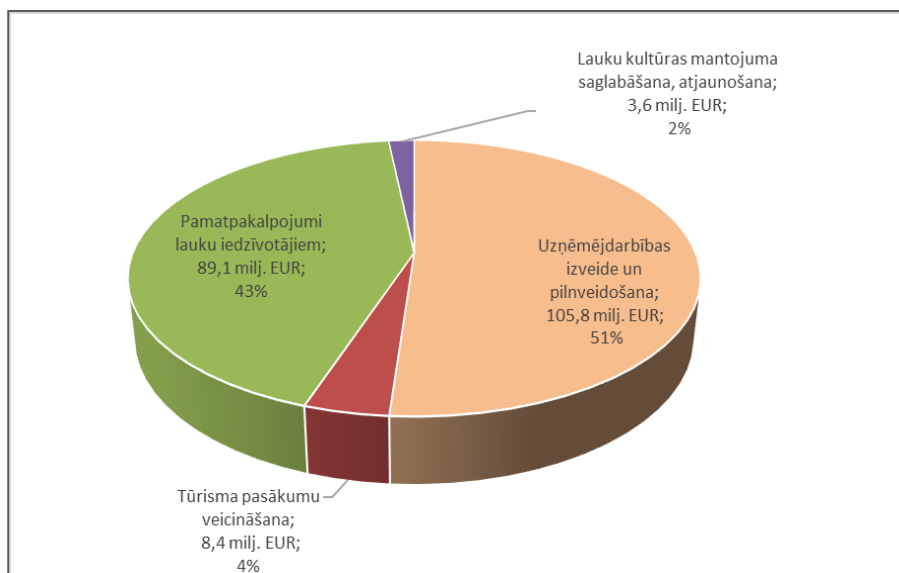
Avots: ZM

7.attēls. 2008.-2015.gadā izmaksātais (deklarētais) LAP publiskais finansējums (EUR) sadalījumā 1.ass ietvaros
 Avots:ZM

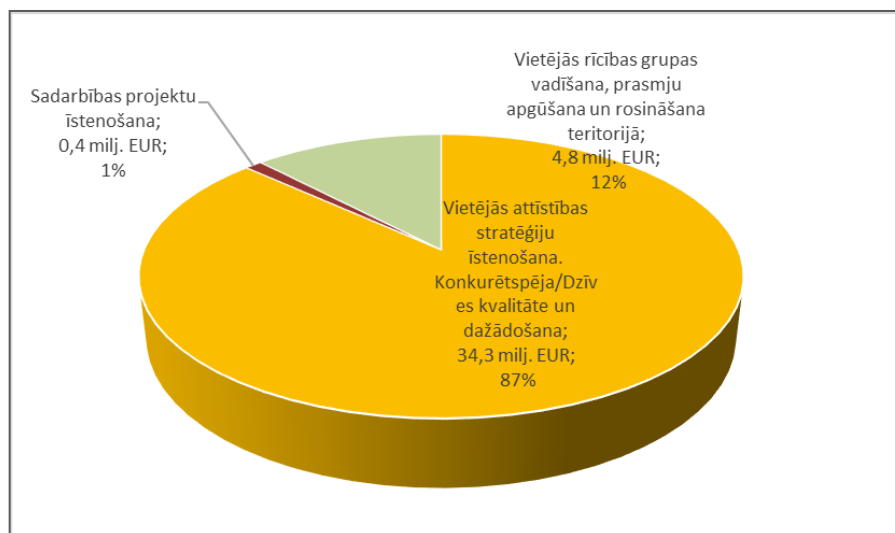

8.attēls. 2008.-2015.gadā izmaksātais (deklarētais) LAP publiskais finansējums (EUR) sadalījumā 2.ass ietvaros
Avots:ZM

9. attēls. 2008.-2015.gadā izmaksātais (deklarētais) LAP publiskais finansējums (EUR) sadalījumā 3.ass ietvaros

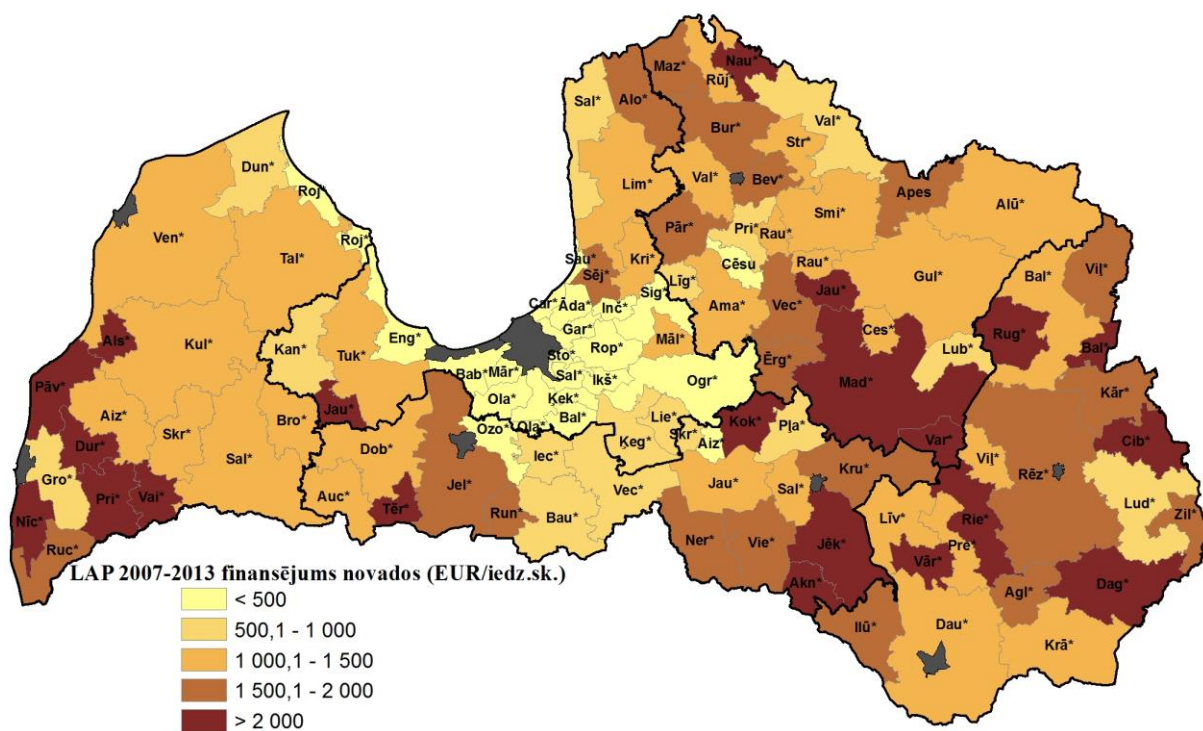
Avots: ZM

10.attēls. 2008.-2015.gadā izmaksātais (deklarētais) LAP publiskais finansējums (EUR) sadalījumā 4.ass ietvaros

Avots:ZM

Izvērtējot visa plānošanas periodā laikā LAP sniegto ieguldījumu teritoriālā griezumā, secināms, ka rēķinot finansiālo ieguldījumu uz attiecīgajā teritorijā reģistrēto iedzīvotāju skaitu, vislielākais ieguldījums apjoma ziņā sniegts Latgales un Vidzemes reģiona novados, kā arī atsevišķos Kurzemes reģiona novados, taču vismazākais ieguldījums sniegts Pierīgas reģiona novados, kas liecina par mērķtiecīgu ieguldījumu Latvijas lauku teritoriju attīstībai (skatīt 11.attēlu).

11.attēls. LAP ietvaros izmaksātais (deklarētais) publiskais finansējums (EUR/iedz. sk.) teritoriālā griezumā (novados)

Avots: LAD

Nemot vērā to, ka LAP ietvaros ieguldījums sniegts lauku attīstībai dažādos mērķa virzienos (lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares konkurētspējas, vides un lauku ainavas un dzīves kvalitātes lauku apvidos uzlabošana, lauku ekonomikas dažādošana), ir svarīgi izvērtēt tieši LAP sniegto ieguldījumu teritoriālā griezumā sadalījumā pa asīm un sniegtajiem ieguldījuma mērķiem. Detalizētu informāciju par LAP ietvaros izmaksāto (deklarēto) publisko finansējumu teritoriālā griezumā sadalījumā pa asīm un sniegtajiem ieguldījuma mērķiem skatīt ziņojuma 3.pielikumā.

Kredītu Fonds

Kopš 2010.gada VAS „Lauku attīstības fonds” (sākot ar 2015.gadu 1.aprīlī kā sabiedrības „Attīstības finanšu institūcija” sastāvdaļa, turpmāk – Fonda pārvaldītājs), ZM un LAD, administrējot ELFLA finansējumu, ieviesa LAP pasākumu „Kredītu fonds”.

Pasākuma administrēšana notika saskaņā ar 2010.gada 20.jūlija Ministru kabineta noteikumiem Nr.664 „Kārtība, kādā tiek administrēts un uzraudzīts valsts un Eiropas Savienības atbalsts lauksaimniecībai, lauku un zivsaimniecības attīstībai, izveidojot kredītu fondu”.

Kredītu fonda izveides mērķis ir veicināt kredītresursu pieejamību lauksaimniecības, lauku un zivsaimniecības attīstības investīciju projektiem ar samazinātu procentu likmi. Pasākumā ietvaros uzņēmēji varēja saņemt aizdevumus Lauku attīstības pasākumu projektu ieviešanai.

Atbalsta mērķis bija nodrošināt pieejamību aizdevumiem ar samazinātu procenta likmi (0,5 procenti gadā no aizdevuma summas pluss bankas uzcenojums), maksimālais aizdevuma termiņš ir 15 gadi.

Fonda pārvaldītājs kredītiestādes atmaksāto kredītu fonda finanšu līdzekļu cenu izmantoja pārvaldības izmaksu segšanai. Kredītu fonda pārvaldības izmaksas visā programmas darbības laikā nepārsniedza vienu procentu no kredītu fondā ieguldītajiem finanšu līdzekļiem. Atbalsta saņēmēju atmaksātās aizdevumu pamatsummas fonda pārvaldītājs pēc ZM pieprasījuma atmaksāja LAD, kas līdz 2015.gada 31.decembrim atmaksātos finanšu līdzekļus novirzīja LAP 2007-2013 pasākumu finansēšanai.

Kredītu fonds 2010.gadā tika ieviests četros LAP pasākumos (skat. 9. tabulu) un fonda pārvaldītājs aizdevumus atbalsta pretendentiem no kredītu fonda finanšu līdzekļiem izsniedza ar Banku starpniecību. Kredītu fonda pirmajā darbībā gadā LAD Fonda pārvaldītājam piešķīra publisko finansējumu 37,28 milj. EUR apmērā. (9., 10.tabula).

9.tabula Piešķirtais finansējums Kredītu Fonda ietvaros 2010. gadā

Ass	Kods	Pasākuma nosaukums	Publiskais finansējums, EUR*	T.sk. ELFLA finansējuma daļa, EUR *
1	121	Lauku saimniecību modernizācija	19 955 012	14 782 673
1	123	Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana	7 811 832	5 787 005
3	312 (311)	Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai	8 590 636	6 413 769
3	313	Tūrisma aktivitāšu veicināšana	926 376	691 632
KOPĀ			37 283 856	27 675 079

Avots: LAD

*1 EUR =0,7087 LVL

Kredītu fonda aktīvas darbības laika periods bija 2010.-2012.gads, pēc 2012.gada jauni aizdevumi netika piešķirti. Pašlaik Fonda pārvaldītājs nodarbojas ar piešķirto aizdevumu administrēšanu. Ņemot vērā to, ka maksimālais aizdevuma termiņš ir 15 gadi, darbs pie administrēšanas turpināsies līdz pat 2027. gadam. (10.tabula).

10.tabula Finanšu līdzekļu plūsma Kredīta fonda ietvaros, EUR *

Gads	Atvērtais publiskais finansējums	Atvērtais finansējums, ELFLA daļa	Aizdevumos izmaksātais publiskais finansējums	Aizdevumos izmaksātais finansējums ELFLA daļa	Atgriezts publiskais finansējums, LAP 2007-2013	Atgriezts finansējums, ELFLA daļa, LAP 2007-2013	Aizdevumu pamatsummu atlikums, (publiskais finansējums)	Aizdevumu pamatsummu atlikums, (ELFLA daļa)
1.kol.	2.kol.	3.kol.	4.kol.	5.kol.	6.kol.	7.kol.	8.kol. = (2.-6.)	9.kol. = (3.-7.)
2010	37 283 856	27 675 079	1 826 911	1 353 376				
2011			19 512 239	14 456 097				
2012			6 755 109	5 004 185				
2013					22 939 348	17 047 422		
2014					2 711 874	2 009 134		
2015					1 208 507	895 351		
KOPĀ	37 283 856	27 675 079	28 094 259	20 813 658	26 859 729	19 951 907	10 424 127	7 723 172

Avots: LAD

* saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas kursu, 1 EUR =0,7087 LVL

Iesniegtie, apstiprinātie un noraidītie projekti LAP ietvaros

Pavisam 2015. gadā tika iesniegti 107 projekti par kopējo attiecināmo izmaksu summu 3,8 milj. EUR, apstiprināti – 1 652 projekti par kopējo attiecināmo izmaksu summu 8,0 milj. EUR., savukārt noraidīti - 402 projekti par kopējo attiecināmo izmaksu summu 23,8 milj. EUR. Visvairāk projekti tika noraidīti pasākumā „Lauku ekonomikas dažādošana un dzīves kvalitātes veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā” (249 projekti). Lielākais noraidīto projektu attiecināmo izmaksu īpatsvars (66% no kopējām noraidīto projektu attiecināmajām izmaksām) bija pasākumam „Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana” (13. tabula).

11. tabula. Iesniegto projektu skaits un finansējums dalījumā pa LAP pasākumiem

Pasākuma nosaukums	Projektu skaits			Publiskais finansējums, EUR		
	2014	2015	2007-2015	2014	2015	2007-2015*
Arodapmācības un informācijas pasākumi	153	-	212	721 751	-	1 352 344
Atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem	-	-	522	-	-	19 445 116
Lauksaimniekiem un mežsaimniekiem paredzēto konsultāciju pakalpojumu izmantošana	-	-	36	-	-	6 429
Lauku saimniecību modernizācija	279	-	9791	10 027 069	-	514 174 219
Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana	1438	-	10029	1 612 566	-	17 803 778
Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana	89	-	441	21 694 333	-	135 843 770
Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu	44	-	792	4 720 124	-	68 539 609
Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizēšanai	-	-	2270	-	-	16 968 148
Ražotāju grupas	1	13	41	80 000	484 829	1 136 750
Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana	-	-	1537	-	-	20 068 631
Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu pasākumu ieviešana	-	-	388	-	-	7 451 145
Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai	-	92	3157	-	1 255 745	291 951 416
Tūrisma aktivitāšu veicināšana	86	2	566	2 509 141	132 290	28 889 091
Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem	-	-	1214	-	-	119 919 654
Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana	-	-	39	-	-	5 656 466
Dzīves kvalitāte/ dažādošana	778	-	6805	4 431 239	-	61 190 354
Sadarbības projektu īstenošana starp VRG Eiropas Savienības dalībvalstu teritorijās	-	-	48	-	-	1 547 350
Vietējās rīcības grupas darbības nodrošināšana, prasmju apguve un teritorijas aktivizēšana	-	-	39	-	-	4 578 205
Kopā:	2 868	107	37 927	45 796 223	1 872 864	1 316 522 465

Avots: LAD

*1 EUR = 0,702804 LVL

Salīdzinot 2014. gadā tika iesniegti 2 868 projektu iesniegumi par kopējo publisko finansējumu EUR 45,8 milj., savukārt apstiprināti – 2 598 projekti par EUR 43,1 milj. (11.un 12. tabula).

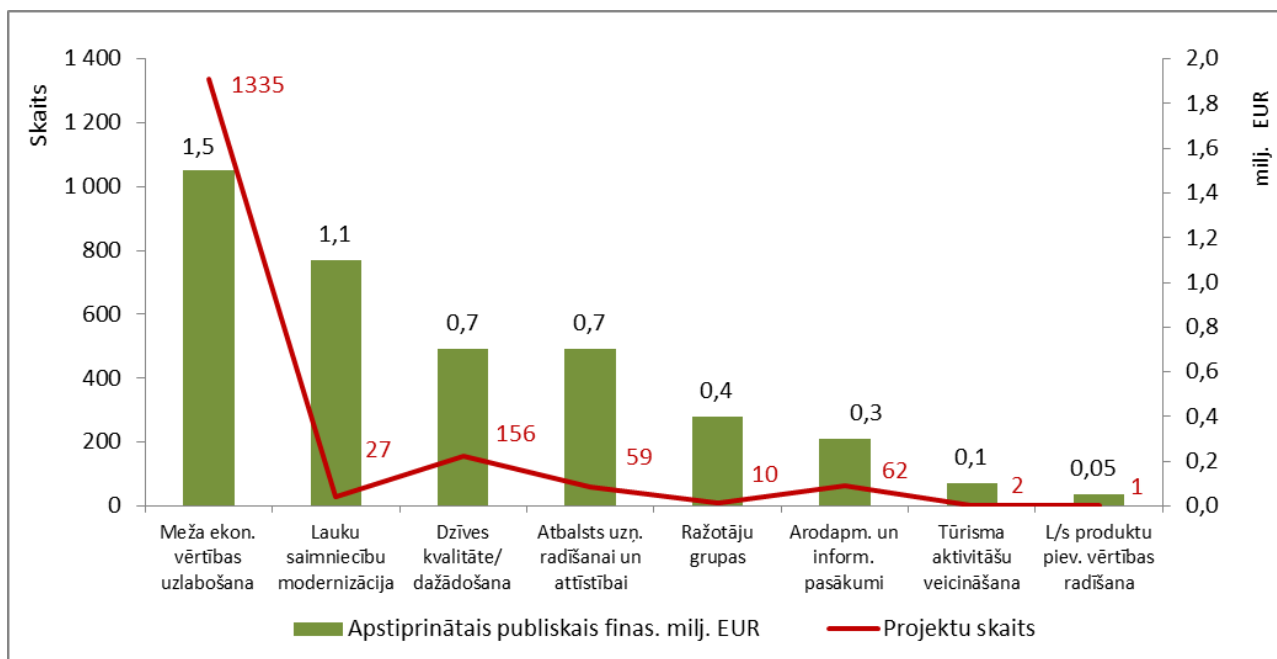

12.tabula. Apstiprināto projektu skaits un finansējums dalījumā pa pasākumiem

Pasākuma nosaukums	Projektu skaits			Publiskais finansējums, EUR		
	2014	2015	2007-2015	2014	2015	2007-2015*
Arodapmācības un informācijas pasākumi	84	62	201	330 883	316 230	1 227 327
Atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem			413	-		23 575 174
Lauksaimniekiem un mežsaimniekiem paredzēto konsultāciju pakalpojumu izmantošana	-	-	36	-	-	6 516
Lauku saimniecību modernizācija	259	27	8 621	8 943 455	1 087 296	486 639 296
Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana	1 299	1 335	9 827	1 702 965	1 478 813	16 971 968
Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana	73	1	366	16 461 369	49 304	112 091 662
Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu	70	-	744	6 931 122	-	61 030 021
Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizēšanai	-	-	1 466	-	-	23 469 883
Ražotāju grupas	1	10	29	80 000	399 808	1 435 445
Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana	1	-	1 345	305	-	17 521 328
Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu pasākumu ieviešana	5	-	383	1 448 078	-	6 366 052
Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai	-	59	1 775	-	699 616	158 516 492
Tūrisma aktivitāšu veicināšana	53	2	354	1 518 447	117 359	12 215 395
Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem			1 120	-		98 755 814
Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana	6		28	856 364		3 617 168
Dzīves kvalitāte/ dažādošana	747	156	4 491	4 865 714	716 585	39 158 933
VRG darbības nodrošināšana, prasmju apguve un teritorijas aktivizēšana	-		48	-		4 919 230
Sadarbības projektu īstenošana starp VRG ES dalībvalstu teritorijās	-		16	-		430 807
Kopā:	2 598	1 662	31 263	43 138 702	4 865 011	1 067 948 511

Avots: LAD

* 1 EUR = 0,702804 LVL

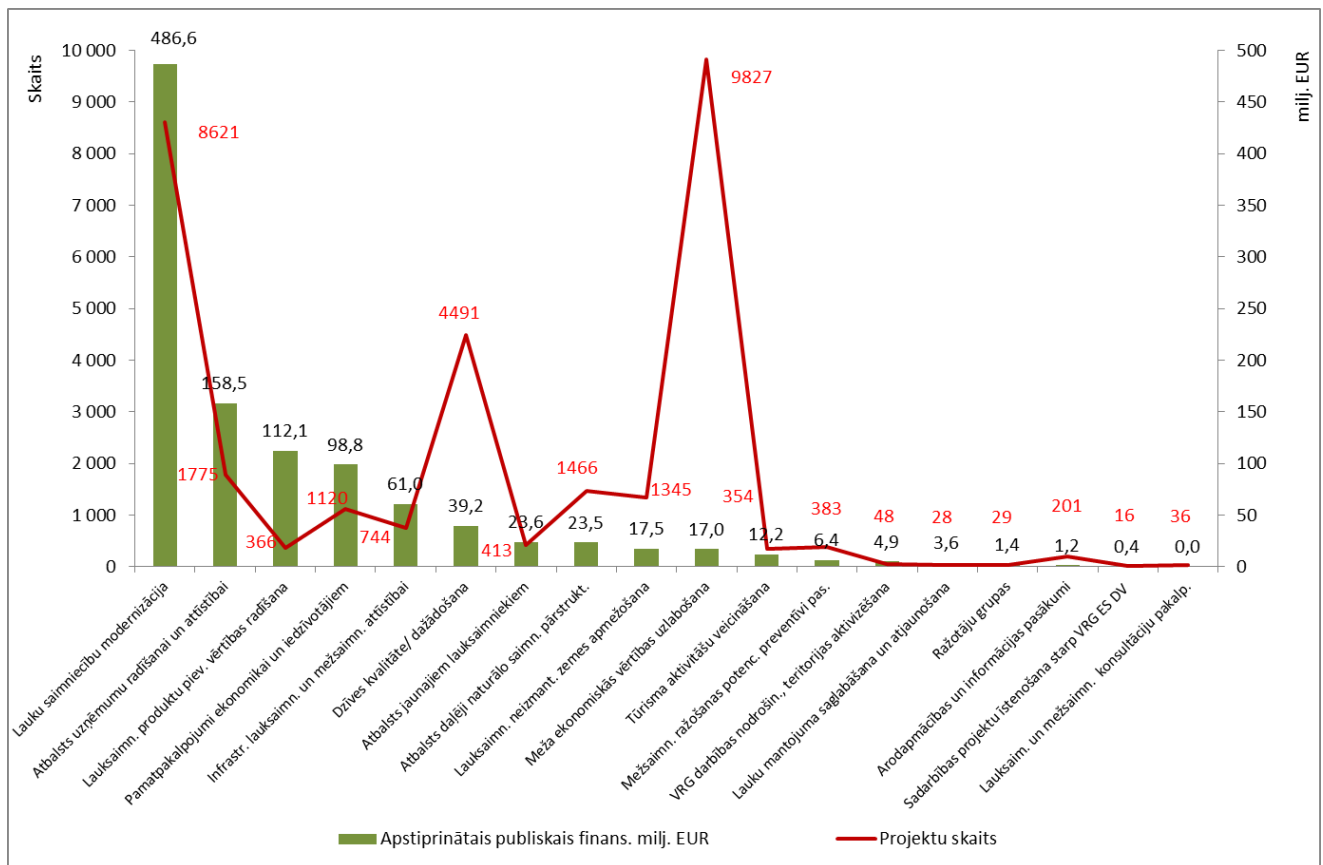
12.attēls. LAP pasākumu apstiprinātais publiskais finansējums miljonos EUR un apstiprināto pieteikumu skaits 2015.gadā

Avots: ZM

2015.gads bija pēdējais projekta iesniegumu iesniegšanas un apstiprināšanas gads 2007. 2013.gada plānošanas periodā un šajā pārskata gadā projektu iesniegumi tika apstiprināti tikai 8 atbalsta pasākumos – vislielākais projektu skaits (1 335) un publiskais finansējums (EUR 1,5 milj.) apstiprināts pasākumā “Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana”, savukārt pasākumā „Lauku saimniecību modernizācija” - 27 projekti un apstiprinātais publiskais finansējums EUR 1,1 milj. (12.attēls).

Tāpat projektu iesniegumi tika apstiprināti pasākumā „Dzīves kvalitātes uzlabošana/dažādošana” (156 projektu iesniegumi par EUR 0,7 milj.) un pasākumā “Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai” (59 projektu iesniegumi par EUR 0,7 milj.)

Salīdzinot pēdējo divu gadu tendences, redzams, ka 2015.gadā apstiprinātais finansējums LAP ietvaros veido tikai 11,4% jeb EUR 4,9 milj. no 2014.gada finanšu apjoma (2 598 projekti par EUR 43,1 milj.), kas protams izskaidrojams ar plānošanas perioda noslēgumu.

13. attēls. LAP pasākumu apstiprinātais publiskais finansējums miljonos EUR un apstiprināto pieteikumu skaits kumulatīvi no 2007. – 2015.gadam

Avots: ZM

Kopā periodā no 2007. līdz 2015. gadam (13.attēls) finansiāli visapjomīgākais projekta veida pasākums bija „Lauku saimniecību modernizācija”, kur apstiprinātais publiskais finansējums EUR 486,6 milj. veidoja gandrīz pusi no kopējā visiem projekta veida pasākumiem apstiprinātā publiskā finansējuma (45,6%), un šajā pasākumā ir arī otrais lielākais apstiprināto projektu iesniegumu skaits - 8 621.

Otrs finansiāli apjomīgākais projekta veida pasākums bija „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai” ar apstiprināto publisko finansējumu EUR 158,5 milj. jeb 14,8% no kopējā visiem projekta veida pasākumiem apstiprinātā publiskā finansējuma un apstiprināto projektu iesniegumu skaits – 1 775.

Trešais finansiāli apjomīgākais projekta veida pasākums bija „Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana”, kur apstiprinātais publiskais finansējums veido EUR 112,1 milj. jeb 10,5% kopējā visiem projekta veida pasākumiem apstiprinātā publiskā finansējuma un apstiprināto projektu iesniegumu skaits – 366.

Vēl ievērojama daļa - 9,2% no kopējā visiem projekta veida pasākumiem apstiprinātā publiskā finansējuma tika apstiprināta pasākumā „Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem” - EUR 98,8 milj. un apstiprināto projektu iesniegumu skaits - 1 120.

Vislielākais apstiprināto projektu skaits periodā bija pasākumā “Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana” - 9 827 projekti, bet ar vismazāko vidējo projekta apjomu - 1,7 tūkst. EUR.

13. tabula. Noraidīto projektu iesniegumu skaits un finansējums dalījumā pa pasākumiem

Pasākuma nosaukums	Skaits			Publiskais finansējums, EUR		
	2014	2015	2007-2015	2014	2015	2007-2015*
Arodapmācības un informācijas pakalpojumi	2	1	4	14 196	9 813	32 675
Atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem	-	-	72	-	-	2 637 586
Lauku saimniecību modernizācija	23	4	872	1 239 112	69 060	49 883 726
Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana	32	18	96	55 315	18 840	206 505
Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana	28	1	62	8 012 656		18 610 416
Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu	-	-	35	-	-	2 276 150
Atbalsts daļēji naturālajām saimniecībām	35		746	262 500		5 592 000
Ražotāju grupas	1	4	5	-	165 021	165 021
Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana	-	-	110	-	-	1 083 842
Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai	1	29	1250	134 706	481 090	97 947 655
Tūrisma aktivitāšu veicināšana	28	-	186	902 555	-	11 849 743
Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem	-	-	41	-	-	3 393 569
Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana	3	-	10	245 065	-	1 436 990
Dzīves kvalitāte/ dažādošana	249	29	2096	2 207 886	155 537	11 617 965
Sadarbības projektu īstenošana starp VRG ES dalībvalstu teritorijās	-	-	9	-	-	446 072
Kopā:	402	86	5 594	13 073 991	3 714 485	209 995 039

Avots: LAD

* 1 EUR = 0,702804 LVL

2015. gadā tika noraidīti 86 projektu iesniegumi par kopējo publiskā finansējuma summu 3,7 milj. EUR. Visvairāk projekti tika noraidīti pasākumā „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai” un “Konkurētspējas veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā; Lauku ekonomikas dažādošana un dzīves kvalitātes veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā” (katrā 29 projekti). Lielākais noraidīto projektu attiecināmo izmaksu īpatsvars (77% no kopējām noraidīto projektu attiecināmajām izmaksām) bija pasākumam „Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana” (13. tabula).

Galvenais projektu noraidīšanas iemesls pasākumos „Konkurētspējas veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā” un „Lauku ekonomikas dažādošana un dzīves kvalitātes veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā” bija finansējuma trūkums, kas saistīts ar pasākuma specifiku konkrēti sadalot finansējumu dažādām rīcībām.

Galvenie projektu noraidījuma iemesli pārējos pasākumos:

- pretendenta neatbilstība atbalsta saņemšanas nosacījumiem;
- projekta ietvaros paredzēto aktivitāšu neatbilstība atbalsta saņemšanas nosacījumiem;
- drošu finanšu vadības principu neievērošana;
- iepirkuma procedūras nosacījumu neievērošana;
- dzīvotspējas kritēriju neizpilde
- grūtībās nonākuša uzņēmuma pazīmes.

14. tabula. Pārtraukto saistību skaits un finansējums dalījumā pa pasākumiem

Pasākuma nosaukums	Skaits			Publiskais finansējums, EUR		
	2014	2015	2007-2015	2014	2015	2007-2015*
Arodapmācības un informācijas pakalpojumi	8	12	20	29799	48 200	77 999
Atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem	10	4	39	372 413	141 625	1 384 096
Lauku saimniecību modernizācija	99	72	840	8 310 775	2 707 343	57 043 532
Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana	67	101	299	114 872	113 683	423 645
Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana	7	5	56	5 592 066	935 518	21 432 550
Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu	30	19	79	1 430 293	765 445	4 096 719
Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturēšanai	14	5	163	103 500	36 000	1 220 606
Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana	12	4	122	126 787	26 126	1 140 334
Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu pasākumu ieviešana	10	4	31	30 062	5 936	1 840 090
Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai	112	22	568	7 683 333	1 736 741	62 669 460

Tūrisma aktivitāšu veicināšana	22	7	100	629 241	303 888	4 751 661
Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana	-	-	1	-	-	149 244
Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem	-	-	136	-	-	15 050 118
Dzīves kvalitāte/ dažādošana	74	38	235	577 615	230 740	1 712 921
Kopā:	465	293	2 689	25 000 756	7 051 245	172 963 176

Avots: LAD

* 1 EUR = 0,702804 LVL

2015. gadā tika pārtrauktas saistības par 293 projektu īstenošanu un kopējo publiskā finansējuma summu EUR 7,1 milj. Visvairāk saistību tika pārtrauktas pasākumā „Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana” (101) un pasākumā „Lauku saimniecību modernizācija” (72) – (14. tabula). Galvenie saistību pārtraukšanas iemesli:

- nepietiekams finansējums projekta īstenošanai;
- neiekļaušanās termiņos;
- pasākuma nosacījumu neizpilde;
- projektu saistību pārtraukšana projektu uzraudzības laikā, jo netiek izpildīti pasākumu nosacījumi, t.sk. netiek sasniegti projektos izvirzītie mērķi un rezultatīvie rādītāji.

5. Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam Nepārtrauktā novērtēšana

5.1. Nepārtrauktās novērtēšanas sistēmas izveidošana

5.1.1. Novērtēšanas sistēma un novērtēšanas plāns

Nepārtrauktā novērtēšana ietver jebkuru ar novērtēšanu saistītu darbību - rādītāju apkopošanu, atjaunošanu un informācijas vākšanu, kā arī tematiskos novērtējumus. Novērtēšanas mērķis ir uzlabot LAP 2007-2013 īstenošanas kvalitāti un efektivitāti sniedzot priekšlikumus būtiskām pārmaiņām programmā, kā arī sniegt priekšlikumus nākamajam programmēšanas periodam.

Esošā novērtēšanas sistēma un novērtēšanas plāns ir atbilstošs iepriekšējo gadu progresa ziņojumu ietvaros minētajam.

5.1.2. Novērtētāja atlasīšana

Ņemot vērā to, ka 2010.gada 29.decembrī noslēgtā līguma Nr. 291210/C-139 termiņš beidzās 2014. gada 31.decembrī, izvērtējot esošo sekmīgo sadarbību ar līguma izpildītāju LVAEI, tika nolemts pagarināt līguma darbības termiņu līdz 2015. gada 30.jūnijam, un šis līgums tika finansēts no LAP 2007-2013 atbalsta pasākuma „Tehniskā palīdzība” līdzekļiem.

5.1.3. Vadošās iestādes koordinēšana ar novērtētāju

Uzsāktās un pabeigtās NNS aktivitātes

2015.gadā darba plānā noteiktie galvenie pasākumi bija:

- Minimālo energoefektivitātes prasību izstrāde lauksaimniecībā un pārtikas pārstrādē izmantojamās ēkās, kas nodrošina LAP 2014-2020 gadam investīciju pasākuma „Ieguldījumi materiālajos aktīvos” kvalitatīvu ieviešanu, administrēšanu un uzraudzību;

- LAP 2007 – 2013 tieši un netieši ietekmēto fizisko un juridisko personu loka apzināšana un sākotnējā kvalitatīvā vērtējuma iegūšana;
- LAP 2007-2013 Ex-post mežsaimniecības pasākumu novērtēšanas saturs un metodoloģija;
- Metožu izstrāde VLT, VRG, un LEADER novērtēšanai.

LAP NNS ietvaros tiek īstenoti pasākumi, kas nodrošina Ex-post novērtēšanas vajadzības, kā arī nepieciešamo informāciju jaunajam LAP 2014.-2020. programmēšanas periodam. Pārskata periodā tika analizēta novērtēšanai (t.sk. Ex-post) nepieciešamā papildus informācija, kas nav iekļauta obligātajos uzraudzības rādītājos.

Kā katru gadu padziļināti tiek analizēti dati LAP pasākumu līmenī, izdarīti secinājumi un sniegtas rekomendācijas, ar kurām tiek iepazīstināta LAP UK, nozares pārstāvji dažādos semināros un sanāksmēs, kā arī veiktie izvērtējumi ir publiski pieejami gan novērtētāju tīmekļa vietnē <http://www.lvaei.lv/lv/atkaites-projekti-lann.html>, gan Zemkopības ministrijas tīmekļa vietnē.

Turpinājās arī datu vākšana, uzkrāšana, apstrāde un datu bāzes pilnveidošana un tiek veikta papildus datu analīze atbilstoši darba plānā noteiktajam.

5.2. Datu vākšana

5.2.1. Datu vākšanas pieeja un sistēma

Datu ieguvī un uzkrāšanu novērtēšanas vajadzībām nodrošina LVAEI. Datu ieguve, galvenokārt, nozīmē pieprasījumu nosūtīšanu atbildīgajām institūcijām, kā arī datu atlase no datu bāzēm, jo novērtētājam, kur tas iespējams, ir nodrošināta pieeja arī datu uzkrāšanas rīkiem citās institūcijās. 2010.gadā tika uzsākta datu bāzes izveide un tika turpināta tās pilnveidošana, pieaicinot ārējo ekspertu LAP NNS darbības nodrošināšanai, aktuālās informācijas uzkrāšanai, kurai ir izveidota pieeja ārējiem lietotājiem.

5.2.2. Galvenie datu avoti

Kā nozīmīgākie datu avoti tiek izmantoti:

- ✓ LAD – uzraudzības dati. LVAEI ir nodrošināta pieeja LAP Informācijas sistēmai, lai bez starpniecības piekļūtu nepieciešamajiem datiem;
- ✓ CSP – Statistikas informācija (*bāzes līmeņa rādītāji, ietekmes rādītāji*);
- ✓ LVAEI (LEK; SUDAT) – tiek izmantots ekonomisko rādītāju vērtējumiem;
- ✓ VRG – dati LEADER pasākumu izvērtēšanai;
- ✓ VMD – pamatinformācija meža pasākumu izvērtēšanai.
- ✓ PVD – informācija par pārstrādes uzņēmumiem
- ✓ LLKC – informācija par izglītojošo un konsultāciju pasākumu rezultātiem;
- ✓ LVĢMC; DAP – vides rādītāji
- ✓ VID – informācija par uzņēmumiem, komersantiem.

5.2.3. Pasākumi, kas veikti, lai nodrošinātu novērtētājus ar datu pieejamību

Līguma ietvaros LVAEI ir atbildīgs par novērtēšanai nepieciešamo datu apzināšanu un uzkrāšanu. Lai novērtētājs varētu pilnvērtīgi veikt līgumā atrunātās darbības, ZM ir veikusi vairākas aktivitātes informācijas pieejamības nodrošināšanai:

- sadarbības veicināšana starp datu uzkrājējorganizācijām (PVD, VMD, DAP u.c.) un novērtētāju, aicinot sniegt novērtēšanas vajadzībām nepieciešamos datus;
- veikti visi pasākumi lai nodrošinātu piekļuvi ZM rīcībā/pārziņā esošo datu sistēmām/datu bāzēm (LEK, SUDAT);
- nodrošināta piekļuve LAD uzturētajai LAP IS.

5.3. Novērtēšanā iesaistīto darbinieku aktivitātes datu apstrādē

Lai pilnveidotu Latvijas LAP NNS, novērtēšanas eksperti 2015.gadā veikuši aktivitātes pieredzes iegūšanai, kā arī informējuši ieinteresētās puses par īstenotajiem pasākumiem un rezultātiem. 2015. gada 1.pusgadā LAP novērtētāji piedalījās 2 novērtēšanas ekspertu sanāksmēs Briselē.

6. Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam ieguldījums ES Baltijas jūras stratēģijas īstenošanā

2012.gada 26.jūnija tika apstiprināti ES Baltijas jūras reģiona stratēģijas (turpmāk Stratēģija) prioritātes, mērķi un rādītāji. Stratēģijai tika izvirzīti trīs pamatmērķi:

- glābt jūru;
- apvienot reģionu;
- celt labklājību.

Stratēģijas īstenošana balstās uz Rīcības plānu, kurš tiek regulāri atjaunots.

2015. gada 15. – 16. jūnijā Latvijā, Jūrmalā notika Stratēģijas ikgadējais forums, kurā tikās reģiona politiķi, eksperti, akadēmiskās vides, reģionālo organizāciju, valsts, pašvaldību un NVO pārstāvji, kā arī citas Stratēģijas īstenošanā iesaistītās puses.

LAP palīdz sasniegt divus no Stratēģijas mērķiem – glābt jūru un celt labklājību.

WWW Baltic SEA Scorecard 2011. gadā liecina, ka ir vērojams progress Baltijas jūras vides kvalitātes uzlabošanā, tomēr tā vēl joprojām ir viena no piesārņotākajām jūrām pasaulē, un tās kritiskais stāvoklis apdraud tās krastos dzīvojošo 80. milj. iedzīvotāju dzīves kvalitāti. Arī LAP 2. ass atbalsta pasākumi ir devuši ieguldījumu mērķa „glābt jūru” sasniegšanai. Kā viens no prioritārajiem pasākumiem, kas tiek īstenots LAP 2. ass ietvaros ir „Agrovides maksājumi”, atbalstot bioloģiskās lauksaimniecības un integrētās dārzkopības attīstību, kas būtiski samazina ķīmisko vielu slodzi vidē, salīdzinot ar intensīvo lauksaimniecību, kā arī ierīkojot zālāju aizsargjoslas gar upēm, grāvjiem un tīrumiem, tā kopumā veicinot intensīvās lauksaimniecības radītā piesārņojuma samazināšanu īpaši jutīgajā teritorijā un līdztekus mazinot piesārņojuma nonākšanu jūrā no pielietotajiem minerālmēsliem, organiskajiem mēsliem un augu aizsardzības līdzekļiem.

Atbalsts agrovides pasākumiem turpina arī ekstensīvu bioloģiski vērtīgo zālāju apsaimniekošanu; palielinot augu barības vielu saturu augsnē un mazinot erozijas ietekmi, tādējādi veicinot bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, klimata pārmaiņu samazināšanu un ūdens kvalitātes uzlabošanu.

Savukārt labklājības celšanu Baltijas jūras reģionā veicina tādi LAP pasākumi kā „Daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizācija”, „Lauku saimniecību modernizācija”, „Atbalsts jauniešiem lauksaimniekiem”, “Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai”, atbalsta pasākumi LEADER pieejas ietvaros u.c.

Tādējādi izmantojot jau esošos pasākumus LAP ietvaros netieši tiek īstenota ES Baltijas jūras reģiona stratēģija, kuras īstenošanai atsevišķi finanšu resursi nav pieejami, tomēr pasākumu līmenī dažādu ES programmu un finansējuma instrumentu ietvaros ir iespējams saņemt nozīmīgu atbalstu

LAP finansiālais ieguldījums minētajos pasākumos un saistībā ar izvirzītajiem mērķiem, pamatojoties uz īstenošanas rādītājiem, ir aprakstīts un attēlots ziņojuma 3. un 4.daļā.

7. Horizontālo prioritāšu ieviešana

7.1. Vides aizsardzība

Jau sadaļā par LAP ieguldījumu Baltijas jūras stratēģijas īstenošanā tika pieminēti fakti par vides ilgtspējīgu saglabāšanu un LAP pasākumiem, kas to veicina, jo kā viens no ES Baltijas jūras reģiona stratēģijas stūrakmeņiem jeb izvirzītajiem mērķiem ir ilgtspējīga vide. Ņemot vērā to, ka Baltijas jūra, pārmērīgas lauksaimniecībā, rūpniecībā un mājsaimniecībās izmantoto nitrātu un fosfātu noplūdes dēļ zaudē savu kvalitāti un bioloģisko daudzveidību, un tā kā vide ir ļoti cieši saistīta ar lauksaimniecību, nepieciešams veicināt pasākumus, kas samazinātu mēslojumu noteci, vienlaikus saglabājot vai pat paaugstinot ražīgumu.

Papildus tam, Baltijas jūras eitrofikācija būs nākamās desmitgades būtiskākais jautājums. Negatīvo ietekmi uz Baltijas jūru rada gan sadzīves ķīmija (fosfāti), gan arī pārmērīga augu mēslošana (nitrāti). Tā kā nitrātu ieplūdi samazināt ir sarežģīti, jo tie galvenokārt veidojas no lauksaimniecības sārņavotu izplatīšanās, tad iespējama risinājums jāmeklē augstāku ūdens kvalitātes standartu ieviešanā kā to paredz ES Ūdens pamatdirektīva, lauksaimniecības prakse un ES kopējā lauksaimniecības politika.

Jau pirms LAP apstiprināšanas EK, saskaņā ar LR normatīvajiem aktiem, tika veikts Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums, kurā tika novērtēta pasākumu un aktivitāšu potenciālā ietekme uz vidi.

Ieviešot LAP atbalsta pasākumus, redzams, ka tie mudina lauksaimniekus ievērot rekomendācijas ūdens, augsnes un citu resursu racionālai izmantošanai un aizsardzībai un ievēro ūdens, augsnes un citu resursu racionālas izmantošanas rekomendācijas, jo, lai saņemtu atbalstu, vairākos pasākumos ir jāievēro Savstarpējās atbilstības prasības, kā arī veiktajām investīcijām ir jāatbilst noteiktām prasībām.

Būtiskākais devums vides uzlabošanā no LAP Agrovīdes pasākumiem saistāms ar atbalstīto platību apsaimniekošanas veicināšanu un uzturēšanu, tādējādi veicinot, piemēram, pastāvīgo pļavu un ganību (t.sk. BVZ) saglabāšanu un neaizaugšanu, kā arī videi draudzīgu metožu izmantošanu lauksaimnieciskajā praksē (gan laukkopībā, gan lopkopībā) aptuveni 250 tūkst. ha platībā.

LAP ir paredzēti EK noteikti vides indikatori, kas palīdz izvērtēt 2. ass pasākumu ietekmi uz vidi.

Tomēr jau tagad jāatzīmē, ka tādi LAP pasākumi kā Natura 2000, Bioloģiskās lauksaimniecības atbalsts, Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos u.c. ir tikai viens no priekšnosacījumiem un instrumentiem izvirzīto vides mērķu sasniegšanā. LAP 2. ass pasākumu ieviešanas rezultātus lielā mērā ietekmē Latvijas laukiem raksturīgie demogrāfiskie un sociālekonomiskie faktori (iedzīvotāju skaita samazināšanās, zemes pamešana, marginalizācija, zeme tirgus u.c.), kā arī dabas aizsardzības politika valstī.

7.2. Dzimumu līdztiesības nodrošināšana

Dzimumu līdztiesības princips tiek ņemts vērā LAP pasākumu projektu izstrādē un vērtēšanā, kā arī atbilstoši LAP pasākumu ietvaros noteiktajiem atbalsta saņemšanas nosacījumiem, atbalsta saņēmējiem jāievēro dzimumu līdztiesības principu ievērošana, tādējādi nodrošinot to, ka gan sievietēm, gan vīriešiem tiek radītas vienādas iespējas piedalīties ELFLA ieviešanas procesā.

Dzimumu līdztiesības prioritāte netiešā veidā saistīta ar LAP ieviešanas procesu un visā LAP sagatavošanas un īstenošanas procesā ZM nav saņēmusi nevienu sūdzību vai informāciju par vienlīdzīgu iespēju un attieksmes pārkāpumiem.

Latvijā atbildīgā institūcija par dzimumu līdztiesības jautājumu koordinēšanu valstī ir Labklājības ministrija, kura tiek iesaistīta LAP īstenošanas procesā – Labklājības ministrijas pārstāvis piedalās LAP Uzraudzības komiteju sēdēs, nacionālie normatīvie akti izstrādāti Ministru kabineta kārtības rullī noteiktajā kārtībā. Savukārt Tiesībsarga birojs Latvijā ir atbildīgs par vienlīdzīgu iespēju un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos un rūpējas, lai valsts pārvaldes iestādes un pašvaldības iestādes ievērotu labas pārvaldības principu. Tiesībsargs savā darbībā ir neatkarīga iestāde un

pakļaujas vienīgi likumam. Katram Latvijas iedzīvotājam ir tiesības iesniegt sūdzības, pieteikumus Tiesībsargam un Labklājības ministrijai par vienlīdzīgu iespējas un attieksmes principu pārkāpumu.

Kopējais 20–64 gadus vecu sieviešu nodarbinātības līmenis Eiropā ir aptuveni 63%, savukārt vīriešu — aptuveni 75%. Visās ES dalībvalstīs sievietes joprojām pelna vidēji par 16,4 % mazāk nekā vīrieši, vismazākā atšķirībai ir vērojama Slovēnijā -2,5%, bet vislielākā mūsu kaimiņvalstī Igaunijā -30 %, savukārt Latvijā – 13,8%. Lai gan kopumā ir pamanāma neliela pozitīva tendence, ir dalībvalstis, kurās sieviešu un vīriešu darba samaksas atšķirības nesamazinās un pat nedaudz palielinās. Šo valstu starpā ir Bulgārija, Francija, Ungārija, Portugāle un arī Latvija. Latvijā lauksaimniecības nozarē ir vērojama tendence samazināties atšķirībai darba samaksā starp vīriešiem un sievietēm, tā 2014.gadā sievietes darba samaksa bija par 9% mazāka nekā vīriešiem, bet 2015. gadā jau par 5%.

Latvija kopā ar abām pārējām Baltijas valstīm ES izceļas ar visaugstāko sieviešu īpatsvaru augstskolu absolventu vidū – virs 65%. Laba izglītība dod iespēju sievietēm arvien vairāk nokļūt arī vadītāju un lēmumu pieņēmēju lomā. Izvērtējot CSP informāciju par studējošo skaitu augstskolās un koledžās, redzam, ka studējošo skaits, kas izvēlas lauksaimniecību kā izglītības novirzienu saglabājas praktiski nemainīgs un sieviešu / vīriešu skaits ir līdzīgs (skatīt 15.tabulu).

15. tabula. Studentu skaits pa izglītības tematiskajām, grupām augstskolās un koledžās (mācību gada sākumā)

	2013./14.		2014./15.		2015./16.	
	Studentu skaits	Tai skaitā sievietes	Studentu skaits	Tai skaitā sievietes	Studentu skaits	Tai skaitā sievietes
PAVISAM	89 671	51 605	85 881	51 156	84 282	49 812
izglītība	5 690	5 027	5 570	5 005	5 652	5 109
humanitārās zinātnes un māksla	8 106	6 032	7 571	5 620	7 163	5 306
sociālās zinātnes, komerczinības un tiesības	35 880	22 638	33 587	21 754	30 810	20 232
dabas zinātnes, matemātika un informācijas tehnoloģijas	6 466	2 017	6 577	2 142	6 678	2 138
inženierzinātnes, ražošana un būvniecība	13 941	3 024	13 415	3 709	13 506	3 542
lauksaimniecība	1 590	664	1 606	713	1 551	708
veselības aprūpe un sociālā labklājība	10 770	8 633	10 666	8 441	11 458	9 025
pakalpojumi	7 228	3 570	6 889	3 772	7 464	3 752

Avots: CSP

Savukārt, analizējot LAP atbalsta pasākuma „Arodapmācības un informācijas pasākumi” īstenošanas gaitu (2007.-2015.gads), redzam, ka pasākuma ieviešanas rezultātā kopā apmācītas 3 850 sievietes (45%) un 4 726 vīrieši (55%) un lielākā daļa apmācību dalībnieki bijuši vecumā virs 40 gadiem (skatīt 16.tabulu). Lielākais sieviešu pārsvars bijis pārtikas nozares apmācību blokā, savukārt ņemot vērā nozares specifiku, ievērojams pārsvars vīriešu vērojams mežkopības nozarē (vīrieši 85% un sievietes 15%). Lauksaimniecības nozares apmācību blokā proporcionāli nedaudz vairāk ir apmācītas sievietes (56%).

16. tabula Apmācību dalībnieku skaits LAP pasākuma „Arodapmācības un informācijas pasākumi” ietvaros

Dzimums	Vecums	Apmācību dalībnieku skaits			
		Lauksaimniecības darbības	Pārtikas nozare	Mežkopība	Kopā
Vīrietis	<40	1025	125	1095	2245
	>= 40	1025	127	1329	2481
	Kopā	2050	252	2424	4726
Sieviete	<40	802	330	101	1233
	>= 40	1755	523	339	2617
	Kopā	2557	853	440	3850

Avots: LAD

LAP pasākuma „Atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem” (2007.-2015.gads) īstenošanas rezultāti liecina, ka tomēr vīrieši kā saimniecību vadītāji ir lielākā pārsvarā nekā sievietes. LAD dati liecina, ka atbalsts sniegts 72% saimniecībām, kuru īpašnieki ir vīrieši (294 saimniecības), taču saimniecībām, kuru īpašnieces ir sievietes, sniegts tikai 28% gadījumos (113 saimniecība) – skatīt 17.tabulu.

17.tabula LAP pasākuma „Atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem” ietvaros atbalstīto jauno lauksaimnieku skaits

Dzimums	Atbalstīto jauno lauksaimnieku skaits
Vīrietis	294
Sieviete	113
Kopā	407

Avots: LAD

8. LAP Vadošās iestādes un uzraudzības komitejas veiktie pasākumi programmas īstenošanas kvalitātes un efektivitātes nodrošināšanai

8.1. LAP Vadošās iestādes un Uzraudzības komitejas aktivitātes

8.1.1. Vadošās iestādes veiktie pasākumi

2015.gadā Vadošās iestādes veiktie pasākumi attiecībā uz uzraudzību un novērtēšanu Vadošās iestādes veiktās darbības uzraudzības jomā:

1. Lai izvērtētu LAP noteikto mērķu sasniegšanu, turpinājās LAP apguves uzraudzība, kā arī analizēti pasākumu ietvaros veikto ieguldījumu veidi, apjomi u.c. informācija (izmantojot datus no LAP IS).
2. 2015. gada 26.jūnijā tika organizēta LAP UK sēde, kuras laikā tika apstiprināts LAP 2007-2013. gada īstenošanas ziņojums, kā arī grozījumi LAP finanšu plānā un pēc tam iesniegti EK;
3. lai nodrošinātu atbilstošu LAP pieejamā finansējuma un ELFLA līdzfinansējuma maksimālu apguvi 2007.-2013.gada plānošanas periodā, 2015.gada septembrī tika organizēta UK lēmuma pieņemšana rakstiskās procedūras veidā, kā rezultātā apstiprināti grozījumi LAP finanšu plānā. Pēc lēmuma pieņemšanas, ZM iesniedza EK apstiprināšanai pēdējos grozījumus LAP, kurus saskaņā ar ES tiesību aktos noteikto var iesniegt līdz 2015.gada 30.septembrim.

Vadošās iestādes veiktās darbības novērtēšanas jomā:

Noslēgtais līgums ar LVAEI par LAP NNS uzturēšanu paredz, ka tā ietvaros piesaistīti eksperti veic datu apstrādi, analīzi un tematisko pētījumu izstrādi atbilstoši novērtēšanas pamatprincipiem un kritērijiem. Finansējums tiek nodrošināts no LAP pasākuma “Tehniskā palīdzība” līdzekļiem. Līguma ietvaros piesaistītie eksperti sadarbojas ar ZM nozares ekspertiem un citiem nozares ekspertiem Latvijā, kā arī piedalās darba grupās Briselē, semināros un zinātniskajās konferencēs Latvijā un ārpus tās.

Saskaņā ar noslēgto līgumu ar LVAEI par NNS uzturēšanu, joprojām tika veikti darba plānā noteiktie tematiskie pētījumi, vākti un uzkrāti dati nozares vajadzībām gan esošajam programmēšanas periodam, gan arī 2014.-2020.gada LAP novērtēšanas vajadzībām. Tematisko pētījumu rezultāti pieejami gan LVAEI tīmekļa vietnē, gan ZM tīmekļa vietnē.

Vadošās iestādes funkciju koordinēšana un uzraudzība:

Lai nodrošinātu kvalitatīvu un efektīvu VI funkciju koordinēšanu un uzraudzību, kā arī atbilstoši VI reglamentā noteiktajam:

1. VI organizējusi VI komitejas sēdes, kuru laikā notikušas:

- apspriešanās par LAP īstenošanu, apguvi, kā rezultātā ierosināti grozījumi LAP finanšu plānā;
- apspriešanās par LAP slēgšanas laika grafiku un katras iesaistītās/atbildīgās iestādes veicamajām darbībām.

2. pastāvīgi nodrošināta komunikācija ar LAD, nevalstiskajām organizācijām, citām institūcijām un potenciālajiem atbalsta pretendentiem par ELFLA pasākuma ieviešanu;

3. pastāvīgi ievietota informācija un nepieciešamie dokumenti Kopienas Vadības informācijas sistēmā (SFC 2007).

8.1.2. 2015.gada 20.novembrī organizēta ikgadējā tikšanās ar Eiropas Komisijas pārstāvjiem par LAP ieviešanu un īstenošanu šādos jautājumos:

- Informācija par LAP pasākumu apguvi 2007-2013 plānošanas periodā (uzņemtās saistības, veiktās izmaksas), pārejas perioda (2014.gada) pasākumu īstenošana, perioda slēgšana;
- Kļūdu īpatsvara rīcības plāna ietvaros veicamās darbības un sasniegtais progress;
- LAP 2007-2013 Ex-post progress;
- Informācija par LAP 2014-2020 ieviešanu.

8.2. Vadošās iestādes darbības reglamentējošie dokumenti

Ņemot vērā 2007-2013.gada plānošanas perioda noslēguma tuvošanos, pārskata periodā nav veikti grozījumi VI darbību reglamentējošos dokumentos.

8.3. Uzraudzības un novērtēšanas pasākumi

8.3.1. Maksājumu iestādes veiktie pasākumi uzraudzības un novērtēšanas pasākumu veikšanai

Svarīgākās LAD veiktās darbības, uzlabojumi un risinājumi 2015.gadā:

- turpināts darbs pie īstenoto projektu atskaišu izvērtēšanas pilnveidošanas un riskanto projektu atlase kontroļu uz vietas veikšanas;
- izsludinātas projekta iesniegumu pieņemšanas kārtas, pieņemti un izvērtēti projektu iesniegumi;
- uzlaboti kontroles mehānismi publiskā finansējuma, iepirkuma un būvniecības procedūru atbilstības izvērtēšanai;
- turpināts darbs pie Elektroniskās pieteikšanās sistēmas (turpmāk - EPS) attīstības un uzlabošanas;
- turpināts darbs pie īstenoto projektu atskaišu izvērtēšanas pilnveidošanas un riskanto projektu atlase kontroļu uz vietas veikšanas;
- organizētas darbinieku apmācības par meliorācijas un iepirkumu procedūru vērtēšanu, par risku samazināšanu, vērtējot iepirkumus un maksājumu dokumentus.

8.3.2. Lielākās administrēšanas problēmas 2015.gadā, ar ko saskārās LAD saistībā ar LAP pasākumu ieviešanu:

- regulārās izmaiņas LAP IS saistībā ar atbalsta saņemšanas nosacījumu maiņu pasākumos vai jaunu pasākumu/aktivitāšu ieviešanu, pielāgošanās jaunās sistēmas LAPSA ieviešanai (darbinieku apmācība, daudz ieviešanas kļūdu, ņemot vērā sākotnējās sistēmas izstrādes nepilnības);
- atbalsta pretendenti neievēro ārējos normatīvo aktu (ministru kabineta noteikumu) prasības iepirkuma procedūru veikšanā un līdz ar to bieži ir jāpiemēro sankcijas, jāprasa atkārtota iepirkuma veikšana;
- atbalsta pretendenti, lai saņemtu atbalstu, sniedz maldinošu informāciju, dokumentāciju, kā rezultātā ir konstatēti gadījumi, ka veiktās iegādes vai būvniecība dabā neatbilst iesniegtajai dokumentācijai. Tāpat konstatēti gadījumi, ka iegādātās iekārtas un tehnika neatbilst patiesajai tirgus cenai.

8.3.3. LAD Audita departamenta veiktie pasākumi

2015.gadā Audita departamenta auditori snieguši konsultācijas saistībā ar administrēšanas procesu organizāciju un vadības kontroles sistēmas attīstību.

Audita departamenta auditori 2015.gadā veica šādus sistēmas auditus:

- „Ticamības deklarācija”;
- „Platību maksājumu pārbaudes uz vietas”;
- “Lauku reģistra uzturēšana, aktualizēšana”;
- “Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju pārvaldība”;
- “Fizisko personu datu aizsardzība”;
- “LAD iekšējā komunikācija”.

Papildus tam, saskaņā ar Komisijas Regulas (EK) Nr.65/2011 29.pantu, Audita departamenta auditori veica 51 Ex-post pārbaudi pie atbalsta saņēmējiem (pārbaudes uz vietas, kas veicamas projekta uzraudzības laikā).

8.3.4. ELFLA projektu 1.ass, 2.ass (daļēji), 3.ass un 4.ass pasākumu uzraudzība

Atbilstoši ES tiesību aktos un nacionālajos normatīvajos aktos noteiktajam, LAD veicis sekojošas pārbaudes uz vietas pie atbalsta pretendentiem/saņēmējiem:

- pārbaudes projektu iesniegumu izvērtēšanas/atlases laikā – pārbaude uz vietas tiek veikta pie atbalsta pretendenta pirms līguma slēgšanas/lēmuma pieņemšanas par projekta iesnieguma apstiprināšanu un balstoties uz riska analīzes pamata;
- pārbaudes projekta īstenošanas laikā – pārbaude uz vietas tiek veikta pēc (gala) maksājuma pieprasījuma saņemšanas, kā arī nepieciešamības gadījumā, ja, izvērtējot iesniegtos dokumentus, netiek gūta pārliecība par sniegtās informācijas patiesumu vai precizitāti;
- pārbaudes uz vietas – pārbaude uz vietas tiek veikta pēc (gala) maksājuma pieprasījuma saņemšanas kā padziļinātā pārbaude un balstoties uz riska analīzes un nejaušās atlases pamata;
- pēcmaksājumu pārbaudes uz vietas – pārbaude uz vietas tiek veikta pēc (gala) maksājuma veikšanas atbalsta saņēmējam projekta uzraudzības perioda laikā un balstoties uz riska analīzes un nejaušās atlases pamata.

2015. gadā pie atbalsta pretendentiem/saņēmējiem veiktas 2 674 pārbaudes uz vietas (18. tabula), tai skaitā:

- pārbaudes projektu atlases laikā – 7;
- pārbaudes projekta īstenošanas laikā - 1 282;
- pārbaudes uz vietas - 250;
- pēcmaksājumu pārbaudes uz vietas – 1 135.

18. tabula. 2015. gadā veiktās pārbaudes uz vietas projektu īstenošanas vietās

Pasākuma nosaukums	Pārbaude projektu atlases laikā	Pārbaude projekta īstenošanas laikā	Pārbaude uz vietas	Pēcmaksājumu pārbaude uz vietas
Arodapmācības un informācijas pasākumi	0	32	7	0
Atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem	0		2	66
Priekšlaicīgā pensionēšanās - pārejas posma pieteikumu pārbaudes *	0		3	1
Lauku saimniecību modernizācija	2	196	3	575
Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana	0	26	102	6
Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana	0	64	3	20
Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu	0	186	17	12
Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizēšanai	0	14	5	0
Ražotāju grupas	0	0	2	0
Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana	0	1	26	4
Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu pasākumu ieviešana	0	4	14	0
Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošanu)	2	128	9	76
Tūrisma aktivitāšu veicināšana	0	38	7	24
Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem	0	2	1	33
Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana	0	13	5	2
Konkurētspējas veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā	0	51	6	16
Lauku ekonomikas dažādošana un dzīves kvalitātes veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā - pakalpojumu pieejamība	3	521	32	300
Sadarbības projektu īstenošana starp VRG Eiropas Savienības dalībvalstu teritorijās	0	0	4	0
Vietējās rīcības grupas darbības nodrošināšana, prasmju apguve un teritorijas aktivizēšana	0	1	2	0
Tehniskā palīdzība	0	5	0	0
KOPĀ	7	1 282	250	1 135

Avots: LAD

* pārejas posma pasākumu pieteikumi saskaņā ar regulu (EK) Nr.1320/2006;

Pārbaudes projekta īstenošanas laikā tiek veiktas visiem kompensāciju maksājumu veida un atklātu projektu iesniegumiem, izņemot šādus pasākumus:

- „Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana”, kur pārbaudes veic Valsts meža dienests;
- „Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana”:

- LAD pārbaudes veic izlases veidā pieteikumiem, kur atbalsta saņēmējs iegādājas instrumentus, aprīkojumu un darba aizsardzības līdzekļus, kas paredzēti jaunaudžu kopšanai un mazvērtīgo mežaudžu nomaiņai;
- Valsts mežu dienests dabā pārbauda mežaudzes.
- „Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizēšanai”, kur pārbaudes tiek veiktas izlases veidā.

Veikto pārbažu rezultātā ir konstatētas 75 atkāpes pārbaudēs projekta īstenošanas laikā, 41 atkāpe pārbaudēs uz vietas un 117 atkāpes pēcmaksājumu pārbaudēs uz vietas. Tajā skaitā veikto pārbažu rezultātā LEADER projektos ir konstatētas 25 atkāpes pārbaudēs uz vietas projektu iesniegumu izvērtēšanas/atlases laikā, 11 atkāpes pārbaudēs uz vietas projekta īstenošanas laikā, 6 atkāpes pārbaudēs uz vietas un 25 atkāpes pēcmaksājumu pārbaudēs uz vietas.

Būtiskākās konstatētās atkāpes pārbaudēs uz vietas projektu iesniegumu izvērtēšanas/atlases laikā un pārbaudēs uz vietas:

- būvniecības/rekonstrukcijas darbi nav veikti pilnā apjomā;
- projekta ietvaros iegādātie pamatlīdzekļi nav uzstādīti un nav darba kārtībā;
- projekta ietvaros iegādātie pamatlīdzekļi neatbilst projektā norādītajai tehniskajai specifikācijai;
- iegādāto pamatlīdzekļu izmaksas pārsniedz vidējo tirgus cenu;
- atbalsta saņēmējs nav iesniedzis/uzrādījis visu ar projektu saistīto dokumentāciju;
- atbalsta saņēmējs nespēj uzrādīt visus iegādātos pamatlīdzekļus.

Būtiskākās konstatētās atkāpes pēcmaksājumu pārbaudēs uz vietas:

- netiek sasniegts projektā plānotais neto apgrozījums;
- netiek nodrošinātas projektā plānotās darba vietas;
- projekta ietvaros iegādātā investīcija netiek izmantota projektā norādīto mērķu sasniegšanai;
- projekta ietvaros iegādātā investīcija neatrodas projekta īstenošanas vietā;
- projekta ietvaros iegādātā investīcija aizstāta ar citu, nesaskaņojot to ar LAD;
- atbalsta saņēmēja saimnieciskā darbība nenotiek.

8.4. Koordinācijas nodrošināšana ar citiem Kopienas finanšu instrumentiem un LAP atbilstība Kopienas politikai

Lai nodrošinātu komunikāciju ar citiem Kopienas finanšu instrumentiem, ZM pārstāvji piedalījušies citu iestāžu, organizāciju un institūciju organizētajās darba grupās, komitejās un sanāksmēs, kā arī izvērtējuši un snieguši atzinumus par citu iestāžu, organizāciju un institūciju izstrādātajiem normatīvajiem aktiem un pozīcijām.

8.4.1. Atbilstība konkurences noteikumiem

Tā kā 2007.-2013. gada plānošanas periods tuvojas noslēgumam, 2015.gadā netika veikti LAP pasākumu saskaņojumi ar Eiropas Komisiju par atbilstību valsts atbalsta nosacījumiem saskaņā ar Komisijas regulas 1974/2006 *ar ko paredz sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus Padomes Regulai (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) 57.panta nosacījumiem.*

8.4.2. Iepirkumi

Lai nodrošinātu iepirkuma procedūras atklātumu, piegādātāju brīvu konkurenci, kā arī vienlīdzīgu un taisnīgu attieksmi pret tiem, Latvijā šo jomu regulē sekojoši nacionālie normatīvie akti:

1. Publisko iepirkumu likums, kurā 2015. gadā tika veikti grozījumi, lai pārņemtu Eiropas Parlamenta un Padomes 2014.gada 26.februāra direktīvā 2014/24/ES par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK noteiktās normas, kas paredz būtiski lielāku elastību attiecībā uz iepirkuma līgumu grozīšanas iespējām;
2. 2013.gada 4.jūnija MKN Nr.229 „Noteikumi par iepirkuma procedūru un tās piemērošanas kārtību pasūtītāja finansētiem projektiem”.

Lai nodrošinātu efektīvu, kvalitatīvu un caurspīdīgu iepirkumu procedūras veikšanu, kā arī to vienotu piemērošanu visu ES fondu ietvaros, problēmjasautājumi un risinājuma iespējas tiek diskutētas starp ES fondu ieviešanā iesaistītajām iestādēm. Tas tiek diskutēts AFCOS padomes sēdēs, ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda apakškomitejas un Uzraudzības komitejas sēdēs, kā arī savstarpēji organizēto tikšanos laikā.

19.tabula. Kopsavilkums par demarkācijas un papildinātības nodrošināšanu ELFLA ietvaros – veiktās darbības

Nr.p.k.	ELFLA pasākuma kods	ES fonda nosaukums	Plānošanas dokuments	Veiktās darbības demarkācijas un saskaņotības nodrošināšanai	Atbildīgā iestāde
1	111	ESF	DP „Cilvēkresursi un nodarbinātība”	1) Komunikācija ar FM (ESF un KF Vadošā iestāde) speciālistiem par ES fondu ieviešanu vispārīgā līmenī, piemēram, projektu ieviešanas procesa vienkāršošana, tādējādi nodrošinot saskaņotību starp ES fondiem; 2) FM atbilstoši ES tiesību aktos noteiktajam izveidojusi ERAF, KF un ESF apakškomitejas (piedalās ZM atbildīgie speciālisti par EZF un ELFLA ieviešanu), ESF un KF UK (kā balsstiesīgais loceklis piedalās EZF un ELFLA VI vadītājs), kuru darbības ietvaros tiek izskatīti un lemti jautājumi par grozījumiem Darbības programmās, grozījumiem projektu atlases kritērijos un citiem jautājumiem saistībā ar ES fondu ieviešanu, t.sk. horizontālie jautājumi - iepirkumu veikšana, fondu uzraudzība, informācija un publicitāte; 3) Atbilstoši ES tiesību aktos noteiktajam, ZM izveidojusi LAP UK, tās sastāvā iekļaujot visas atbildīgās iestādes (valsts institūcijas) par ESF un KF ieviešanu; 4) ZM atbildīgie darbinieki un ESF un KF atbildīgās iestādes savas kompetences ietvaros izvērtējuši un snieguši atzinumus par ESF un KF un LAP UK lēmumiem, kas pieņemti rakstiskās procedūras veidā, kā arī ESF un KF VI un ELFLA VI izstrādātajiem normatīvo aktu projektiem, tādējādi izvērtējot ELFLA demarkāciju ar citiem Kopienas finanšu instrumentiem; 5) Lai nodrošinātu demarkāciju un novērstu iespējamu investīciju pārklāšanos projektu līmenī, LAD kā Maksājumu iestāde veic informācijas apmaiņu par apstiprinātajiem projektiem ar citus ES finanšu instrumentus administrējošām iestādēm; 6) Iesniedzot projekta iesniegumu, projekta iesniedzējs paraksta apliecinājumu, ka konkrētais projekts netiek finansēts vai līdzfinansēts no citiem ES fondiem, kā arī valsts	FM
2	114				
3	312(311)				
4	431				
5	121	ERAF	DP „Uzņēmējdarbība un inovācijas”		
6	122				
7	123				
8	125				
9	141				
10	312(311)				
11	125	ERAF un KF	DP „Infrastruktūra un pakalpojumi”		
12	213				
13	224				
14	312(311)				
15	313				
16	321				

17	323			un pašvaldību budžeta līdzekļiem, tādējādi atbildību par dubultās finansēšanas saņemšanu nosakot arī potenciālajiem ES fonda finansējuma saņēmējiem. Neatbilstību gadījumā tiek pieņemts lēmums par saņemtā atbalsta atmaksu un atkarībā no konstatētajiem faktiem, var tikt piemērotas sankcijas.	
18	321	ELGF	Cukura nozares valsts restrukturizācijas programma	<p>1) Restrukturizācijas programmas ietvaros atbalsts tiek sniegts tikai tām teritorijām, kurās 2006. gadā audzētas cukurbietes tālākai pārstrādei;</p> <p>2) Lai nodrošinātu demarkāciju un novērstu iespējamu investīciju pārklāšanos projektu līmenī, LAD kā Maksājumu iestāde veic informācijas apmaiņu par apstiprinātajiem projektiem ar citus ES finanšu instrumentus administrējošām iestādēm;</p> <p>3) Iesniedzot projektu, projekta pieteicējs paraksta apliecinājumu, ka uz projekta iesniegšanas brīdi tas nav saņēmis finansējumu un nepretendē uz tā saņemšanu no citiem pasākumiem;</p> <p>4) Demarkācijas nodrošināšanas nolūkā notikusi komunikācija ZM struktūrvienību ietvaros par LAP un restrukturizācijas programmas atbalsta saņemšanas iespējām.</p>	ZM
19	111	EZF	ZRP	<p>1) Atbilstoši ZM struktūrai un ELFLA un EZF Vadības ietvaram, šo fondu VI vadītāja pienākumus pilda viena atbildīgā persona, kuras pienākumos ietilpst šo abu fondu sagatavošanas, ieviešanas, uzraudzības un saskaņotības pārvaldība, tādējādi nodrošinot šo abu fondu demarkācijas un papildinātības ievērošanu. VI vadītājs vada gan EZF, gan ELFLA Uzraudzības un VI komitejas;</p> <p>2) Atbilstoši ārējos un iekšējos normatīvajos aktos noteiktajam, ZM kā EZF un ELFLA VI ir izveidojusi Uzraudzības komitejas, kuras ietvaros tiek izskatīti grozījumi darbības programmās, gan projektu atlases kritērijos, kā arī tiek uzraudzīta programmu ieviešana;</p> <p>3) Atbilstoši VI darbības regulējošiem normatīvajiem aktiem, izveidota EZF VI komiteja, kuras ietvaros aktīvi tiek apspriesti jautājumi par LAP un ZRP ieviešanu, tādējādi nodrošinot EZF un ELFLA saskaņotību, koordinēšanu, vienotu ieviešanas un labās prakses piemērošanu;</p> <p>4) Pastāvīgi notiek komunikācija ar LAD, par LAP ieviešanas un administrēšanas pamatprincipiem, t.sk. apspriesti jautājumi par atbalsta saņemšanas nosacījumiem (atbalsta saņēmēju loks, aktivitātes, atbalsta veids, apjoms utt.), tādējādi nodrošinot pasākumu nepārklāšanos šo fondu ietvaros.</p>	ZM
20	113				
21	121				
22	123				
23	214				
24	312(311)				
25	421				
26	431				
27	LAP	Valsts atbalsts	Pastāvīgi notiek komunikācija ZM struktūrvienību ietvaros par LAP un VA saņemšanas iespējām, kā arī attiecīgās ZM struktūrvienības apmainās ar informāciju par grozījumiem darbības programmās, ārējos normatīvajos aktos. ZM struktūrvienību darbinieki piedalās LAP UK sēdēs un izskata LAP ierosinātos grozījumus, tādējādi nodrošinot ELFLA saskaņotību un demarkāciju ar Valsts atbalstu.	ZM	

Avots: ZM

8.5. Konstatēto neatbilstību ziņošana Eiropas Komisijai

8.5.1. Eiropas Kopienas finanšu interešu aizsardzība Latvijā

Lai nodrošinātu Eiropas Kopienas finanšu interešu aizsardzību Latvijā, kā arī lai nodrošinātu vienotu cīņu pret krāpšanu un finanšu noziegumiem, ir izveidota AFCOS padome, kurā piedalās visu ES politikas instrumentu, ES iniciatīvu, Pirmsiestāšanās fondu un Pārejas perioda palīdzības pārvaldības iestādes (ZM, FM, VARAM, TM, VID, IUB, VK), kā arī pārstāvji no tiesībsargājošām iestādēm un nepieciešamības gadījumā pieaicināti eksperti no citām iestādēm, institūcijām. Uz AFCOS Padomes sēdēm pastāvīgi kā eksperti tiek aicināti arī LAD pārstāvji.

AFCOS padomes sēdes tiek organizētas ne retāk kā 2 reizes gadā (organizē un vada FM), lai izvērtētu situāciju neatbilstoši veikto izdevumu, aizdomām par krāpšanu un krāpšanas gadījumu konstatēšanas jomā (izvērtējot galvenos rašanās iemeslus), apspriestos par iespējamiem risinājumiem sistemātisku neatbilstību novēršanai un vienotu pieeju visu ES politikas instrumentu, ES iniciatīvu, Pirmsiestāšanās fondu un Pārejas perioda palīdzību ietvaros.

ZM un LAD aktīvi piedalījās FM organizētajās AFCOS padomes sēdēs 2015.gada 29.aprīlī un 22.oktobrī.

8.5.2. Nosūtītie ziņojumi par konstatētajām neatbilstībām 2011.-2015. gadā

Elektroniski caur neatbilstību ziņošanas sistēmu (AFIS) OLAF tika nosūtīti 35 ziņojumi, tajā skaitā 32 ziņojumi par neatbilstībām, kas ir virs EUR 10 000 ES līdzfinansējuma apjoma sliekšņa, 3 ziņojumi par aizdomām par krāpšanu. Aizdomas par krāpšanu gadījumi ir konstatēti LAP atbalsta pasākuma „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošana)” ietvaros, savukārt neatbilstības - „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošana)”, „Lauku saimniecību modernizācija”, „Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu”, „Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība”, „Atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem”, „BDUZ”, kā arī „RLZP”. Neatbilstības galvenokārt radušās, jo atbalsta saņēmēji neveic projektā paredzētās darbības, kā rezultātā netiek sasniegti projekta mērķi, savukārt agrovides pasākumos tiek veikta platību pārdeklarācija un samazinātas saistību platības.

Papildus tam, kā jau katru gadu, arī 2015.gadā tika ziņots OLAF par atgūšanas darbībām saistībā ar iepriekš konstatētajām un nosūtītajām neatbilstībām.

Izvērtējot LAP īstenošanu visā plānošanas periodā kopumā, secināts, ka ELFLA ietvaros uz 2015.gada 31.decembri neatbilstību apjoms veido 0.79% no kopējā atbalsta saņēmējiem piešķirtā/apstiprinātā publiskā finansējuma, kas ir ievērojami zem 2% kļūdu īpatsvara būtiskuma sliekšņa. Lielākās/apjomīgākās neatbilstības un lielākā daļa krāpšanas gadījumu skaits konstatēts LAP 2007-2013 investīciju veida pasākumos un neatbilstības atklātas pamatā administratīvajās pārbaudēs vai pārbaudēs uz vietas un šo neatbilstību rašanās cēlonis ir nespēja pildīt līguma/vienošanās nosacījumus (saistības). Ņemot vērā šo, ir veikta virkne pasākumu, lai turpmāk novērstu un mazinātu šādas riska situācijas.

Neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanas ziņā, uz 2015.gada 31.decembri ELFLA ietvaros faktiski atgūtā neatbilstoši veikto izdevumu summa veido 53%. Protams finansējuma atgūšana turpināsies, tādējādi atgūtā finansējuma apjomi ar katru gadu palielināsies.

8.6. Valsts lauku tīkla darbība

Atbilstoši Komisijas 2005. gada 20.septembra Regulas (EK) Nr.1698/2005 68.pantam, Ministru kabineta 2009. gada noteikumu Nr.573 14.punktā paredzēts, ka VLT sekretariāta pienākumus pilda LLKC, ar kuru ZM 2014. gada 24. septembrī noslēdza līgumus par Rīcības programmas ietvaros paredzēto VLT sekretariāta funkciju un VLT darba plāna aktivitāšu īstenošanu 2015. janvārī. Ievērojot 2014.-2020.gada plānošanas perioda nosacījumus, ZM un LAD kā atbalsta saņēmēji 2015.gada februārī uzsākuši Tehniskās palīdzības ietvaros atbalstāmo darbību/aktivitāšu īstenošanu atbilstoši pasākumā noteiktajiem mērķiem, izmantojot jaunā plānošanas perioda finansējumu. Tādēļ 2007.-2013.gada plānošanas perioda ietvaros VLT sekretariāta darbība nodrošināta un darba plāna aktivitātes īstenotas tikai 2015.gada janvārī.

Vadošā iestāde, lai nodrošinātu finanšu līdzekļu sadali atbalstāmajām aktivitātēm, nozīmīgumu un tiesiskumu atbilstoši LAP atbalsta pasākuma „Tehniskā palīdzība” mērķiem, izveidojusi atbalsta pasākuma „Tehniskā palīdzība” līdzekļu piešķiršanas komisiju, kas 2014. gada 13. augustā apstiprināja Valsts Lauku tīkla (VLT) Rīcības programmas 2009.-2014.gadam (t.sk. aktivitāšu īstenošana 2015. gada janvārī) ikgadējā darba plāna aktivitātes un to īstenošanai paredzēto finansējuma apmēru.

Pārskata periodā VLT Sekretariāta speciālisti tikās ar lauksaimnieku organizāciju pārstāvjiem, lai pārrunātu aktualitātes un kopīgo aktivitāšu īstenošanu, ka arī diskusijas par VLT Rīcības programmas darba plāna 2015.gadam ieviešanu.

Tāpat turpināta sadarbība ar VRG, elektroniski informējot par VLT Sekretariāta, ZM, LAD, Eiropas Tīkla Lauku Attīstībai, kā arī citu ES valstu nacionālo lauku tīklu aktualitātēm un piedāvājumiem saistībā ar Latvijas VRG. Regulāri VLT mājas lapā www.laukutikls.lv ievietoti raksti un informācija par aktuālajiem notikumiem pašvaldībās lauku attīstības jomā. 2015.gada janvārī VLT mājas lapu apmeklējuši 7 208 lietotāji.

VLT Sekretariāta speciālisti piedalījušies vairākos starptautiskos Lauku tīkla un tā darbību veicinošos pasākumos (ENRD rīkotajos pasākumos), semināros u.c. Tāpat VLT Sekretariāta speciālisti turpināja līdzdarboties projektā lauku jaunatnes un inovāciju atbalstam, kā arī projektā par ilgtspējīgu lauku attīstību saistībā ar izglītību uzņēmējdarbībā.

VLT sekretariāta darbības ietvaros pārskata periodā organizēti 45 informatīvie semināri saistībā ar ES un Valsts likumdošanas prasībām un izmaiņām, kas attiecas uz lauku un mežu apsaimniekošanu par aktuālu jautājumu - neizmantotu, ar kokiem aizaugušo zemju sakārtošana un iespējamā apsaimniekošana. Par šiem semināriem bija liela interese un vidēji katru semināru apmeklēja 31 dalībnieks, kopumā visus informatīvos seminārus apmeklējuši 1605 klausītāji

Tāpat noorganizēti arī 10 izglītojošie semināri, kurus kopumā apmeklēja 334 klausītāji. Lauksaimniekiem pārsvarā tika sniegta informācija par lauksaimniecības produkciju ražojošo saimniecību konkurētspējas palielināšanu, lauksaimniecības produkcijas pievienotās vērtības radīšanu. Meža īpašnieki un citi interesenti apmeklēja seminārus par meža koksnes resursu racionālu apsaimniekošanu, izmantošanu un ieguvei, meža apsaimniekošanu un zemes izmantošanu mežsaimniecības produkcijas ieguvei.

Sabiedrības informēšanas nolūkā VLT regulāri sagatavo ziņu lapas par aktualitātēm lauku attīstībā un lauksaimniecībā. 2015. gada janvārī tika izdots viens „Lauku Lapas” numurs 6 200 eksemplāru tirāžā, kas ar reģionālo biroju starpniecību izplatīts visā Latvijas teritorijā. Katru nedēļu publicēta elektroniskā izdevuma versija - „Lauku e-Lapa”, kurā ievietota informācija par aktualitātēm atbalstu pasākumos, grāmatvedībā, dažādās lauku iedzīvotājiem interesējošās aktivitātēs, kā arī ievietota informācija par aktualitātēm meža nozarē („e-Čiekurs”).

VLT Aktivitātes „Nozaru ekspertu ziņojumi” ietvaros tika veicināta lauksaimniecības un mežsaimniecības nozaru nevalstisko organizāciju līdzdalība nozarēm būtisku jautājumu apspriešanā, kā arī organizāciju iesaiste lēmumu pieņemšanā. Aktīva līdzdarbība notika 7 tematiskajās darba grupās Eiropas Savienības institūcijās.

VLT darbības ietvaros ES Lauksaimniecības un lauku attīstības lietu birojs (turpmāk - Birojs) koordinēja un nodrošināja Latvijas nacionālo ekspertu dalību COPA COGECA un Eiropas Komisijas Sociālā dialoga darba grupās. Birojs nodrošināja sadarbību ar to Latvijas Eiropas Parlamenta deputātu birojiem, kas ir atbildīgi par lauksaimniecības jautājumiem, kā arī ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas pārstāvjiem no Latvijas. Birojs organizēja arī COPA COGECA dalīborganizāciju biroju vadītāju sanāksmes, kurās tika diskutēts par aktualitātēm darba grupās un citiem ar dalību COPA-COGECA saistītiem jautājumiem, sagatavoti komentāri par izstrādātajiem dokumentiem.

2015. gada janvārī tika publicēts 2014.gadā veiktais pētījums „Vietējo ražotāju produkcijas īpatsvara palielināšana pašvaldības publiskajos pārtikas produktus iepirkumos: iespējamie sociālekonomiskie ieguvumi un riski”, kuru veica LLKC sadarbībā ar LLU un Tukuma novada domi. Pētījuma mērķis bija identificēt pašvaldību ieguvumus, ja pašvaldību publiskajos pārtikas iepirkumos maksimāli tiek

palielināta vietējā teritorijā ražotās produkcijas daļa. Pētījums tiks publicēts kā rakstu sērija, kuras rezultātā būs pieejams pilns pētījums un tā rezultāti. Pētījuma pirmā daļa pieejama: <http://new.lkk.lv/lv/nozares/ekonomika/vietejas-produkcijas-iepirksana-latvijas-pasvaldibu-iespeja>.

VLT pasākuma „Atbalsts lauksaimniecības izstādēm un lauksaimniecības un lauku attīstības projektu konkursa organizēšana” ietvaros:

- 2015.gada janvārī organizēts mācību un pieredzes apmaiņas pasākums „Kooperācija un kopdarbība Vācijā un izstāde ”Grüne Woche””, lai iepazītu Vācijas vietējo ražotāju sadarbības un kooperācijas praksi, kā arī apmeklētu pasaulē lielāko un nozīmīgāko lauksaimniecības, pārtikas un dārzkopības izstādi „Zaļā nedēļa”. Šajā pasākumā piedalījās mājražotāju kooperatīvu un lauksaimnieku, kas apvienojušies kopdarbības formās, pārstāvji, kā arī LLKC speciālisti, kas atbildīgi par kooperācijas veicināšanu reģionos. Latviju izstādē pārstāvēja 106 uzņēmumi, zemnieku saimniecības un organizācijas, kas iepazīstināja aptuveni ar 600 produktu veidiem.

- VLT pārstāvji piedalījās konferencē „Lauksaimniecības sektora attīstība globalizācijas izaicinājumu priekšā: inovāciju veicināšanas un sadarbības tīklu loma šajā procesā”, kas tika rīkota starptautiskās pārtikas, lauksaimniecības un dārzkopības izstādes „Zaļā nedēļa” ietvaros.

20.tabula Valsts lauku tīklam izlietotais publiskais finansējums 2008. – 2015.gadā

Darbības veids	2008		2009		2010		2011	
	EUR	%	EUR	%	EUR	%	EUR	%
VLT sekretariāts	208 080	87	348 306	31	236 450	13	589 268	17
VLT rīcības programma	31 694	13	786 360	69	1 620 021	87	2 301 940	83
KOPĀ:	239 774	100	1 134 666	100	1 856 471	100	2 891 08	100

Darbības veids	2012		2013		2014		2015		KOPĀ 2008-2015	
	EUR	%	EUR	%	EUR	%	EUR	%	EUR	%
VLT sekretariāts	613 093	17	747 223	21	674 526	14	84 696	27	3 501 642	18
VLT rīcības programma	2 945 385	83	3 558 668	79	4 020 362	86	223 590	73	15 488 020	82
KOPĀ:	3 558 478	100	4 305 891	100	4 694 888	100	308 286	100	18 989 662	100

Avots: ZM

8.7. Pārvaldības problēmu kopsavilkums

Ņemot vērā 2007.-2013.gada plānošanas perioda beigas, nav konstatētas tādas problēmas, kas ietekmētu ELFLA pārvaldībā kopumā.

8.8. Tehniskās palīdzības izmantošana

Atbilstoši Regulas 1698/2005 noteiktajam, atbalsta pasākuma „Tehniskā palīdzība” (turpmāk – Tehniskā palīdzība) ietvaros atbalstāmas aktivitātes, kas attiecas uz LAP sagatavošanu, pārvaldību, uzraudzību, izvērtēšanu, publicitāti, kontroli, revīziju un VLT izveidošanu, darbību, kā arī izdevumi saistībā ar gatavošanos nākamajam 2014.-2020.gada plānošanas periodam.

Saskaņā ar LAP noteikto, atbalsta saņēmēji Tehniskās palīdzības ietvaros ir ZM un LAD. Lai nodrošinātu kvalitatīvu LAP ieviešanu, ZM un LAD izmantojusi Tehniskās palīdzības finanšu līdzekļus publicitātei, sagatavošanai, pārvaldībai, uzraudzībai un novērtēšanai.

Tehniskās palīdzības ietvaros, ZM un LAD īstenojušas šādas galvenās aktivitātes:

- 1) Informācija un publicitāte – informēšana par ELFLA sniegtajām iespējām, ieguldījumu un viedokļu apmaiņa ar interesentiem par LAP ieviešanu un nepieciešamajām prioritātēm, kā arī publicitāte, kas veicina sabiedrības ieinteresētību par ELFLA:

- prezentācijas materiālu sagatavošana ELFLA popularizēšanai;

- komandējumu un pieredzes apmaiņas braucienu organizatoriskie izdevumi par LAP jautājumiem;
- izdevumi, kas saistīti ar piedalīšanos dalībvalstu ministru forumos, kā arī organizatoriskie izdevumi - tikšanās ar EK, auditoru un citu direktorātu pārstāvjiem
- VLT nodrošināšana – sekretariāts, rīcības programmas ieviešana (ievietās aktivitātes skatīt 7.7.sadaļā)
- TV raidījumi reģionālajās televīzijās, televīzijas raidījumu cikli, radio raidījumi, publikācijas laikrakstos;
- konferenču un citu informatīvo pasākumu organizatoriskie izdevumi par LAP jautājumiem.

2) pārvaldība:

- darba samaksas izdevumi ZM un LAD darbiniekiem un telpu uzturēšanas izmaksas darbiniekiem, kas iesaistīti ar LAP ieviešanu;
- IT sistēmu drošības uzlabošana, LAP pasākumu administrēšanas un ieviešanas vajadzībām attiecīgo sistēmu pilnveidošana;

3) uzraudzības darbību ietvaros izdevumi saistīti ar LAP UK darbības nodrošināšanu un LAD informācijas sistēmu aktualizāciju un programmnodrošinājumu.

4) kontroles darbību ietvaros izdevumi saistīti ar LAD pārbaužu uz vietas veikšanu.

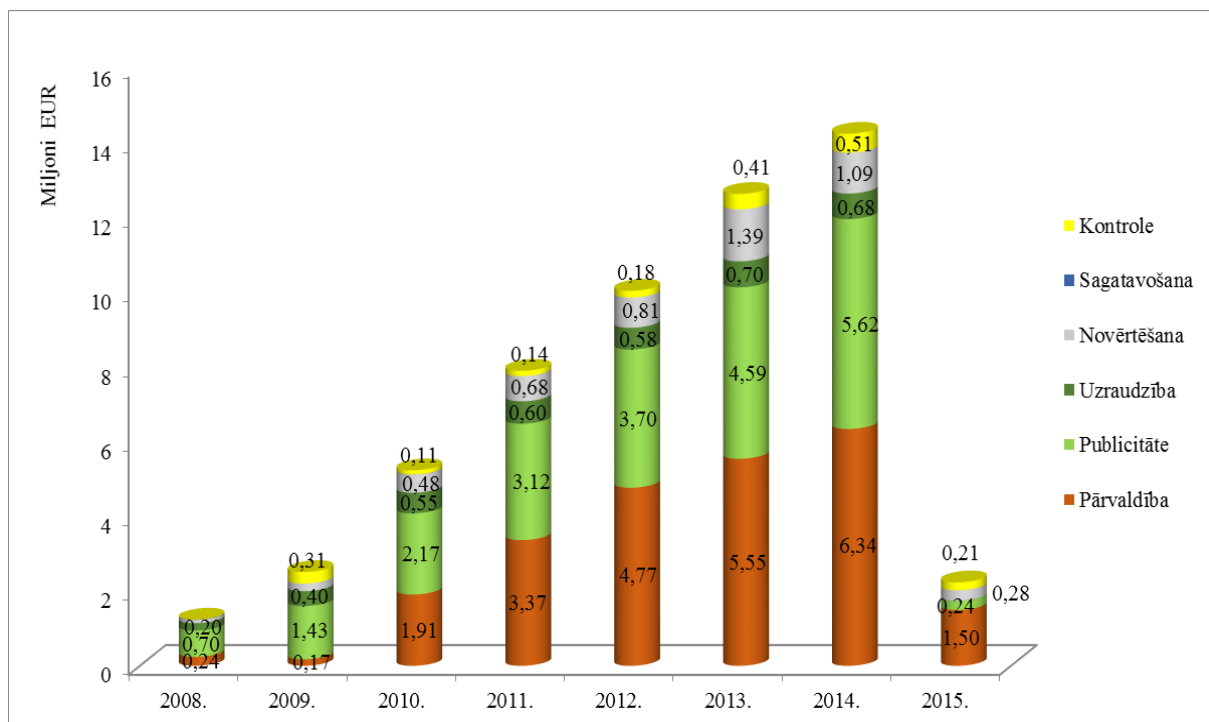
5) novērtēšana:

- LAP 2007.-2013. gadam Nepārtrauktās novērtēšanas ieviešana;
- Tematiskie pētījumi

21.tabula. 2015.gadā ZM un LAD aktivitātes īstenotās Tehniskās palīdzības ietvaros (izmaksātais publiskais finansējums pakalpojumu sniedzējiem)

Darbības veids	Darbību skaits	Izlietotais publiskais finansējums (EUR)	Izlietotais publiskais finansējums, %
Pārvaldība	8	1 495 108	66,9
Publicitāte	2	240 646	10,8
Uzraudzība	2	7 114	0,3
Novērtēšana	2	282 715	12,7
Kontrole	1	209 016	9,3
Sagatavošana	0	0	0,0
Kopā	15	2 234 599	100

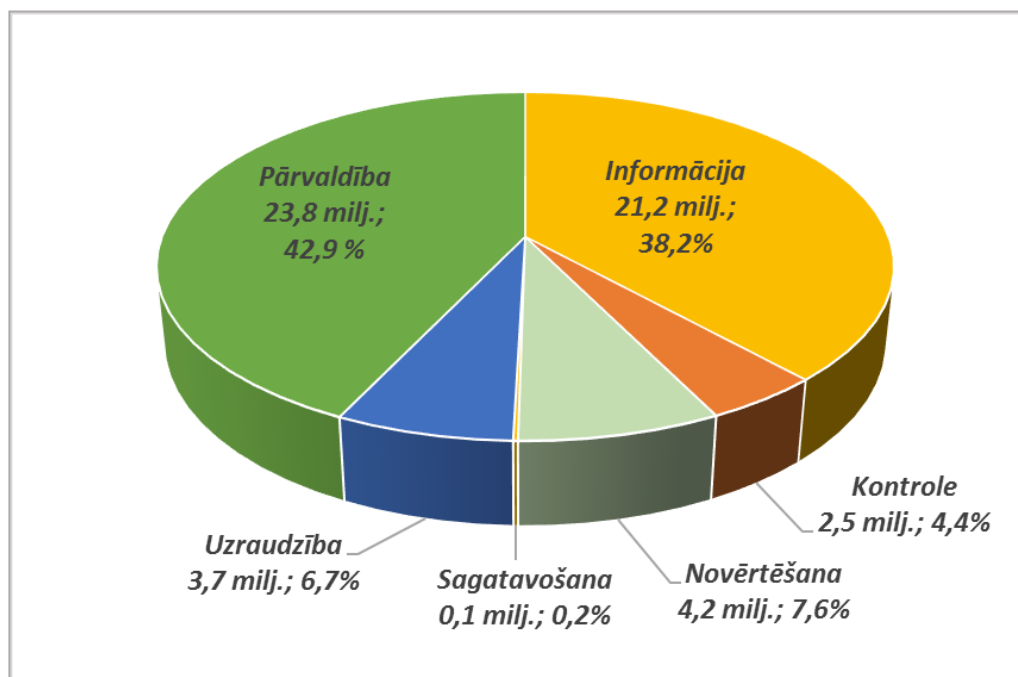
Avots: ZM

14.attēls. 2008.-2015.gadā izlietotais TP finansējums sadalījumā pa darbības veidiem, milj. EUR.

Avots: ZM

Kopumā periodā no 2008. līdz 2015. gadam no pasākuma "Tehniskā palīdzība" līdzekļiem tika izlietoti un EK deklarēti 55,4 milj. EUR, un vislielākais finansējums tika atvēlēts aktivitātēm Pārvaldība – 23,8 milj. EUR un Informācija – 21,2 milj. EUR.

15.attēls. Periodā no 2008. līdz 2015.gadam izlietotais un deklarētais finansējums pa darbības veidiem

Avots: ZM

8.9. Informācija par veiktajiem informācijas un publicitātes pasākumiem

8.9.1. Vadošās iestādes veiktie informācijas un publicitātes pasākumi LAP ietvaros

Vadošās iestādes 2015. gadā īstenotie informācijas un publicitātes pasākumi saistībā ar LAP pasākumu aktualitātēm:

- pēc nepieciešamības sagatavotas atbildes uz žurnālistu un lasītāju, klausītāju, skatītāju jautājumiem un viedokļi par dažādiem aktuāliem tematiem, kas saistīti ar ELFLA nosacījumiem atbalsta finansējuma apgūšanai, kas publicēta plašsaziņas līdzekļos;
- regulāri ZM tīmekļa vietnē aktualizēta informācija par LAP pasākumu atvēršanas un noslēgšanas termiņiem, izmaiņām atbalsta saņemšanas nosacījumos, kā arī veikta sabiedrības viedokļa apzināšana par ELFLA finansējuma apguves iespējām;
- programmā „Atbalsts lauku jauniešiem uzņēmējdarbības veicināšanai” notika informatīvi pasākumi skolu jauniešiem, kuros stāstīts par ELFLA atbalstu lauku attīstībai, kā arī apmeklētas ELFLA projektu saimniecības;
- organizētas nacionāla līmeņa darba grupas/diskusijas par ELFLA aktivitātēm, reģionālās diskusijas un vizītes reģionos par ELFLA atbalsta iespējām, nosacījumiem;
- tālmācības (e-apmācības) programmu uzturēšanas pasākumā veikta apmācība trīs grupās: Lauksaimniecības pamati, Uzņēmējdarbības uzsākšana un LEADER, mācot par dažādiem ES finanšu instrumentiem tai skaitā EZF un ELFLA.

8.9.2. Maksājumu iestādes veiktie informācijas un publicitātes pasākumi LAP ietvaros

LAD īstenojis šādus informācijas un publicitātes pasākumus, lai informētu klientus un plašāku sabiedrību par 2007.-2013.gada plānošanas perioda LAP pasākumu aktualitātēm:

- apkopota un sniegta plašākai sabiedrībai informācija īpašā preses konferencē par 2007.-2013.gada plānošanas perioda darba rezultātiem: finansējuma apguvi, veiksmīgi īstenotiem projektiem, sasniegtajiem mērķiem un darba rezultātiem;
- regulāri aktualizēta informācija LAD tīmekļa vietnē <http://www.lad.gov.lv>, sagatavotas atbildes uz LAD klientu uzdotajiem jautājumiem, izsūtīts iknedēļas LAD elektroniskais Ziņnesis tā abonentiem par LAD darba aktualitātēm;
- uzsākta informatīvo materiālu “Veiksmes stāsti” sagatavošana par sekmīgi īstenotajiem projektiem 2007-2013.gada plānošanas periodā;
- sociālā tīkla Twitter kontā LAD_Latvija aktīvi tiek publicēta aktuālā informācija par administrētajiem pasākumiem un jaunumiem saistībā ar LAD;
- regulāri sniegtas atbildes plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem uz uzdotajiem jautājumiem par aktuālajiem atbalsta pasākumiem un sasniegtajiem rezultātiem 2007.-2013.gada plānošanas periodā, kā arī sniegtas atbildes uz lasītāju jautājumiem laikrakstos un žurnālos. Sagatavotas un nosūtītas žurnālistiem 3 preses relīzes par LAP pasākumu aktualitātēm, tās ievietotas arī LAD tīmekļa vietnē;
- sniegta informācija un atbildes uz televīzijas un radio žurnālistu uzdotajiem jautājumiem, uzsverot pozitīvos 2007.-2013.gada plānošanas perioda darba rezultātus;
- nodrošināta dalība, kā arī informācija par LAD, kas prezentēta ZM organizētajās lauksaimnieku reģionālajās konferencēs un citos pasākumos;

- organizētas regulāras tikšanās ar lauksaimnieku organizācijām, kur apspriesti jautājumi par atbalsta maksājumiem, sasniegtajiem rezultātiem un īstenoto atbalsta pasākumu uzraudzību;
- fonda Latvijas lauksaimniecības attīstībai organizētajos pasākumos Traktordienas sniegta aktuālā informācija un LAD speciālistu konsultācijas;
- notikušas pieredzes apmaiņas vizītes ar citu ES dalībvalstu maksājumu aģentūrām par atbalsta pasākumu administrēšanas jautājumiem.

1. pielikums. LAP īstenošanas rādītāji

Kods	Asis/pasākumi	Īstenošanas rādītāji	Izpildītais 2015.gadā	Izpildītais no 2007. līdz 2015.gadam	Plānotie sasniedzamie rādītāji*	Izpilde, %
1	2	3	4	5	6	7
1.ASS LAUKSAIMNIECĪBAS UN MEŽSAIMNIECĪBAS NOZARES KONKURĒTSPĒJAS UZLABOŠANA						
111	Arodapmācības un informācijas pasākumi	Apmācību dalībnieku skaits	6526	8576	2000	429%
		- t.sk. sievietes		3850	1000	385%
		Apmācību dienu skaits	1074	1715	650	264%
		Apmācīto skaits, kas sekmīgi beiguši apmācību kursu	-	6134	1500	409%
		- t.sk. sievietes	-	3006	900	334%
		Apmācāmo īpatsvars pa apmācību moduļiem %	-			
		Lauksaimniecība	-	54	60	90%
		Pārtikas nozare	-	13	20	65%
		Mežsaimniecība	-	33	10	330%
Saimnieciskā nodrošinājuma bloks	-	0	10	0%		
112	Atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem	Atbalstīto jauno lauksaimnieku skaits	6	407	350	116%
		- t.sk. sievietes	-	113	70	161%
		Kopējais investīciju apjoms, ('000 EUR)	160	18 534	18 870	98%
114	Lauksaimniekiem un mežsaimniekiem paredzēto konsultāciju pakalpojumu izmantošana	Atbalstīto lauksaimnieku skaits	-	36	30	120%
		Atbalstīto meža īpašnieku skaits	-	-	30	0%
		Atbalstīto lauksaimnieku skaits, kuriem pirms apmācību uzsākšanas ir izglītība attiecīgajā nozarē	-	36	25	144%
		Atbalstīto meža īpašnieku skaits, kuriem pirms apmācību uzsākšanas ir izglītība attiecīgajā nozarē	-	-	25	0%
121	Lauku saimniecību modernizācija	Atbalstīto lauku saimniecību skaits	203	3 913	3650	107%
		Kopējais investīciju apjoms ('000 EUR)	22 826	757 354	868 264	87%
		Atbalstīto saimniecību skaits, kurām programmēšanas periodā saņemtā atbalsta attiecināmo izmaksu kopsumma pārsniedz 600 000 EUR	-	261	120	218%
	Lauku saimniecību modernizācija-pārstrukturizācija	Atbalstīto lauku saimniecību skaits	-	255	NI	
		Kopējais investīciju apjoms ('000 EUR)	-	16 973	NI	
122	Mežu ekonomiskās vērtības uzlabošana	Atbalstīto meža īpašnieku saimniecību skaits	1 749	6074	4 100	148%
		Kopējais investīciju apjoms, EUR	6 641	26 664	30 847	86%
123	Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana	Atbalstīto uzņēmumu skaits	48	156	56	279%
		Kopējais investīciju apjoms ('000 EUR)	16 886	143 107	172 652	83%
	Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana - pārstrukturizācija	Atbalstīto uzņēmumu skaits	-	32	NI	
		Kopējais investīciju apjoms ('000 EUR)	-	10 680	NI	

125	Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu	Atbalstīto darbību skaits	185	841	850	99%
		Kopējais investīciju apjoms	14 361	60 619	127 060	48%
141	Daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizācija	Atbalstīto daļēji naturālo lauku saimniecību skaits	139	1 462	1 849	79%
142	Ražotāju grupas	Atbalstīto ražotāju grupu skaits	6	11	3	367%
		Atbalstīto ražotāju grupu apgrozījums ('000 EUR)	9 566	18 719	4 300	435%
2.ASS VIDES UN LAUKU AINAVAS UZLBOŠANA						
212	Maksājumi par nelabvēlīgiem apstākļiem citās teritorijās (izņemot kalnu teritorijas)	Atbalstīto īpašumu skaits, kopā	-	67 052	69 700	96%
		Atbalstītā lauksaimniecības zemes platība, ha	-	1 039 925	1 212 000	86%
213	Natura 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK	Atbalstīto īpašumu skaits, kopā	594	10 040	6 400	157%
		Atbalstītā lauksaimniecības zemes platība, ha	3 750	69 374	56 000	124%
		LIZ platība Natura 2000 teritorijā, kurā zeme tiek efektīvi izmantota, ha		69 385	54 000	128%
214	Agrovides maksājumi	Atbalstīto īpašumu skaits, kopā	-	7 905	10 100	78%
		Kopējā atbalstītā platība, ha	-	260 441	218 000	119%
		Fiziski atbalstītā platība, ha	-	235 050	NA	
		Līgumu skaits	-	8 143	NA	
212; 213; 214	Maksājumi par nelabvēlīgiem apstākļiem citās teritorijās	Saimniecību skaits, kuras ievēro organiskā mēslojuma lietošanas prasības	-	42 686	19 423	220%
212; 213; 214	Natura 2000 maksājumi un maksājumi, kas saistīti ar Direktīvu 2000/60/EK;	Vidējā to saimniecību zemes platība, kuras ievēro organiskā mēslojuma lietošanas prasības, ha	-	27	23	117%
	Agrovides maksājumi	Vidējā to saimniecību LIZ platība, kuras ievēro organiskā mēslojuma lietošanas prasības, ha	-	27	18	150%
223	Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana	Atbalstītās saimniecības	172	1 024	1 491	69%
		Apmežotā platība, ha	18	11 817	14 896	79%
224	NATURA 2000 maksājumi (meža īpašniekiem)	Atbalstu saņēmušo meža īpašnieku skaits	-	2 729	1 700	161%
		Atbalstītā meža platība NATURA 2000 teritorijā, ha	-	34 002	27 000	126%

226	Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvo pasākumu ieviešana	Profilaktisko un atjaunošanas pasākumu skaits	111	370	1 000	37%
-----	---	---	-----	-----	-------	-----

3.ASS DZĪVES KVALITĀTE LAUKU APVIDOS UN LAUKU EKONOMIKAS DAŽĀDOŠANA

312 (311)	Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai	Atbalstīto mikrouzņēmumu skaits	61	1 130	1000	113%
313	Tūrisma aktivitāšu veicināšana	Atbalstīto tūrisma aktivitāšu skaits	39	370	215	172%
		Kopējais investīciju apjoms ('000 EUR)	2 399	18 779	21 380	88%
321	Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem	Īstenotās aktivitātes pašvaldībās	3	1 067	666	160%
		Kopējais investīciju apjoms ('000 EUR)	1 111	103 304	119 618	86%
		Lauku iedzīvotāju skaits, kuri gūst labumu no uzlabotiem pakalpojumiem	-	720 655	500 000	144%
323	Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana	Kultūras mantojuma saglabāšanas atbalstītās aktivitātes	22	41	20	205%
		Kopējās veiktās investīcijas ('000 EUR)	2 177	3 557	4 770	75%
		Lauku iedzīvotāju skaits, kuri gūst labumu no uzlabotiem pakalpojumiem	-	127 432	15 000	850%

4.ASS LEADER PIEEJAS ĪSTENOŠANA

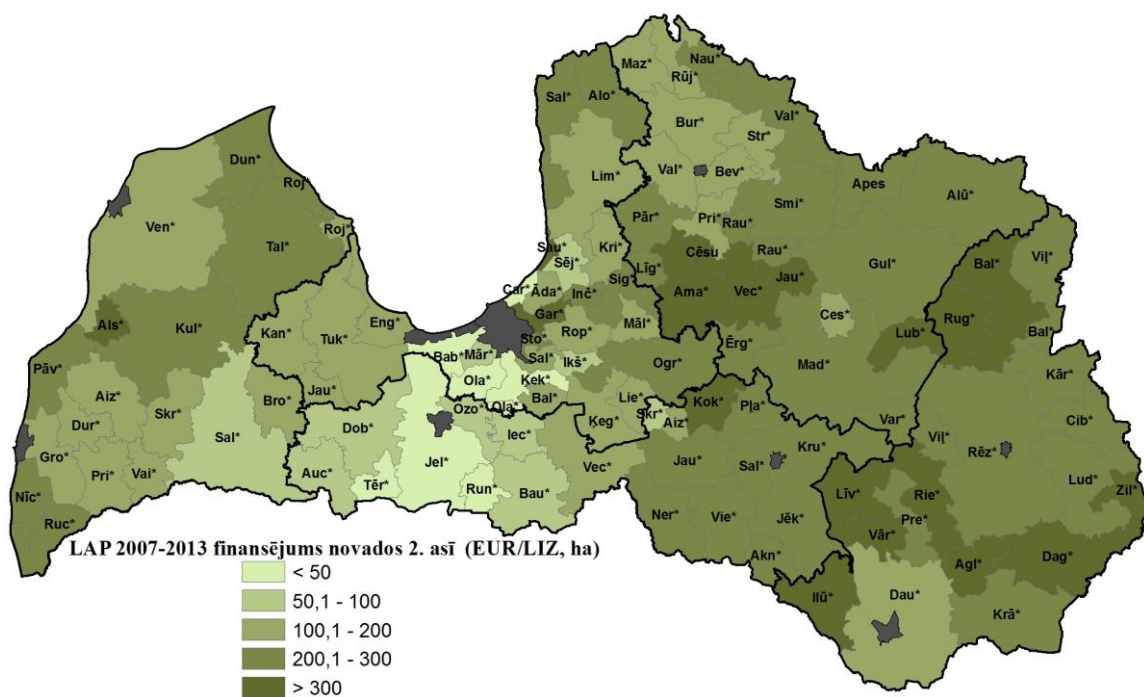
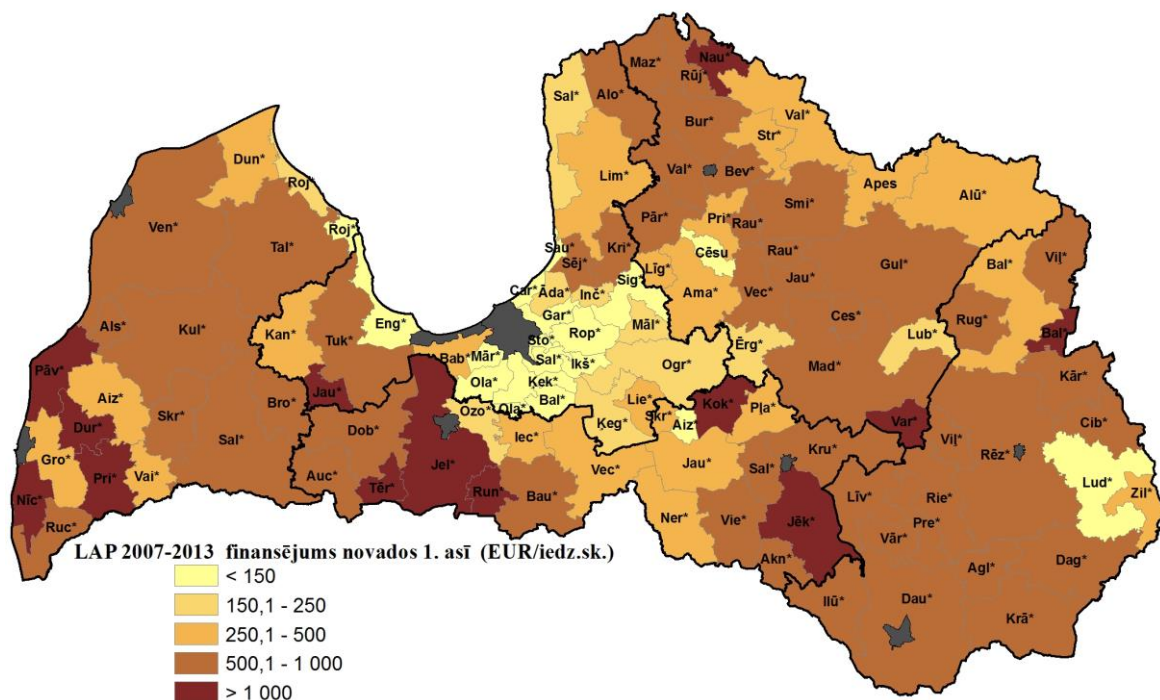
410 (411; 413)	Vietējās attīstības stratēģijas	Atbalstīto Vietējo rīcības grupu (VRG) skaits	-	40	33	121%
		VRG aptvertā teritorija, km2	-	64 480	54 900	117%
		Kopējais iedzīvotāju skaits teritorijās, kuras aptver VRG	-	1 007 652	400 000	252%
		Vietējo attīstības stratēģiju ietvaros finansēto projektu skaits	623	4 264	1100	388%
		Atbalsta saņēmēju skaits	487	2 110	598	353%
		Kopējās veiktās investīcijas ('000 EUR)	-	41 673	48 117	87%
421	Starpterritoriālā un starpvalstu sadarbība	Atbalstīto sadarbības projektu skaits	8	29	20	145%
		VRG, kuras sadarbojas, skaits	7	16	15	107%
431	VRG darbības nodrošināšana, prasmju apguve, teritorijas aktivizēšana	Prasmju ieguves un aktivizēšanas projektu skaits	157	191	50	382%

*Rādītāja sasniedzamās vērtības LAP 15.redakcija

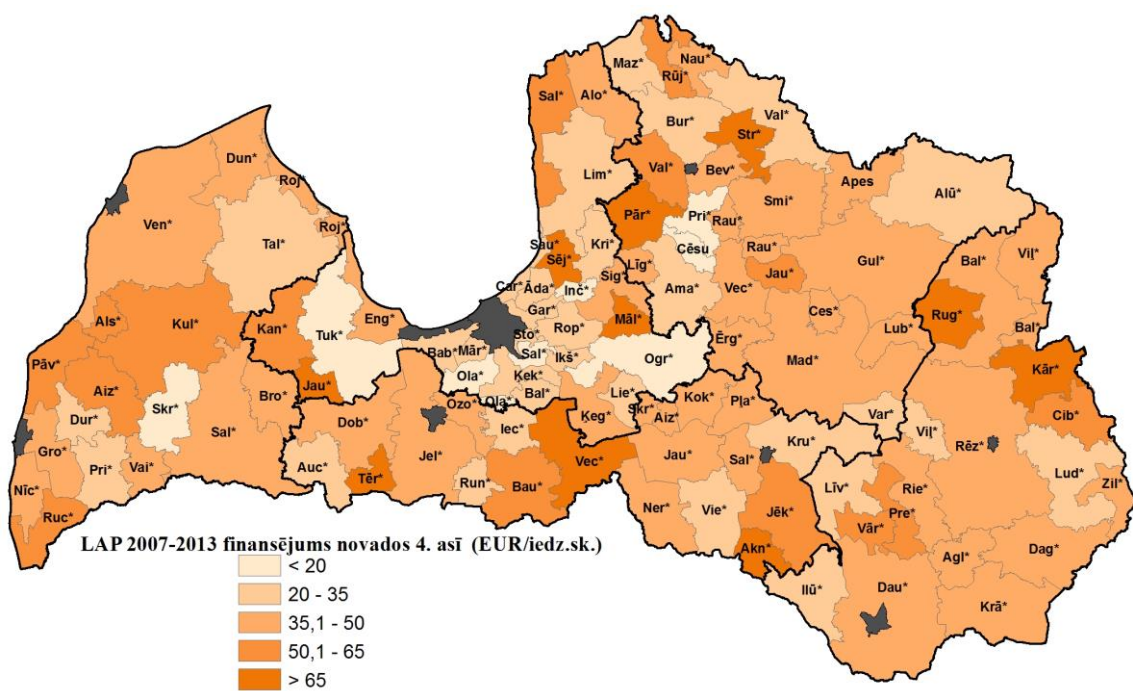
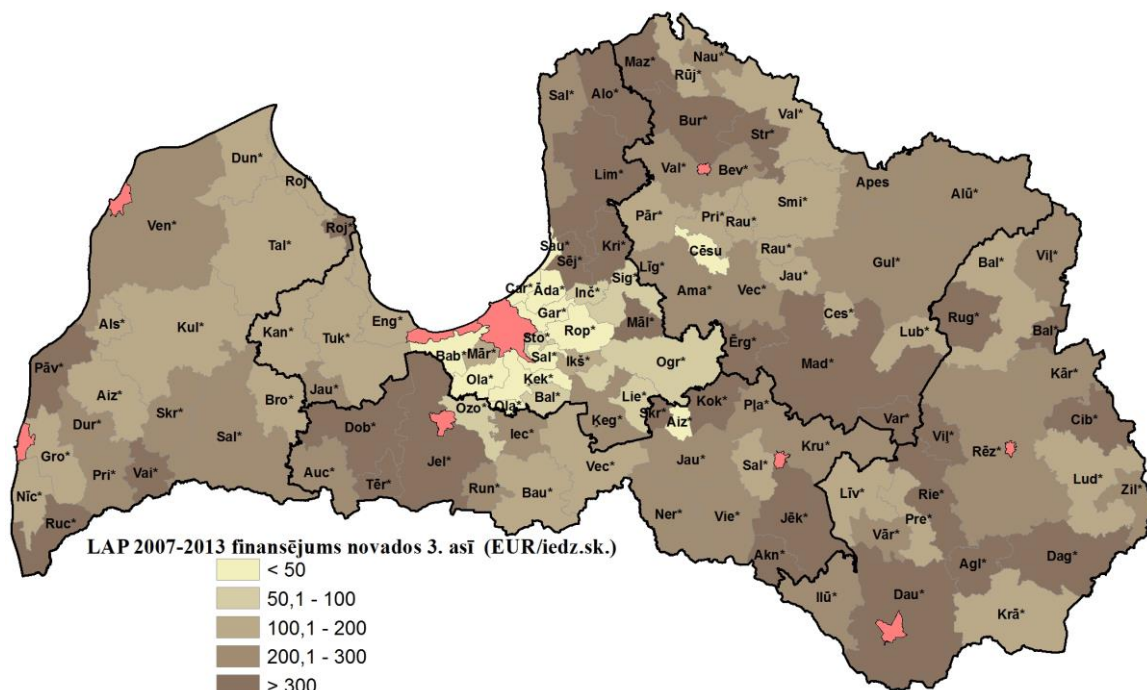
2.pielikums. Grozījumi nacionālajos normatīvajos aktos LAP 2007. -2013. pasākumu ieviešanai

Nr.p.k.	Pasākumi	MK noteikumu nosaukums	MK noteikumu apstiprināšanas numurs	MK noteikumu apstiprināšanas datums
<i>Horizontālie vispārējie pasākumu ieviešanas noteikumi</i>				
1.	"Ražotāju grupas"	Grozījumi Ministru kabineta 2008.gada 2.septembra noteikumos Nr.716 "Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība pasākumam "Ražotāju grupas""	137	24.13.2015
<i>1. ass. Lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares konkurētspējas uzlabošana</i>				
2.	„Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana"	Grozījumi Ministru kabineta 2008.gada 8.aprīļa noteikumos Nr.255 "Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalstu lauku attīstībai Latvijas lauku attīstības programmas pasākuma "Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana" ietvaros""	494	25.08.2015
3.	„Kredītu fonds"	Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 20. jūlija noteikumos 664 "Kārtība, kādā tiek administrēts un uzraudzīts valsts un Eiropas Savienības atbalsts lauksaimniecībai, lauku un zivsaimniecības attīstībai, izveidojot kredītu fondu"	208	28.04.2015
<i>3. ass. „Dzīves kvalitāte lauku apvidos un lauku ekonomikas dažādošana”</i>				
4.	“Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai ”	Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 9. februāra noteikumos Nr. 132 "Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu atklātu projektu iesniegumu konkursu veidā pasākumam "Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošanu)""	642	10.11.2015.

3.pielikums. LAP 2007-2013 ietvaros izmaksātais (deklarētais) publiskais finansējums teritoriālā griezumā (novados) sadalījumā pa asīm*

* LAP 2007-2013 ietvaros izmaksātais (deklarētais) publiskais finansējums (Avots: LAD);
 iedzīvotāju skaits – Latvijas iedzīvotāju skaits pašvaldībās uz 01.01.2014. (Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde);
 LIZ – lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības lauku blokos 2013.gadā (Avots: LAD).